

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2021. gada 13. janvārī

Turpinājums

2021. gada 21. janvārī.

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājas vietnieks Aldis Laviņš

A. Laviņš.

Labrīt! Sēdieties lūdzu!

Turpinām tiesas sēdi lietā Nr. 2020-37-0106.

Uzklausīsim pieaicinātās personas un dienas kārtībā ir Valsts kontroles uzklauššana.

Lietā iesniegtā pilnvara apliecina, ka Edgars Korčagins ir tiesīgs šajā tiesas sēdē pārstāvēt Valsts kontroli.

Vai es varu pārliicināties... jā, Edgars Korčagins ir pieslēdzies tiesas sēdei, lietā ir iesniegti personas apliecinoši dokumenti un mēs varam pārliicināties par jūsu identitāti. Paldies.

Korčagina kungs, lūdzu, jums vārds viedokļa sniegšanai.

E. Korčagins.

Paldies, godātā tiesa!

Valsts kontrole izvērtējot lietā esošos materiālus un tajos minētos apstākļus... no tiem apstākļiem faktiski ir vairākās savās veiktajās revīzijās vērtējusi jautājumu, kas ir saistīts ar pašvaldību funkciju nodrošināšanai nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru.

Proti, vairākās mūsu revīzijās mēs esam kopīgi ar pašvaldībām skatījušies, cik izmaksā tās vai citas funkcijas īstenošana pašvaldībās, lai jau kopīgi pēc tam spriestu par to, vai ir iespējas to darīt ekonomiskāk, efektīvāk, vai kā citādāk pilnveidot.

Un tā kopējā apziņa no šīm vairākām veiktajām revīzijām tajās pašvaldībās, protams, kur mēs to veicām, ir tāda, ka ir ļoti grūti pie esošās finanšu uzskaites pašvaldībās pateikt precīzi, cik izmaksā vienas vai otras funkcijas īstenošana pašvaldībām. Jo bieži ir tas, ko mēs redzam, ka pašvaldības sniegto pakalpojumu izmaksas tiek diezgan vispārīgi attiecinātas uz funkcionālo kategoriju un tur tiek ietverts ļoti plašs un nekonkrēts uzdevumu loks. Līdz ar to faktiski ne pašvaldībām

pašām, ne arī mums kā ārējiem revidentiem, atnākot no malas, ir ļoti grūti tikt skaidrībā par to, cik viena vai otra funkcija šajā brīdī izmaksā. Un vairāku revīziju laikā mēs esam kopīgi ar pašvaldību finanšu speciālistiem veikuši... kopīgi vienojušies par tādiem pilnveidojumiem, kas ir nepieciešami pašvaldību grāmatvedībā, lai skaidri saprastu, cik, piemēram, izmaksā skolēnu pārvadājumu organizēšana, cik notekūdeņu apsaimniekošana vai kāda cita pašvaldībai uzticētā funkcija.

Līdz ar to Valsts kontroles ieskatā šādā situācijā, nezinot, cik konkrētā funkcija šajā brīdī izmaksā, ir ļoti grūti objektīvi spriest par to, kādas būs pašvaldību teritorijas izmaiņu ietekme uz šīm te izmaksām.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Rītu sākam ar ļoti lakonisku viedokli.

Tiesnešiem būs jautājumi.

Lūdzu, vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Sanitai Osipovai.

S. Osipova.

Saprotu, ka jūs varbūt pilnvērtīgi un pamatoti nevarēsiet atbildēt, jo līdzīgi kā Valsts Banka tagadējā situācijā nav iestājusies, un redzēt to, kas notiek ekonomiski, vēl nevar redzēt, taču Satversmes tiesa jau ir vērtējusi lietas, normas, kurās svarīga bija arī Valsts kontroles paustā informācija. Un Valsts kontrole ir vērtējusi ministrijas līdzekļu izlietojumu reformas izstrādes procesā.

Vai jūs varat izklāstīt galvenos secinājumus un vai tie, jūsuprāt, ietekmē reformas rezultātu?

E. Korčagins.

Šo līdzekļu izmantošanu uz reformas rezultātu Valsts kontrole noteikti nav vērtējusi. Mēs esam šauri skatījušies atsevišķu reformas nodrošināšanai izlietoto ministrijas līdzekļu izlietošanas tiesiskumu un atbilstību tam, kas tika iecerēts. Precīzi no galvas es jums šobrīd to nevaru pateikt, kādi bija rezultāti, bet bija virkne trūkumu, kurus mēs redzējām. Galvenokārt tie bija saistīti ar reformas īstenošanai piesaistīto apakšuzņēmēju uzraudzību un viņu darba kontroli.

Ja godātajai tiesai ir interese, tad Valsts kontrole šādu informāciju var sagatavot plašāk un iesniegt atsevišķi.

S. Osipova.

Jā, šinī gadījumā jau tiesa ministrijai uzdeva jautājumu arī par to, kā tika izvēlēti piesaistītie eksperti, piemēram, „Jāņa sēta”. Un ja tas ir pie tā, ko Valsts kontrole ir aizrādījusi, skatot reformas sagatavošanu, tad tiesa to gribētu zināt.

E. Korčagins.

Labi, tad mēs sagatavosim šo informāciju un iesniegsim.

S. Osipova.

Paldies.

Valsts kontrole ir vērtējusi finanšu izlietojumu pašvaldībās no dažādiem aspektiem gadu gaitā pēc iepriekšējā reformas posma.

Vai šī reforma pirmsšķietami varētu novērst vai mazināt tās problēmas, uz kurām Valsts kontrole savos revīzijas ziņojumos iepriekš ir norādījusi?

E. Korčagins.

Es baidos, ka es tā... Valsts kontroles rīcībā nav šādas informācijas, lai spriestu, cik lielā mērā tā novērsīs vai varētu novērst. Tas, uz ko Valsts kontrole aicināja šīs reformas gatavošanas laikā, ir ņemt vērā tās varbūt mācības, kādas bija iepriekšējās reformas laikā veiktas. Nu, piemēram, Valsts kontrole ilgu gadu pēc iepriekšējās reformas kopā ar pašvaldību speciālistiem un pašvaldību piesaistītiem zvērinātiem revidentiem cīnījās ar tādu situāciju, ka nebija pieejami vienkārši ļoti daudzi pašvaldības īpašumu un mantu pamatojoši dokumenti, kas tādu vai citādu iemeslu dēļ reformas gaitā bija pazuduši vai nu pagastu pārvaldēs, vai kur citur. Līdz ar to tas bija viens no jautājumiem, uz kuriem mēs pastiprināti vērsām uzmanību no savas puses un savu darbu pārkārtojām tā, lai maksimāli pirms šīs reformas īstenošanas, ja tā var teikt, veiktu priekšdarbus, kas ir nepieciešami, lai būtu skaidrība par pašvaldību mantu, naudu un apvienojot dokumenti netiktu pazaudēti.

Tātad, jebkura reforma ir iespējas, kuras var izmantot un, protams, to mēs varēsim vērtēt pēc tam, cik lielā mērā tas ir darīts.

S. Osipova.

Jā, un tad man ir pēdējais jautājums tīri balstoties uz iepriekšējo pieredzi.

Šī reforma ir vērsta uz to, lai veidotu lielas un stipras pašvaldības, un mazākas pašvaldības apvienotu. Tad, kad jūs skatījāties, arī iepriekš Latvijā bija lielākas un mazākas pašvaldības. Tad, kad jūs iepriekš skatījāties, vai tā līdzekļu izlietošanas efektivitāte, ekonomiskā stabilitāte pilnīgi noteikti izteikti ir labāka lielajās pašvaldībās vai arī virkne mazo pašvaldību šos uzdevumus ir izpildījušas līdz šim labi?

E. Korčagins.

Pilnīgi noteikti varu pateikt, ka mēs ļoti plaši to neesam šādā aspektā jautājumu skatījušies, tikai atsevišķu pašvaldību veicamo funkciju kontekstā. Un jāsaka, ka automātiska lielāka vai automātiski mazāka pašvaldība pati par sevi nenozīmē to, ka vienas funkcijas īstenošana izmaksā lētāk vai dārgāk.

Tas, ko es varu pilnīgi noteikti pateikt, ka mēs esam redzējuši, teiksim tā... plašākas iespējas kaut kādu pakalpojumu centralizēšanai un ekonomiskākai to nodrošināšanai teritoriāli lielākās pašvaldībās, kuras, jāsaka, diemžēl ne vienmēr bija šīs iespējas vēsturiski izmantojušas. Piemēram, pirms kāda laika veicot revīziju par to, kā pašvaldības izmanto administratīvos resursus, piemēram, mēs tādās salīdzinoši teritoriālās lielās pašvaldībās kā Madonas novada pašvaldība, Rēzeknes novada pašvaldība redzējām virkni iespēju centralizējot, piemēram, grāmatvedības saimniecību un apvienojot ar daudzām pagasta pārvaldēm un izveidojot vienu vienotu, ietaupītu ļoti lielus budžeta līdzekļus vairākos desmitos tūkstošu eiro ik gadu, ko pašvaldības, sekojot mūsu ieteikumiem, arī izdarīja. Bet par tādu tiešu korelāciju par to, ka mazākas noteikti ir dārgākas vai lētākas, Valsts kontrole savās veiktajās revīzijās nav pārliecinājusies.

S. Osipova.

Paldies. Man vairāk jautājumu nav.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam.

A. Kučs.

Labrīt! Paldies. Man taisni pirmais jautājums bija par to, uz ko jūs tikko atbildējāt, jo Latvijas Banka mums vakar norādīja, ka varbūt tas virziens ir pareizs tādā ziņā, ka lielākas pašvaldības principā var nodrošināt lētāk šos pakalpojumus. Jūs tomēr sakāt, ka no jūsu veiktajām revīzijām tādu viennozīmīgu secinājumu jūs izdarīt, es saprotu, nevarat.

E. Korčagins.

Nu, es teikšu uzreiz, ka Valsts kontrole nav stādījusi revīzijā šādu jautājumu pārliecināties par to, cik lielā mērā atkarībā no teritorijas var lētāk vai dārgāk nodrošināt vienu vai otru pakalpojumu. Kā jau es teicu, ir atsevišķas lietas, kur mēs šādu lētākas funkciju nodrošināšanas iespējas esam konstatējuši un neesam kavējušies uz tām arī norādīt.

A. Kučs.

Paldies.

Otrs jautājums, ja jūs varat atbildēt, protams... Ekonomiskie apsvērumi, protams, ir viens no tādiem būtiskiem šīs reformas pamatā, tādēļ mans tas jautājums būtu tāds, cik jūs esat vērtējuši... varbūt jums tas priekšstats ir... vai šis Saeimas

lēmums par administratīvi teritoriālo reformu... vai viņam ir arī ekonomisks izvērtējums bijis?

E. Korčagins.

Godātā tiesa, Valsts kontrole nav šādu...

A. Kučs.

Jūs to neesat vērtējuši, ja?

E. Korčagins.

Nē.

A. Kučs.

Paldies.

Tad otrs. Latvijas Banka mums vakar norādīja uz to, ka tātad arī viņuprāt lielāku pašvaldību veidošana tomēr... ja ne visos, tad tomēr vairums gadījumos rada to, ka šie pakalpojumi ir lētāki... Bet tas, uz ko viņi arī norādīja, ka, lai šo potenciālo, ja tā var teikt, ietaupījumu, veidojot lielākas pašvaldības, lai viņš būtu, tad ir nepieciešams arī uzlabot labu pārvaldību pašvaldībās.

Un kā jūs šo varētu komentēt? Domāju, ka ar to jūs arī esat saskārušies... Vai jūs arī šādi secinātu? Par šo varbūt varētu no jums kādu viedokli.

E. Korčagins.

Jā. Nu, laba pārvaldība, tas, protams, ir plašs koncepts, bet tas, ko mēs esam redzējuši, ka, protams, pašvaldībām līdzīgi kā citiem valsts pārvaldes atzariem, ir pastāvīgi jāvērtē iespējas pilnveidot savu darbu, tajā skatoties, kā vienu vai otru lietu darīt lētāk, efektīvāk, vairāk sasniedzot tos mērķus, ko likumdevējs ir paredzējis ar attiecīgo funkciju. Un protams, ne vienmēr tas tiek darīts un bieži vien šķērslis ir tieši tas, par ko es arī sākotnēji minēju, par to, ka nemaz nav zināms, cik viena vai otra lieta pašvaldībai izmaksā. Un ir ļoti grūti pilnveidot to, ko tu nevari izmērīt. Un pirms nav izdarīti šie te priekšdarbi, pirms nav skaidri grāmatvedībā nodalīts pa dažādiem pašvaldību sniegto pakalpojumu veidiem, par īstenoto funkciju veidiem izmaksas, tad tas ir šķērslis pašvaldībām īstenot, teiksim, bieži vien arī šo te labo pārvaldību un maksimāli virzīt vai nu pakalpojumus tām vajadzībām, kuras iedzīvotāji definējuši, vai kuras likumdevējs ir uzlicis un protams, skatoties līdzī arī, cik tas izmaksā finansiāli.

A. Kučs.

Paldies. Man vairāk jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies. Tiesnešiem vairāk jautājumu nav.

Dosim iespēju lietas dalībniekiem izvaicāt Valsts kontroles pārstāvi.

Vārds jautājumiem Ikšķiles novada pašvaldības pārstāvim. Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Labrīt visiem! Pateicos par iespēju uzdot jautājumus,.

Pirmais jautājums. Vai Valsts kontrole ir tikusi kaut kā iesaistīta šīs reformas izstrādes procesā?

E. Korčagins.

Nē. Valsts kontrole apzināti arī izvairītos no iespējas tikt iesaistītai šīs reformas īstenošanā vienkārši ņemot vērā to, ka mūsu funkcijās ietilpst ne tikai atbilstības izvērtēšana normatīvajiem aktiem, bet arī dažādu lietderības revīziju veikšana, tajā skaitā par politiku, efektivitāti. Tad mēs noteikti atturētos iesaistīties tajā lietā, kura vēlāk varētu būt mūsu vērtējamo, teiksim tā, objektu skaitā.

M Šķiņķis.

Skaidrs. Paldies.

Tad man ir nākamais jautājums.

Jūs norādījāt gan rakstveidā, gan šodien, ka patiesībā, iespējams, ka izejas problēma ir nesalīdzināmos finanšu datos un dažādā pieejā no pašvaldību puses attiecībā uz izdevumu gan fiksēšanu, gan nefiksēšanu.

Jautājums ir, vai jūs esat šo problemātiku norādījuši arī atbildīgajām ministrijām – Ministru kabinetam, VARAM? Kāda ir bijusi viņu reakcija un vai jūs redzat, ka šī problēma ir novērsta pirms šīs reformas īstenošanas?

E. Korčagins.

Protams, Valsts kontrole par uzskaites jautājumiem un dažādām nepilnībām, kuras mēs konstatējam revīzijās, informē, protams, vispirms pašas pašvaldības un sniedzam arī ieteikumus, un sekojam ieteikumu ieviešanai līdzī, kā tas tiek pilnveidots. Papildus veicam arī izglītojošos pasākumus. Bet vienmēr par visām revīzijām mēs informējam arī atbildīgo ministriju, proti, VARAM, gan arī atsevišķos gadījumos Finanšu ministriju, kad tas ir nepieciešams.

Pašvaldībās... jā, ir veikta virkne pilnveidojumu attiecībā par to, kā pašvaldības organizē savu grāmatvedības uzskaiti. Jāsaka, ka vēl diemžēl tā situācija nav tāda, ka tā pilnība tiktu sasniegta, jo tas prasa diezgan lielas izmaiņas pašvaldību darba organizēšanā, bet noteikti pašvaldības ir ceļā uz to.

M. Šķiņķis.

Jā, mans jautājums bija cieši saistīts ar riskiem, realizējot šo reformu. Vai jūs neredzat risku, ka reformas īstenotāji – VARAM – ir balstījuši šo reformu uz neprecīziem datiem tieši dēļ šīs uzskaites problemātikas vēsturiski pastāvošās. Vai jūs šādu risku nesaredzat?

E. Korčagins.

Nu, grūti pateikt. Mēs neesam šādā veidā riskus analizējuši un neesam analizējuši to informāciju, uz kuras VARAM balstoties ir īstenojis šo te reformu, lai precīzi sniegtu atbildi uz jūsu jautājumu.

M. Šķiņķis.

Paldies. Tad nākamais precizējošais jautājums.

Vai jūs esat analizējuši šo reformu jau kādā savā revīzijā vai analizē, raugoties no tā skatpunkta? Vai tā palīdz risināt kādas jūsu iepriekš revīzijās norādītās problemātikas pašvaldību darbā?

E. Korčagins.

Nē, Valsts kontrole nav šo reformu vēl nekādā veidā analizējusi un, kā jau es teicu, protams, šāda reforma, līdzīgi kā citas, ir iespēja novērst kaut kādas lietas. Bet, vai tas ir darīts, to mēs noteikti neesam vērtējuši.

M. Šķiņķis.

Un pats pēdējais jautājums.

Par autonomajām funkcijām. Vai, jūsuprāt, reformu realizējot un vienlaikus nevērtējot konkrētu apvienojamo novadu funkciju izpildi, pakalpojumu kvalitāti un izpildi, ir iespējams sasniegt reformā definētos mērķus, izveidot lielus, spēcīgus novadus?

E. Korčagins.

Vai... Es noteikti atturēšos atbildēt uz šo jautājumu, jo tas būtu lielas un diezgan rūpīgas, Valsts kontroles veiktas, revīzijas objekts, ko mēs noteikti varētu pateikt tikai tad, ja mēs būtu ļoti vispusīgi izvērtējuši šo te situāciju. Tā kā Valsts kontrole to nav darījusi un arī likums mums liedz runāt par lietām, kuras mēs esam revidējuši, tad diemžēl es nevarēšu uz šo jautājumu.

M. Šķiņķis.

Jā, es sapratu.

Liels paldies, man vairāk jautājumu nav. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai Limbažu novada pašvaldības pārstāvim. Lūdzu!

A. Stucka.

Labrīt visiem! Paldies par doto iespēju uzdot jautājumus.

Man godātajam Korčagina kungam ir divi jautājumi.

Pirmais jautājums. Vai Valsts kontrole ir vērtējusi jebkādu valdības sagatavoto ziņojumu vai kādu citu politikas plānošanas dokumentu, kur reformas kontekstā būtu vērtētas pašvaldību funkcijas un to sniegtie pakalpojumi?

E. Korčagins.

Nē. Valsts kontrole to nav darījusi.

A. Stucka.

Paldies. Un otrs jautājums.

Ir skaidrs, ka vislielāko daļu no pašvaldības budžetiem aizņem tā saucamie ar izglītības jautājumu nodrošināšanu saistītie pakalpojumi. Es saprotu, ka jūs esat vērtējuši pašvaldības pakalpojumus, iespējams, arī ar izglītības jautājumiem saistītos pakalpojumus.

Tātad 2019. gada 14. maijā Izglītības ministrija virzīja un valdība apstiprināja ziņojumu par skolu tīkla sakārtošanu. Šajā ziņojumā bija rakstīts, ka administratīvajā centrā perspektīvā vidusskolā tātad 10.–12. klasē ir jābūt vismaz 120 skolēniem. Saulkrastu vidusskolā šajā mācību gadā ir 64 skolēni.

Kā jūs vērtējat situāciju, ka tiek piedāvāts veidot novadu, kurš nespēj nodrošināt pašu galveno finansējuma ziņā funkciju? Paldies.

E. Korčagins.

Paldies.

Tā kā Valsts kontrole nav revidējusi šo te jautājumu, nav vispusīgi izvērtējusi, tad es nespēju jums sniegt atbildi uz šo jautājumu.

A. Stucka.

Paldies par sniegtajām atbildēm.

A. Laviņš.

Jā, paldies.

Saeimas pārstāvim... vai būs jautājumi? Lūdzu!

L. Liepa.

Godātā tiesa, labrīt, priekšsēdētāj, labrīt, kolēģi!

Ir tikai viens precizējošs jautājums. No jūsu atzinuma, kas iesniegts Satversmes tiesā, un tajā jūs atsaucaties uz vismaz trim revīzijām, kuras Valsts kontrole ir veikusi, izriet diezgan skaidrs secinājums, un proti, jūs rakstāt..., „ir ierobežotas iespējas objektīvi vērtēt izmaiņu pašvaldību teritorijā ietekmi uz pašvaldību finansiālo spēju nodrošināt to funkciju īstenošanu”. Tas nozīmē, ka jebkāda veida mēģinājumi ekonomiski vērtēt to, kā pašvaldības izpildīs savas autonomās funkcijas pēc reformas salīdzinoši ar to pirmsreformas, ir zināmā mērā spekulatīvi, ņemot vērā Valsts kontroles pausto kritiku šajās revīzijās par to, ka netiek precīzi dokumentēti izdevumi. Tie netiek attiecināti uz pareizajiem izdevumu posteņiem.

Tātad es saprotu, ka jūs paliekat pie sava secinājuma, ka veikt jebkādas iespējamās ekonomiskās projekcijas par to, kā izskatīsies pašvaldību funkciju īstenošana pēc reformas ir spekulatīva? Tas nav ekonomiski pamatots šobrīd.

E. Korčagins.

Paldies par jautājumu.

Valsts kontrole savu darbu organizē balstoties uz pierādījumiem. Un Valsts kontrole neizsaka prognozes vai neveic kāda cita veida pētniecisko darbību, vai kā tamlīdzīgi... proti, viss tas, ko Valsts kontrole secina un pēcāk jau attiecīgi iesaka tādas vai citādas pilnveidojumus, ir balstīti uz precīziem, izmērāmiem, saskaitāmiem redzamiem pierādījumiem.

Un šis jūsu citētais Valsts kontroles viedoklī izteiktais apgalvojums ir balstīts no mūsu pieredzes par to, kā Valsts kontrole varētu vai nevarētu vērtēt teritoriju izmaiņas ietekmi uz pašvaldības funkciju nodrošināšanu. Un proti, tā informācija, kādā veidā Valsts kontrole strādā... mēs iegūstam vispirms skaidrus un precīzus datus par to, cik viena vai otra funkcija precīzi maksā un tikai tad varam spriest par to, teiksim, kā izmaiņas vai nu teritoriju palielinot vai samazinot varētu ietekmēt šīs te izmaksas.

Iespējams, ka ir citas metodes, kā ekonomisti vai kādi citi var vērtēt, no tā es tiešām atturoš spriest, jo Valsts kontrole tādā veidā nestrādā.

L. Liepa.

Paldies.

Godātais priekšsēdētāj, šobrīd jautājumu nav.

A. Laviņš.

Paldies.

Es saprotu, ka papildu jautājums ir radies Ikšķiles novada pašvaldības pārstāvim. Tā mēdz gadīties, ka jautājums tikai pēc tam tiek formulēts... tā kā dosim iespēju uzdot šo jautājumu. Lūdzu, Šķiņķa kungs!

M. Šķiņķis.

Es tiešām pateicos.

Specifisks ļoti jūsu joms jautājums.

Latvijas Bankas pārstāvis vakardien norādīja, ka savā pētījumā Latvijas Banka izmantoja Valsts kases apkopotus datus pēc vispārējās izdevumu klasifikācijas kategorijā KOFOG. Tāds ļoti specifisks... Vai jūs varētu, lūdzu, izskaidrot tādā finanšu valodā, ko tas nozīmē un vai šajā kategorijā KOFOG šīs dažādā pašvaldību datu atspoguļošanas sistēma nerada kaut kādas tādas problēmas uz datu salīdzināmību tieši vērstas. Paldies.

E. Korčagins.

Nu, tas ir faktiski funkcionālo kategoriju uzskaitījums, desmit kategorijas, kurās pašvaldības un citas valsts pārvaldes iestādes klasificē savus izdevumus. Un šādas te kategorijas ir desmit. Jāsaka, ka tās ir diezgan lielas un vispārīgas. Un pašvaldības gan veidojot savus budžetus, gan atskaitoties par budžeta izlietojumu, jau norāda, cik uz attiecīgo kategoriju lieli ir bijuši tās vai citas pašvaldības izdevumi.

Tas, ko mēs no savām revīzijām redzam, ka diemžēl jāsaka, ka tā interpretācija par to, kuri izdevumi uz kuru kategoriju tiek attiecināti, ir diezgan brīva bieži vien. Un mēs paši esam mēģinājuši, teiksim, veicot risku analīzi par dažādu risku identificēšanu pašvaldību darbā, mēģinājuši salīdzināt dažādus pašvaldību izdevumus pa šīm te kategorijām un tad mēs, piemēram, redzam, ka ir atšķirības, ko viena vai otra pašvaldība pieskaita pie vispārējiem valdības dienestiem vai pieskaita pie mājokļu apsaimniekošanas un teritorijas apsaimniekošanas. Faktiski mūsu darbā mēs tik lielā vispārinājumā apkopotus datus ir izmantot diezgan grūti. Un neņemam spriest par to, cik tālāk to var izmantot jau citiem mērķiem. Protams, priekšstatu tas dod, bet tīri precīzi saprast, cik izmaksā tur es nezinu... kā jau es teicu... skolēnu pārvadājumi vai cik izmaksā kapsētu apsaimniekošana, no šīs te KOFOG izmantotās klasifikācijas diemžēl nevar.

M. Šķiņķis.

Paldies. Viss.

A. Laviņš.

Paldies.

Korčagina kungs, pateicos par dalību tiesas sēdē par sniegto viedokli savas kompetences ietvaros un vēlu jums veiksmīgu darba dienu. Varat atslēgties no tiesas sēdes. Paldies jums.

Turpinām tiesas procesu ar nākamo pieaicināto personu uzklaušānu.

Dienas kārtībā ir Latvijas Pašvaldību savienības pārstāvja uzklaušāna.

No lietā iesniegtās pilnvaras ir redzams, ka Latvijas Pašvaldību savienību ir tiesīgi šajā tiesas sēdē pārstāvēt Māris Pūķis un Kristīne Kinča.

Ir iesniegti personu apliecinoši dokumenti. Vai minētās personas ir pieslēgušās tiesas sēdei?... Raudzīsim... tāpat Māris Pūķis ir pieslēdzies un Kristīne Kinča arī ir pieslēgusies. Ļoti labi.

Varam pārlicināties par jūsu identitāti un varam dot jums vārdu viedokļa sniegšanai.

Kurš no jums sniegs viedokli?

K. Kinča.

Labdien, godātā tiesa, viedokli sniegs Māris Pūķis.

A. Laviņš.

Jā... aicinu ieslēgt mikrofonu... Jā, paldies, Pūķa kungs. Lūdzu, vārds jums.

M. Pūķis.

Jā, es varbūt sākšu šoreiz nevis ar to, ka izklāstīšu to, kas ir lietas materiālos, jo lietas materiālos mēs ļoti precīzi esam pauduši Pašvaldību savienības pozīciju. Atbilstoši šai pozīcijai es varbūt sākšu ar to, ka pieskaršos dažām ļoti svarīgām lietām, kas izriet no iepriekšējo dienu noklausīšanās un mazliet skaidro mūsu viedokli šajā kontekstā.

Pirmais jautājums, kas, mūsaprāt, ir ļoti svarīgs, ir jautājums par subsidiaritātes principu. Iepriekš izskanēja, ka subsidiaritāte attiecas pamatā uz kompetenču sadali starp varas līmeņiem, teiksim, starp valsti un pašvaldību vai starp valsti un privāto sektoru, un, ja nenotiek pārdale šajā jomā, tad tā kā subsidiaritātes princips nebūtu šajā jautājumā skatāms. Tādēļ es pie šī jautājuma vēlos pieskarties, jo tas gluži tā nav.

Subsidiaritātes princips tiesībās... Eiropas Savienības tiesībās, valsts tiesībās un pašvaldību tiesībās ir samērā jauns. Tas tika noformulēts Eiropas vietējo pašvaldību hartā 1985. gadā, un Līgumā par Eiropas Savienību viņš parādījās 1992. gadā. Subsidiaritātes princips... viņam ir ļoti ilga vēsture, balstās Eiropas tradīcijās un tomēr modernajā politikā tas ienāca no katoļu sociālās mācības un klasisks subsidiaritātes principa formulējums, ko ārkārtīgi bieži minēja 90. gados, ir pāvesta Pija XI enciklika, kas bija veltīta 40. gadadienai, būdama katoļu sociālās mācības, kas izrietēja no Leona XIII šī paustā viedokļa, un tas notika 1931. gadā.

Šajā 1931. gadā ir formulējums dots, kas tika nosūtīts gan toreiz katoļiem un vēlāk ar katoļiem saistītajām politiskajām organizācijām un juristiem, un ienāca arī politikā un tiesībās, bet šis sākotnējais formulējums ir sekojošais... „ka vēsture nepārprotami liecina, tas ir taisnība, ka, ņemot vērā daudzus apstākļus, lielās asociācijas nespēj labi nodrošināt daudzas lietas, ko senāk spēja paveikt mazas asociācijas, tādēļ nav grozāms un paliek spēkā kā svarīgākais sociālās filozofijas princips. Tāpat kā ir pilnīgi nepareizi atņemt indivīdiem to, ko viņi spēj paveikt ar savu iniciatīvu un prasmi, nododot to kopienai, tāpat prettiesiski un liels ļaunums ir lietu pareizās kārtības izjaukšana, nododot lielākai un augstākai organizācijai to, ko mazāka vai padota organizācija spēj paveikt. Jebkurai sociālai darbībai saskaņā ar tās patieso dabu, ir jāsaistās ar palīdzības sniegšanu sociālā ķermeņa sastāvdaļām, nekad nesalaužot un neabsorbējot tās.”

Proti, šajā formulējumā, kas sevišķi plaši tika diskutēts gandrīz visās starptautiskajās konferencēs 90. gados, un pēc pašvaldību atjaunošanas mēs paspējām tajās piedalīties, tika ņemts par pamatu tieši 40. gadadienas šis formulējums. Šajā laikā tika pausta baznīcas attieksme pret jebkuru totalitāru režīmu un tas arī tika nosodīts.

Bet kas šeit ir iekšā? Šeit, pirmkārt, ir iekšā vairāki elementi. Patiesībā šajā formulējumā ir jau iekļauts, ka kopā ar subsidiaritāti ir skatāms samērīguma vai proporcionalitātes princips un šeit ir runa ne tikai par centralizācijas/decentralizācijas jautājumu skatīšanu, bet arī koncentrācijas/dekoncentrācijas.

Savukārt formulējumā, kas ir pašā Eiropas vietējo pašvaldību hartā, tur nav runa tikai par to, vai tiek mainīta, teiksim, varas mēroga kompetence. Ir runa par to, ka tuvāk cilvēkam. Tas nozīmē, ka šis arguments, kas tika minēts, ka, ja netiek mainītas pašvaldību funkcijas, tad par subsidiaritātes principu nevar runāt, vismaz neatbilst tai izpratnei, kas ir Eiropā, jo subsidiaritāte attiecas gan uz koncentrāciju/dekoncentrāciju, gan uz centralizāciju/decentralizāciju, kur centralizācijā ir runa par attiecībām starpvaras mērogiem un koncentrācijā ir runa par to, ka viena mēroga līmenī mēs mainām.

Paskaidrojot to, ko tas nozīmē... ka, piemēram, atņemot atsevišķai pilsētai, kā tas notika iepriekšējā reformā 2009. gadā, atņemot pilsētai pašvaldības statusu, ir iemesls runāt par subsidiaritāti. Tas nenozīmē, ka šo statusu nevar atņemt, subsidiaritāte tiešām paredz iespēju virzīties abos virzienos – gan uz centralizāciju, gan uz decentralizāciju, to pamatojot, bet tas nav arguments, lai izslēgtu šo te tuvināšanos vai attālināšanos no iedzīvotājiem.

Otrs elements, kas izriet no Eiropas tiesību tradīcijas un ir cieši saistīts ar subsidiaritātes principu, ir tas, ka paraugu mums dod līgums par Eiropas Savienības darbību. Un pēc tam, kad 1992. gadā tālaika līgumā parādījās subsidiaritātes princips, tika nodibināta institūcija, kas īpaši uzrauga subsidiaritāti, proti, reģionu komiteja. Tagadējā līguma redakcijā ir īpašs protokols par subsidiaritāti un proporcionalitāti, no

kura es gribētu uzsvērt, ka šajā protokolā ir parādīts princips, kuram ir jāpierāda, vai subsidiaritāte izpildās, vai subsidiaritāte neizpildās, un tas ir iesniedzējam, tam, kurš piedāvā centralizāciju. Ciktāl centralizācija vai koncentrācija ir pretējs virziens, ko iesaka subsidiaritātes princips, kaut arī viņš pieļauj abos virzienos kustēties, ja ir ekonomija vai vispārīgi citi apsvērumi, tomēr pierādījumu pienākums ir nevis šajā gadījumā pašvaldībai, kurai kaut ko pievieno, bet pierādījumu pienākums ir tam, kas šo veic, proti, tam, kas veic reformu. Un tas izriet, ja mēs pielietojam Latvijā to principu, kāds tiek lietots Eiropas Savienībā, tad tas viennozīmīgi nozīmē, ka pierādīt atbilstību subsidiaritātei – tas ir centrālās varas pienākums.

Otrs jautājums, kas ir ļoti svarīgs, ir jautājums par to, vai Hartas 4. panta sestā daļa un 5. pants pēc būtības savas atšķiras vai neatšķiras un vai atšķirīgi šos te pantus ir jāskata saistībā ar reformu.

Un šeit es gribētu īpaši atzīmēt to, ka, jā... Eiropas vietējo pašvaldību hartā pašvaldības definīcijā ir pašā centrā un pamatā likta pārstāvniecības demokrātija un par pārstāvniecības demokrātiju ir runa gandrīz visur šīs Hartas tekstā, taču ir runa arī par tiešo demokrātiju. Un ja 4. panta sestajā daļā ir runāts par pārstāvniecības demokrātijas mehānismiem, ka saskaņot ar pašvaldībām jautājumus, kas skar pašvaldības, kas ir veicami pārstāvniecības demokrātijas ietvaros, tad ir viena vieta, kas ir pilnīgi atsevišķi izdalīta, tas ir, Hartas 5. pants un tajā gadījumā, kad ir runa par robežu grozīšanu, ir īpaši norādīts, ka jānodrošina tajā valstī iespējamā līmenī, pēc iespējas augstākā līmenī, tieši tiešās demokrātijas mehānisms, proti... būtībā tas nozīmē, ka gadījumā, ja nav aizliegts rīkot, piemēram, konsultatīvo referendumu, tad kaut ko līdzīgu rīkot konsultatīvam referendumam kā minimums ir vēlams un Harta to tieši prasa.

Un šajā sakarībā var izteikt tikai nožēlu, ka Satversmes tiesa, skatot jautājumu par Ikšķiles aptaujām un atceļot ministra Pūces toreiz izdoto rīkojumu un atzīstot viņu par neatbilstošu Satversmes 1. pantam, šajā vietā apstājas, jo ļoti svarīgi būtu skatīt nākamo jautājumu – vai tālaika ministra rīkojums bija atbilstošs Eiropas hartas 5. pantam. Tādā gadījumā varbūt secinājumi par šo te procesu būtu daudz tālejošāki, jo tas vien, ka neatbilst demokrātiskas valsts principam, protams, ir pietiekošs pamats, lai atceltu rīkojumu, taču, lai Satversmes tiesas spriedums maksimāli ietekmētu un ietekmētu pozitīvā virzienā publiskās pārvaldes attīstību Latvijā, protams, būtu svarīgi arī izvērtēt šādus jautājumus.

Un, protams, var diskutēt par to, kas ir vairāk vainīgs... vai vairāk vainīgas ir pašvaldības, kuras līdzīgi Ikšķilei nerīkojās, jo, protams, zinot situāciju, ka ministrs centās nodot prokuratūrai un ierosināt krimināllietu pret pašvaldību deputātiem, kuri vēlējās īstenot Eiropas hartas 5. pantu precīzi atbilstoši panta formulējumam, kas latviski nozīmētu, ka tas ir pēc iespējas tuvāk referendumu procedūrai... protams, referendums nevar būt saistošs, jo referendums kā saistošs nav paredzēts likumā... tas ir absolūti skaidrs, ka nekas vairāk kā konsultatīvs referendums tas nevarēja būt... tas

tika nosaukts par aptauju, viņš tika maksimāli precīzi fiksēts. Šajā sakarībā ir ļoti dīvains jautājums, ka pie tik augsta iedzīvotāju viedokļa noskaidrošanas līmeņa un pie tik liela iesaistīšanās līmeņa, kāds bija Iksķilē, no tā neizdarīt kaut kādus secinājumus, tomēr ir šķietami skaidrs demokrātijas pārkāpums.

Mazliet mazāk svarīgs jautājums, bet arī tika skarts iepriekšējo dienu sarunās... un kas ir minēts arī mūsu materiālos, Pašvaldību savienības... ir jautājums par parlamentārās kontroles nodrošināšanu. Protams, ka nevienā likumā nav ierakstīts, ka parlamentārais sekretārs, kurš pēc saviem amata pienākumiem pēc likuma, kas nosaka parlamentārā sekretāra kompetences, pārstāv Ministru kabineta viedokli, nekur nav rakstīts, ka viņš nedrīkst vadīt parlamentāro komisiju, kurai ir jāveic arī kontrole par valdības darbību. Un, ja mēs skatāmies tikai no gramatiskā tulkojuma, tad protams, ka nekas nepareizs nav. Var būt šajā amatā arī parlamentārais sekretārs. Tomēr šķiet, ka vajadzētu kaut kādu vērtējumu tam dot, vai tad tikai ir jābūt tad, ja likumā jau ir aizliegts kaut ko darīt un tikai tad ievērot šo interešu konflikta iespējamību... vai arī tomēr ir pienākums pašiem to izvērtēt. Un šajā viedoklī būtu tur ļoti svarīgi, ja būtu arī Satversmes tiesas viedoklis, kas turpmāk varētu pozitīvi ietekmēt publiskās pārvaldes attīstību Latvijā.

Vēl pavisam īsu komentāru par Latvijas Bankas pētījumu. Patiesām var tikai uzteikt to, ka Latvijas Banka iesaistījās šī jautājuma pētīšanā un, protams, var priecāties par to, ka tika lietotas ekonometrijas metodes un centās izdarīt to, ko varēja.

Tikko arī tika uzdots par šo jautājumu un tādēļ es vēl gribētu atzīmēt, ka Latvijas Banka, ņemot par pamatu šo KOFUG klasifikāciju, arī vēl izdalīja otru pazīmi, ka skatīt tikai uzturēšanas izdevumus, pieņemot, ka uzturēšanas izdevumi raksturo efektivitāti labāk nekā visi kopējie izdevumi, izslēdzot investīcijas izdevumus. Taču šeit Latvijas Banka sadūrās ar virkni problēmām. Teiksim, viena no viņu grūtākajām problēmām, kas ir redzama no viņu pētījuma un kas tika nodots toreiz diskusijai... un kā bankas pārstāvji atzīmēja, arī Pašvaldību savienība bija viens no aktīvākajiem respondentiem, kas reaģēja uz šo lietu, bija tas, ka vienā gadījumā izglītības izdevumos bija skaidri redzams, ka hipotēze par to, ka lielākai pašvaldībai ir mazāki uzturēšanas izdevumi uz to vienu iedzīvotāju, neizpildās. Un tad nācās Latvijas Bankai, lai kaut kādā veidā piedzītu vēlamo, izdomāt, kā izslēgt to efektu, kas tad traucē izpausties patiesībai... Un viņa izdalīja ar vidējo algu katrā pašvaldībā, līdz ar to samazinot to, kur ir lielākas algas ietekme un tad kaut kādā veidā izdevās šo te saglabāt.

Ir ļoti augstu vērtējama tā iesaistīšanās un droši vien būtu ļoti labi, ja Latvijas Banka un arī citi pētnieki turpinātu šos pētījumus, bet pašos šajos... šis līmenis, kas tika sasniegts, īpaši tādēļ, ka galvenie faktori, kas ietekmē pašvaldības efektivitāti un izdevumi, nemaz netika skatīti šīs bankas pētījumā... Iedzīvotāju skaits nebūt nav galvenais faktors. Viņš ir svarīgs faktors, bet nav pats ietekmīgākais faktors, ir daudzi faktori, kas ir atkarīgi arī no valsts makroekonomiskās politikas, no valsts investīciju

politikas, kas stiprāk ietekmē rezultātus uz vietām nekā reizēm pašas pašvaldības pasākumi. Un to Latvijas Banka nenokāra.

Tādēļ likt šo par pamatu visai reformai bija visumā nepareizi. Par to mēs savā laikā brīdinājām arī ministru, es pats ar viņu esmu par šo lietu runājis, ka nevar balstīties uz Latvijas Bankas aplēsēm vien, lai prognozētu uz priekšu ienākumus vai izdevumus nākotnē, ka ir vēl jāstrādā pie visām šīm lietām. Tas tomēr netika ņemts vērā.

Un varbūtās to, ko es nepateicu, es dotu vārdu Kristīnei Kinčai.

J. Kinča.

Labdien, godātā tiesa!

Mēs pateicamies par to, ka esat ļāvuši mums izteikties arī mutvārdos par administratīvi teritoriālo reformu.

Es galvenokārt pieskaršos tām lietām kas ir saistītas ar šo te konsultāciju procesu. Un tas, uz ko mēs esam gan savā atbildē Satversmei tiesai rakstījuši, gan arī jau šeit ir daudz izskanējis un to ir arī minējuši gan Ikšķiles novada, gan Limbažu novada pārstāvji par to, ka nav bijušas šīs te pienācīgās konsultācijas.

Es vēlētos vērst uzmanību, ka mūsu ieskatā konsultācija nav tikai uzklauššana, kā to minēja Saeimas pārstāvis un arī atbildīgās komisijas pārstāvis, jo uzklauššana pēc būtības ir attiecīgi šo te pašvaldības pārstāvju viedokļu sadzirdēšana. Bet konsultācijas pēc būtības mūsu ieskatā ir divpusējs sarunu process, kurā tiek argumentēts vienas vai otras puses viedoklis un tad nepieciešamības gadījumā tiek nonākts pie šī te *consensus*.

Līdz ar to šajā gadījumā es vēlētos vērst arī tiesas uzmanību uz apstākļiem, ka tajos gadījumos, kad Pašvaldību savienība arī starpinstitutūciju sanāksmēs ar ministriju, jautājot par to, kādā veidā tiks realizēta viena vai otra funkcija vai kādā veidā attiecīgi jaunizveidotā pašvaldība varēs nodrošināt savu pakalpojumu sniegšanu vai citu uzdevumu izpildīšanu, tad ministrijas pārstāvju un arī Saeimas komisiju sēdēs galvenokārt atbilde bija tāda, ka to jau darīs jaunā pašvaldība un viņi izdomās, kā to darīt. Pašvaldību savienības ieskatā šī nebūtu argumentēta diskusija un konsultāciju process.

Līdz ar to šajā sakarībā es arī attiecībā uz likumprojekta argumentāciju vēlētos vērst uzmanību uz Valsts kancelejas vienu sagatavotu informatīvo ziņojumu. Diemžēl viņš jums nav pievienots lietas materiālos, jo tas tika izsludināts valsts sekretāru sanāksmē tikai 2020. gada 17. decembrī. Šis informatīvais ziņojums ir par ietekmes novērtējuma sistēmas pilnveidi. Šajā te ziņojumā tiek runāts tieši par likumprojektu pamatošanu un sākotnējo ietekmes novērtējumu. Un Valsts kanceleja ir izdarījusi tādu atzinumu, ka ministrijas izvairās veikt šo te sākotnējās ietekmes novērtējuma tādu kvalitatīvu izvērtējumu vēl pirms likumprojekta pieņemšanas. Un savukārt pie risinājumiem tātad Valsts kanceleja plāno turpināt rūpīgāk strādāt pie šī te ietekmes novērtējuma un paredz, ka jaunajā ietekmes novērtēšanas regulējumā tiks noteikti

vispārīgi, bet samērīgi kritēriji tiesību aktu atlasē, kuriem būs jāveic padziļināti ārējās ietekmes novērtējumi. Piemēram, jauns tiesību akts vai grozījumu esošajā regulējumā, kuram ir ievērojami sociāli ekonomiska ietekme, piemēram, veselības reforma, izglītības reforma, teritoriālā reforma, būtiskas nodokļu izmaiņas.

Šajā sakarā es gribētu vērst... ka Valsts kanceleja netieši ir norādījusi uz to, ka administratīvi teritoriālā reforma nav bijusi pietiekami izvērtēta no šī te *ex-ante* būtības. Līdz ar to tas tā kā apliecina arī to, ka šīs te diskusijas par šo te reformu arī nav bijušas pietiekami lielā apmērā un, kā var redzēt arī no šajās sēdēs uzdotajiem jautājumiem un atbildēm dažādiem ekspertiem, mēs redzam, ka vai nu nav informācijas par daudzām lietām, vai arī šīs te atbildes nevar sniegt.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvis ieminējās iepriekšējā sēdē par to, ka šī te administratīvi teritoriālā reforma ir būvēta arī balstoties uz informatīvo ziņojumu par šīm te sadarbības teritorijām.

Es vēlētos vērst mazu niansi uz to, kas ir sadarbības teritorija un uz to, kas ir pašvaldība. Ja sadarbības teritorijas tika veidotas galvenokārt ar mērķi, lai iedzīvotājiem tiktu sniegti kvalitatīvāki pakalpojumi, un ņemot vērā, piemēram, to pašu izglītības jomu, par kuru mēs runājam, tad šeit iedzīvotāji vai vecāki izvēlas, kurā skolā viņu bērns mācīsies un līdz ar to šī te sadarbība jau šobrīd notiek starp šīm te pašvaldībām. Un šo te sadarbības teritoriju izveidošanas mērķis bija tieši nodrošināt to, lai pašvaldības varētu efektīvāk nodrošināt kādu vienu vai otru pakalpojumu, gan, teiksim, satiksmes ziņā, gan civilās aizsardzības jomā, gan izglītības jomā un vēl daudzās citās. Līdz ar to šajā gadījumā pašvaldība nezaudē šo te savu autonomiju, viņa tikai kopīgi lemjam par to, kā šo te pakalpojumu sniegt.

Savukārt pašvaldība paliek autonoma. Ja mēs runājam šobrīd saistībā ar šo te administratīvo teritoriju, tad apvienojot vairākas pašvaldības, tiek izveidota viena jauna un attiecīgi šo bijušo pašvaldību teritoriju iedzīvotāju pārstāvība jaunajā teritorijā samazinās.

Arī atsaucoties uz Pūķa kungu, tad mēs varam secināt, ka iedzīvotājam piekļuve pašvaldībai arī samazinās. Un līdz ar to te ir arī tas subsidiaritātes princips, uz kuru mēs atsaucamies un kuru mēs tā kā norādījām.

Jā... tas tāpat no manas puses būtu viss un mēs esam gatavi uz tiesas un pārstāvju uzdotajiem jautājumiem.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Sanitai Osipovai. Lūdzu!

S. Osipova.

Jā, paldies.

Saprotu, ka Latvijas Pašvaldību savienība aktīvi starptautiski sadarbojas un jūs noteikti varat sniegt informāciju, kā situācija Latvijā izskatās uz Eiropas fona: iedzīvotāju skaits un teritorija pret pašvaldību skaitu, lielumu un deputātu skaitu.

M. Pūķis.

Es pašlaik nevaru precīzi atbildēt, jo šie skaitļi pašlaik... viņus, protams, var sagatavot... bet kopumā pēc reformas Latvijā būs Eiropas Savienībā pēc teritorijām vislielākās pašvaldības, vismaz pirmajā trijniekā noteikti. Un pēc iedzīvotāju skaita, pēc vidējiem rādītājiem mēs esam pirmajā desmitniekā noteikti. Bet tur tad ir jāpaskatās attiecīgie tieši precīzie parametri...

S. Osipova.

Paldies.

Jūs sniedzāt atbildi, kas iezīmē tendences un aptuveni tad var saprast. Paldies, precīzākus datus nemaz neprasīšu no jums.

Kāds, jūsuprāt, ir Eiropas vietējo pašvaldību kongresa statuss? Vai var uzskatīt, ka šis kongress darbojas kā pašvaldību lobījs?

M. Pūķis.

Nu, kongress... nevarētu teikt, ka viņš darbojas kā pašvaldību lobījs... jo viņa galvenā funkcija, līdzīgi kā visai Eiropas Padomei kā organizācijai, ir demokrātijas ievērošana. Ko tas nozīmē? Tas nozīmē, ka blakus Eiropas Cilvēktiesību konvencijai, kuru sāk uzraudzīt attiecīgi tiesa, blakus parlamentārajai asamblejai, kas faktiski vieno Eiropas parlamenta deputātus, kur viņi seko pamatā demokrātijas procesiem Eiropas Savienībā, ir izveidots šis te kongress, kurš seko līdz Eiropas pašvaldību hartas principiem, kā arī gatavo dažādus citus dokumentus. Teiksim, tādus kā nepilsoņu līdzdalība pašvaldību dzīvē, dzimumu līdztiesība un tāda veida jautājumi, kā arī pastāvīgi monitorē... tā kongresa funkcija ir tāda, ka kongresa politiķi kopā ar ekspertiem periodiski apmeklē visas 47 Eiropas Padomes dalībvalstis un vidēji reizi 5 gados sniedz vērtējumus par to, kā attīstās šo te kopīgi atzīto principu izpilde. Konkrēta cita veida lobēšana šajā te organizācijā nenotiek, jo nekādu finanšu resursu vai kaut kādas tiešas ietekmes nav.

Turklāt, kongress ir palīginstītūcija. Patiesībā par to, par komunikāciju ar valsti atbild pati Eiropas Padome, kurā parasti uz sēdēm sanāk ārlietu ministri. Teiksim, ja oficiāli Latvija saņemtu rekomendāciju, kā tas bija iepriekšējos gados, tad mūsu ārlietu ministrs ir viens no balsotājiem tā viedokļa paušanā. Atsevišķos gadījumos valstu vadītāji sanāk uz Eiropas Padomes sēdēm. Bet to nevar uzskatīt par lobēšanas

organizāciju citādā nozīmē. Šeit ir runa par to, kādā veidā tiek ievēroti kopīgie demokrātijas principi Eiropā un to nosacīti var saukt par lobēšanu.

S. Osipova.

Paldies. Ar vārdu „lobijs” es nedomāju neko sliktu. Lobijs... tas ir pilnīgi normāli... legāli...

Nākamais jautājums. Kāds juridiskais spēks ir kongresā apstiprinātajam ziņojumam par konsultāciju procesu administratīvi teritoriālās reformas laikā Latvijā?

M. Pūķis.

Nu, juridiskais spēks ir tāds, ka tas ir kopīgs viedoklis, kurš ir nobalsots. Bet parasti komunikācijā ar valsti ir šie te lēmumi, ko apstiprina ministru balsojums. Šinī gadījumā tas ministru balsojums nav bijis, bet viņš ir bijis par iepriekšējiem gadiem. Mums jau pirmais piemērs ir tāds, ka 1998. gadā, drīz pēc tam, kad Latvija iestājās, pirmo reizi tika skatīta situācija Latvijā un virkne rekomendāciju pienāca jau, kas bija nobalsotas Eiropas Padomē un viņas saņēma attiecīgi gan valdība, gan parlaments. Toreiz tika labota pašvaldību definīcija likumā „Par pašvaldībām”, jo līdz tam bija rakstīts, ka pašvaldība ir valsts pārvaldes iestāde un kongress ierosināja šo situāciju mainīt. Toreiz tika kongress uzklauts, bet, protams, ka valstij tas ir tāds... nu, kā jau visām šīm organizācijām... šis kongress neparedz nekādus draudus Latvijai, ja neizpilda šo, tad labā prakse liecinātu, ka vajag no attiecīgajiem Eiropas pašvaldību hartas paragrāfiem atteikties. Kaut gan ir tādas valstis Eiropā, kā, piemēram, Krievija, kurā lielāko daļu hartas punktu neizpildās, bet viņi izliekas, ka viņiem viņi ir spēkā. Tas ir vairāk morāles jautājums.

S. Osipova.

Paldies.

Pašvaldību reformēšana skāra visas Latvijas Republikas pašvaldības tā vai savādāk un tikai viena sestā daļa no šīm pašvaldībām vērsās Satversmes tiesā un tātad noformulēja, ka viņām ir aizskārumi, ka viņas jūtas aizskartas un neapmierinātas ar šo administratīvi teritoriālo reformu.

Vai tā ir liela daļa no pašvaldībām, ja piecas sestdaļas nav cēlušas prasību un vai vispār teorētiski būtu iespējama situācija, ka pie reformēšanas pilnīgi visas pašvaldības ar reformu būtu apmierinātas?

M. Pūķis.

Nu, sāksim ar to, ka tās pašvaldības, kurām pievieno, parasti nesūdzas. Pat tajos gadījumos... skatot pēc iepriekšējās reformas... kur rajonu centru pilsētas zināmā mērā bija finansiāli zaudētājas, viņas tomēr varēja koncentrēt lielākus resursus un uzskatīja,

ka pievienošana... nu, gan jau noderēs... līdzīgi kā tam, kad Viduslaikos, kad viens karalis pievienoja sev vēl kādu, tad viņam likās, ka nu viņš tagad ir lielāks un stiprāks... Līdz ar to 42 atkrīt.

Paliek pāri 77 Tad no 77 pašvaldībām, kuras zaudē savu to statusu, gandrīz puse ir iesniegušas. Tas ir augsts procents, jo tas parāda to, ka nu acīmredzot pārējās nu necer uz atbalstu. Arī tam ir zināma nozīme.

Bet skaidrs ir tas, ka visā šajā periodā, sākot ar 1993. gadu, kad pirmo reizi politiskajā dienas kārtībā izvirzījās jautājums par pašvaldību apvienošanu un vienas pašvaldības arī tika toreiz apvienotas, tā ir Rīgas pilsētas reforma. Kopš tā laika nekad, ne pie kādiem apstākļiem neviena aptauja nav rādījusi popularitāti iedzīvotāju vidū šai te apvienošanai. Vispār cilvēki to sagaida ar bažām. Un tas, ka nepietiekami tiek šis jautājums diskutēts, tā ir veca slimība.

S. Osipova.

Paldies. Sapratu jūsu atbildi.

Vai būtu, jūsuprāt, pieļaujama situācija, ka reforma sniedz pozitīvu rezultātu ilgtermiņā? Kā tas Latvijas Bankas pētījums ilgtermiņā parādīja negatīvas tendences, tā ir skaidrs, ka reforma varētu sniegt pozitīvu rezultātu ilgtermiņā gan sabiedrībai, gan valstij, tātad arī pašvaldību iedzīvotājiem, pat ja sākotnēji pašvaldībām vai daļai to iedzīvotāju situācija pēc reformas kļūst nelabvēlīgāka... tātad nākotnē vērsts risinājums?

M. Pūķis.

Nu, reformas ir iespējamās dažādā veidā. Tā ir zināmā mērā arī izšķiršanās par vienkāršību... arī ir ļoti svarīga to reformu vērtēšanā. Nu, piemēram, lielākajās valstīs ir daudzu mērogu vai daudzu līmeņu... līmeņi, tas ir neprecīzs vārds, bet viņu visbiežāk lieto... patiesībā, tie ir pašvaldību mērogi, tātad daudzu mērogu pašvaldības... Un tuvu iedzīvotājiem saglabāt kaut kādas lemšanas tiesības ir svarīgi.

Arī pašlaik uz Saeimu tiek gatavots likumprojekts, kurā, kā jau ministrija to pareizi atzīmēja, un tas zināmā mērā ir kompensācijas paņēmieni, sliktās lietas mēģina kompensēt ar pagastu iedzīvotāju padomēm, kuras, iespējams, būs neefektīvas tādējādi, jo viņas netiek izveidotas kā rīcībspējīgas patiesā pagaidām... bet nu dzīvosim redzēsīm...

Bet tas, ka rodas negatīvas tendences, to atzīst pat arī šī valdība. Tādēļ arī tiek glābta situācija pēc milzu lielo pašvaldību izveidošanas, kaut ko darīt, lai beidzot iedzīvotāji arī tiktu pie kaut kādas teikšanas.

Tāpatās visi tie pasākumi saistībā ar līdzdalības demokrātijas attīstību. Tie ir arī zināmā mērā kompensācija par trūkumiem. Citās valstīs šo jautājumu risina ar daudziem mērogiem un arī Pašvaldību savienība atbalstīja pētījumu, kas tika veikts

reformas kontekstā, kurā bija runa par to, kura reforma ir svarīgāka Latvijā un lielākajā daļā gadījumu mēs esam teikuši, ka svarīgāka ir reģionālā reforma. Svarīgāk ir panākt pārmaiņas ļoti vājā reģionālās attīstības politikā.

Reģionālās attīstības politikā Latvijā nav, ar ko lepoties visus šos gadus, kaut arī ministrija ar tādu nosaukumu tika izveidota jau 1992. gadā jau, tad līdz šim laikam joprojām reģionālās atšķirības pieaug, nav efektīvu reģionāla mēroga pasākumu. Arī nākamajā plānošanas periodā no tiem pat kaut kādiem 14 vai 16 miljardiem, kuri tiks iesaistīti dažādos pasākumos, ar reģionālu iezīmi ir labākajā gadījumā 1 miljards. Mēs joprojām ar šo jautājumu netiekam galā un lai būtu liels efekts un liela ietekme, ir vajadzīga nevis vietējā reforma, bet reģionālā reforma.

Savukārt šīs pārmaiņas... jā, viņas ir zināmā mērā reakcija uz iepriekšējo nesekmīgo darbību. Ja mēs neprotam pagriezt vektoru pretējā virzienā un turpinās emigrācija... emigrācija gan no lauku teritorijām uz centru, gan no visas Latvijas uz ārzemēm... ja mēs šo vektoru nevaram pagriezt, tad, protams, efektivitātes apsvērumi liecina, ka jā... izveidojot lielāku pašvaldību, mēs varbūt varēsim kaut kā to situāciju saglabāt.

Bet tā ir apmēram tāda uzvara, kā apmēram kara laikā frontes līnijas saīsināšana... Jūs nespējat tikt uz priekšu, jūs glābjaties no nepatīkamām sekām, kas ir no nepareizas politikas iepriekš radušās.

Tā kā... nevar izslēgt arī to, ka ir zināmi pozitīvi efektīvi iespējami un jautājums par mēroga ekonomiju... viņš nekad nevar tikt atcelts... Viens no efektiem visos tādos procesos, kur veido lielāku organizāciju, ir mēroga ekonomija. Mēroga ekonomijas gan intelektuālo resursu, gan finanšu resursu koncentrācijai vienmēr ir zināma pozitīva nozīme, bet viņas salīdzināšana ar citiem, tajā skaitā negatīviem efektiem, vienmēr ir atklāts jautājums. Patiesībā uz šo jautājumu arī diezgan pareizi un godīgi tikko atbildēja Valsts kontrole. Ir arī citi faktori.

Tā kā pateikt, vai tā būs liela pozitīva ietekme nākotnē vai nē, tas ir jautājums, kas ir atkarīgs no ļoti daudziem citiem faktoriem.

S. Osipova.

Paldies par jūsu atbildi. Man vairāk jautājumu nav.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Paldies.

Labdien! Man būs pāris jautājumu.

Viens... mums vairākkārt diskusijās ir izskanējis tas, un arī VARAM to uzsvēra, ka šī reforma ir iepriekš iesāktās reformas turpinājums.

Kā jūs no Pašvaldību savienības viedokļa to redzat? Tātad VARAM ir uzsvērusi vairākkārt, ka pašvaldības ir bijušas par to informētas, ir bijuši vairāki informatīvie ziņojumi jau 2013. gadā, ka tā virzība būs uz lielākām pašvaldībām. Vai jūs arī redzat šo kā likumsakarīgu iepriekšējās reformas turpinājumu, vai kā kaut ko jaunu?

M. Pūķis.

Nu, šis jautājums uzreiz pacēlās Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldību komisijā, kad 2009. gadā tiklīdz bija reforma beigusies. Jau toreiz bija pirmās idejas, ka tagad uztaisīsim kaut ko vēl lielāku.

Ar lielām grūtībām toreiz mums izdevās Pašvaldību savienībai aizstāvēt viedokli 2009. gadā, ka ir vajadzīgs pats mazākais, divi periodi, kuru laikā vispār var pabeigt organizācijas pārmaiņas, jo pēc apvienošanās, kas tika veikta, patiesībā tā bija pieckārtīga pašvaldību skaita samazināšana, ļoti... vēl dramatiskāka reforma par šito, vajadzēja pārveidot vadības struktūras, vajadzēja izmainīt daudzas lietas. Cilvēki pakāpeniski tika attālināti no pārvaldes, tika mazliet mākslīgi saglabātas pagastu pārvaldes, kuru nozīme ar katru gadu samazinājās, bet kuras jau tā kā vairs netika izmantotas efektīvi un tamlīdzīgi... Bet, nu, labi, šos divus periodus izdevās noturēties. Un jautājums par to, kas būs tālāk, protams, radās.

Taču ievēlot šo Saeimu, un no šīs Saeimas radīto Krišjāņa Kariņa valdību, pirmsvēlēšanām tāda skaidra formulējuma, ka tiks pilnīgi cits risinājums īstenots – nevis šo sadarbības teritoriju veidošana un sadarbības attīstīšana, bet notiks vienkārši apvienošana – šis skaidrais vēstījums parādījās tikai pēc vēlēšanām tad, kad tika sastādīta Krišjāņa Kariņa valdības deklarācija. Partiju programmās tas nebija apsolīts un līdz ar to šis piedāvājums nāca samērā negaidīti. Kaut gan atsevišķi politiķi vienmēr ir teikuši, ka viņi redz tikai lielākas, lielākas un vēl lielākas pašvaldības.

Taču, ja mēs runājam par turpinājumu, tad šeit ir svarīgi ievērot sekojošo, ka 1998. gada reforma nebūt neizskatījās tā kā puse vai trešdaļa no reformas, kura tika veikta 2009. gadā... 1998. gadā tika pieņemts likums, likumā bija paredzēts, ka Latvijā būs divu mērogu – reģionālās un vietējās – pašvaldības. Bija vesela nodaļa Administratīvi teritoriālās reformas likumā, kurā bija iekļauts gan subsidiaritātes princips kā galvenais princips reģionālo pašvaldību veidošanā, gan šo reģionālo pašvaldību princips ar nosaukumu, ar vārdu „apriņķis”.

Un, otrkārt, reformas, 1998. gada reformā bija absolūti atzīts, ka apvienošanās un sadarbība ir divi varianti, ko pašvaldības izvēlēsies brīvprātīgi, proti, tās pašvaldības, mazās pašvaldības, kuras spēs izveidot efektīvas sadarbības institūcijas, tās varēs arī palikt mazas, nodrošinot šo te tuvumu ar varu iedzīvotājiem, ja vien viņas efektīvi varēs pārvaldīt savu teritoriju, būt ekonomiska un spēcīga. Taču reformas gaitā šie divi

elementi pakāpeniski tika apkaroti, tālaika politiķi izslēdza visu nodaļu par reģioniem, tomēr beidzot šo reformu, tika uzdots uzdevums, kā parasti, divu gadu laikā sagatavot likumu „Par reģionu pašvaldībām”. Šis uzdevums vilkās līdz visus desmit gadus. Viņš tika pārlikts un pārcelti viņa termiņi un šis centrālais un galvenais, ekonomiski svarīgākais reformas jautājums tā arī netiek risināts šinī gadījumā, jo atkal mēs esam tur, kur mēs esam. Ir likums „Par administratīvajiem reģioniem”, kuras nebūšot pašvaldības, tātad nekorektā veidā izveidotas kaut kādas pārvaldes struktūras. Nevienš vēl šodien nezina, vai tas tiks darīts...

Līdz ar to galvenais iepriekšējās reformas uzdevums nav pavirzījies uz priekšu ne par matu šajā reformā.

A. Kučs.

Paldies.

Un tad saistībā ar šo... Vai jums arī kā Pašvaldību savienības pārstāvim ir skaidrs, vai šis ir tāds noslēdzošais reformas posms, vai tas arī ir tāds starpposms? Vai arī jums šobrīd nav skaidras atbildes... jo Ministru kabineta pārstāvis mums vakar atbildēja, ka ir nepieciešams strādāt visu laiku, lai pilnveidotu tātad sistēmu... Kā jūs to redzat no savas puses?

M. Pūķis.

Nu, līdz šim labākais reformas dokuments... pats labākais, kas līdz šim ir radies, ir radies ļoti agrīnā periodā un viņš ir nopublicēts, bet nav oficiāli pieņemts. Tas ir Latvijas Augstākās Padomes laikā sagatavotā Pašvaldības reformas koncepcija, jo visas nākamās jau bija fragmentārākas un ietvēra tikai dažus elementus.

Bet šajā koncepcijā ir ļoti svarīgi elementi, kas būtu vērā ņemami varbūt vēl šodien, proti, ka teritoriālā reforma ir viens no apmēram sešiem reformas elementiem. Un tikpat svarīgi jautājumi ir administratīvā decentralizācija, tas ir, sadalot pareizāk attiecības starp valsti un pašvaldībām, tā ir pašvaldību kapacitātes celšana... tas nozīmē, ka mācību procesa un sistēmas izveidošana, un prasmju palielināšana visos gadījumos ir būtiska, tā ir vesela virkne citu elementu... tas ir izlīdzināšanas sistēmas izveidošana un pilnveidošana, lai varētu vienādi visā valstī to darīt... Un visi šie elementi ir svarīgi visu reformu posmos. Tikai robežu grozīšana ir tikai viens no elementiem un tas nav svarīgākais un galvenākais.

Līdz ar to pašvaldību pilnveidošanas jautājums visu laiku būs dienaskārtībā un proporcionāli tam, kā attīstīsies priekšstati par ekonomiku, priekšstati par to, ko nozīmē līdzsvarota reģionu attīstība, priekšstati par to, ko nozīmē ilgtspējība, viss tas ietekmēs arī pašvaldības. Un, protams, pie pašvaldībām būs daudz jāstrādā.

Bet brīdī, kad mēs esam jau sasnieguši formāli lielākos izmērus starp Eiropas Savienības valstīm, diez vai mums šajā virzienā būtu vēl jāsteidzas kaut kur.

A. Kučs.

Paldies

Otrs ir par konsultācijām man jautājums.

Jūs norādāt, ka pašvaldības nav tikušas uzklausītas. No otras puses jūs atbildes rakstā rakstāt, ka pašvaldības ar neskaitāmām vēstulēm un iesniegumiem ir vērsušās gan pie Valsts prezidenta, gan pie Saeimas, gan pie Ministru kabineta, gan pie ministrijas... tāpat ministrija norādīja, ka bija virkne konsultāciju... tāpat arī komisijas vadītājs norādīja, ka visām pašvaldībām, kas bija ieinteresētas, bija iespējas piedalīties komisijas sēdēs. Tāpat norādīja uz to, ka divas pašvaldības, respektīvi, Stopiņi un Inčukalns arī tātad ir panākušas citādu risinājumu un izmaiņas no sākotnējā modeļa.

Kā tad jūs komentētu, ka jums nebija iespējas paust savu viedokli?

M. Pūķis.

Ja gadījumā tiktu ievērots Eiropas hartas 5. pants, tad cilvēkiem, kas ir šajā teritorijā, tiktu dota iespēja atbildēt ar „jā” vai „nē”, ar piekrišanu vai nepiekrišanu paredzētajām teritorijas izmaiņām.

Šajā gadījumā, lai dotu šo sakarīgo atbildi, būtu bijis vajadzīgs pietiekošs laiks, lai cilvēkiem notiktu šīs te diskusijas un gan piekritēju pārmaiņām, gan pretinieku pārmaiņām spētu izskaidrot savus viedokļus, lai cilvēki apzinīgi var izdarīt savu lēmumu.

Bet, tā kā bija pieņēmums, ka kārtējo reizi ir ugunsgrēks, ministrija visu laiku pauda, ka vairs nav laika, lai paspētu divu gadu laikā veikt reformu, mums ir jāsteidzas, tad notika šīs *express* tikšanās.

Un es varu paraksturot divas tikšanās. Ļoti īsi paraksturošu.

Pirmā bija ministra tikšanās ar Jaunpils iedzīvotājiem. Un kad tie iedzīvotāji raudādami teica, ka jau pēc iepriekšējās reformas viņi ir meklējuši to labo darbavietu Tukumā, kur it kā vajadzēja tagad izvērsties centram un ka viņi šaubās, ka vai pēc šīs reformas, kurā vairs nav paredzēta Jaunpils attīstība tālākā un attīstīsies tikai jaunais centrs, vai viņiem būs tas dzīves uzlabojums... Tad ministrijas pārstāvji diezgan rupji atbildēja, ka tā tas arī būs, visas tautas labā mums šī reforma ir jāveic un tas, ka jums te būs 30 kilometri jābrauc uz Tukumu un vairāk darba nebūs, tas nekas.

Tad, kad es noklausījos šo ministra tikšanos jau Ikšķilē, kur bija ārkārtīgi varbūt arī sakaitēta šī atmosfēra... bet kad ir šī attieksme, ka nē, jūsu intereses mums nav svarīgas, mums ir svarīgs viss tas pārējais, tad tas nav tas dialogs.

Lai veiktu šīs konsultācijas atbilstoši Hartai, nav jāpiekrīt katram cilvēkam vai jāizdabā katrai teritorijai, bet tomēr cita attieksme nekā bija šīs reformas gaitā... pavisam savādāka attieksme... Nopietna saruna ar cilvēkiem un runas par to, kā viņiem iet palīgā arī tiem, kas būs zaudētāji no reformas, tas tomēr ir ļoti svarīgi un tas izpalika.

Protams, formāli... jā... patiešām visu cieņu... Administratīvi teritoriālās reformas komisijā pacietīgi sēdēju, noklausījās, kā visi pēc kārtas sūdzas un tad, kad noklausījās, ka visi sūdzas, apmēram atbilde bija tāda: sūdzieties, sūdzieties, bet vilciens iet uz priekšu. Tā nav gluži tāda konsultācija, kurā ir divas puses un notiek dialogs.

A. Kučs.

Paldies. Man vairāk pagaidām jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Jānim Neimanim. Lūdzu!

J. Neimanis.

Jā, man ir jautājums Pašvaldību savienības pārstāvjiem... jūs varat izlemt, kurš konkrēti atbild.

Saistībā ar šiem referendumiem jūs norādījāt, ka liedzot šīs te aptaujas, ir aizskartas pašvaldību tiesības uz konsultēšanos reformas procesā.

Bet, ja mēs raugāties uz šo rezolūciju, ko pieminēja savā stāstījumā Iksšķiles pārstāvis Šķiņķa kungs, tātad Nr. 437, 2018. gada pašvaldību kongresa 35. sesijas rezolūcija... tātad tur ir norādīts, ka Harta jeb Hartā minētās konsultēšanās ar pašvaldībām formas pati Harta nedz noteic, nedz pieprasa noteikt šādu formu. Konkrēti tas ir šīs te rezolūcijas 32. punkts.

Vai tādā gadījumā jūs turpināt uzstāt, ka tieši šādas aptaujas notikšana bija izšķiroša uzklaušanās procesā?

M. Pūķis.

Nu, šeit no situācijas izriet... Mazliet ir jāpaskaidro vēsture.

Tātad pēc tās izpratnes, kāda bija līdz panta „Par referendumu” pieņemšanai un iekļaušanai likumā „Par pašvaldībām”, referendumi bija brīvprātīga iniciatīva. Un patiešām referendumus kā brīvprātīgu iniciatīvu rīkoja reti. bet nevienam nebija jautājumu. Teiksim, arī diskutējot šo jautājumu ar ilggadējo Centrālās vēlēšanu komisijas vadītāju Cimdaru, jā, viņš atzina, ka jā, ja pašvaldība vēlējas vietējo referendumu, tad Centrālā vēlēšanu komisija palīdzēja šo referendumu noorganizēt.

Jo... ja tas referendums... un tie referendumi, kas notika, nevienam neizsauca tādus argumentus, ka te notiek kaut kas pretvalstisks, pret valsti vērsts vai kāds... bija jautājums, cilvēki atbildēja... un atbildēja.

Parādoties pantam „Par referendumiem”, tur bija rakstīts, ka notiek likumā noteiktajā kārtībā. Līdz ar to, to zināmā mērā var uztvert kā aizliedzošu normu, jo

likumā kārtība nav noteikta līdz šai dienai. Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldību komisija kā vienmēr turpina strādāt pie šī jautājuma un turpina strādāt jau, ja nemaldos, trešo Saeimu šajā laikā un arī iepriekš, 6. un 7. Saeimā vienreiz bija divi likumi par vietējiem referendumiem vai vietējām aptaujām. Nevar izšķirties par to, ko tur darīt un, tā kā ir „par” un „pret” viedokļi un vai tas būtu labi, vai nebūtu labi, vai tas ir piemērots vai nav piemērots, tad šis jautājums līdz galam nav atrisināts. Turklāt likumā ir norādes, ka kaut kas ir spēkā līdz tam datumam, kad būs šis likums „Par vietējiem referendumiem”. Tur gan joprojām ir runa par saistošo referendumu, tādu referendumu, kas ir saistošs arī Saeimai un Ministru kabinetam, ja gadījumā viņš notiek. Bet, nu... tā vai citādi līdz tam nav tikuši.

Līdz ar to ir pilnīgi skaidrs, ka referendums tāds, kāds viņš ir likumā, ja kāda pašvaldība iedomātos viņu izsludināt, tas būtu absolūti nelegitīmi, jo nevar pašvaldība nopriest, ka kaut kas būs saistošs visai valstij. Tas ir absurds.

Turpretī konsultāciju referendumam līdzīgā veidā tas nevienu neaizskar, nevienai normai, kas Latvijā ir spēkā, nav pretī, tas nekādā veidā neuzliek saistības pat pašai pašvaldībai, jo konsultācijas ir konsultācijas... tiesa, politiskā atbildība no tā iestājas... Ja visi cilvēki nobalso vienādi un jūs rīkojaties otrādi, neapšaubāmi, tam būs sekas gan vēlēšanās, gan citādi. Bet līdz ar to darīt to var.

Un arī mūsu piemērā ir redzams, ka patiesībā atkarībā no apstākļiem, šīs te aptaujas, kas kaut kādā mērā ir līdzīgas konsultatīvajam referendumam, tas notika tikai Ikšķilē, tieši precīzi... Mazāk precīzi notika citur un tās aptaujas, kas tika veiktas, viņas ir leģitīmas. Cits jautājums... zinot to, ka ir ļoti negatīva attieksme no ministra un ministrijas puses, daudzos gadījumos šīs aptaujas nebija pietiekoši reprezentatīvas. Un te mēs nevaram pārmest tikai pašvaldībai, bet ir jāpārmet arī valdībai. Bet tas, ka katrs, kas viņu rīkoja, labāk izprata un pareizāk rīkojās atbilstoši Hartai, tas ir pilnīgi skaidrs. Protams, ir zināma atbildība arī pašvaldībām, kas to nerīkoja. Ja kāda pašvaldība nesārīkoja šo aptauju, negāja pie iedzīvotājiem, tad pati pašvaldība zināmā mērā pārkāpa Hartu. Protams, viņa var teikt, ka mēs baidījāmies no ministra, kurš jau vienā vietā gribēja ierosināt kriminālprocesu pret tiem, kas rīko aptauju, bet tā baidīšanās no ministra nav morāla attaisnojama. Arī pašvaldībām vajadzēja to rīkot tad, kad viņas gāja ar saviem viedokļiem pie valdības.

J. Neimanis.

Paldies.

Es gan neatceros nevienu tādu pašvaldības referendumu, ko būtu organizējusi vai palīdzējusi organizēt Centrālā vēlēšanu komisija...

M. Pūķis.

90. gadi...

J. Neimanis.

Ā... nu tad es vēl biju ļoti jauns un iespējams, ka neatceros...

M. Pūķis.

Nē, nu viņi... tur bija maz gadījumu. Starp citu, viņi daļēji bija saistīti ar reformu, bet tai neviens nepievērsa uzmanību. Bet viņi ir interesanti ar to, ka viņi notika un nekas slikts nenotika, neviens neuztraucās.

J. Neimanis.

Bet vai mēs varam apgalvot, ka, tā kā valdība vai centrālā vara izvēlējās citādu konsultēšanās procesu ar pašvaldību nevis aptauju formā, ko organizētu pašas pašvaldības, bet komunicējot tieši vai nu ar pašvaldības iedzīvotājiem dažādās sapulcēs vai ar pašvaldību domēm... gan arī saņemot... Nu, es pieļauju, ka nekas neliedza pašvaldību vadībai izteikt savus apsvērumus arī rakstveidā. Vai mēs varam teikt, ka ir pārkāptas Pašvaldību hartas prasības par konsultēšanos šajā procesuālajā formā tieši?

M. Pūķis.

Tā tad 4.6.... Hartas 4. panta sestā daļa runā par to, ka jautājumos, kas skar pašvaldības, ir pienākums konsultēties ar pašvaldībām. Tā tad nevis ar kopienu, bet ar pašvaldībām. Un, tā kā reprezentatīvās demokrātijas ietvaros pašvaldības pārstāv dome un domei ir šīs iespējas nodrošinātas, tad šeit mēs neko pārmest nevaram. Kopumā Latvijā konsultāciju process ar pašvaldībām... un Eiropā tas tiek atzīts, ir viens no augstākā līmenī... gandrīz kā daudzās citās valstīs...

Nu, es varu no personīgās pieredzes teikt, ka Eiropas Padomes cilvēki mani ir aicinājuši braukt uz daudzām valstīm, kur viņi ievieš konsultāciju procedūras un tur es stāstu par to, kādi Latvijā ir sasniegumi Un arī šinī gadījumā ir augsts un labs līmenis. Bet, lūk, 5. pants gan nav ievērots.

J. Neimanis.

Kādā ziņā tieši 5.?

M. Pūķis.

Nu, tādā ziņā, ka tur ir rakstīts... tā nav nejaušība, ka tur ir rakstīts „ar kopienām”. Latviskais teksts, latviešu tulkojums ir nepareizs un tas ir atzīts iepriekšējos Satversmes tiesas procesos, kur ir lūgts tulkošanas terminoloģijas komisijai pareizi iztulkot un tur nepārprotami vārds *community* nav pārtulkots kā pašvaldība, bet vārds *community* ir pārtulkots kā kopiena, vietējā kopiena. Un konsultācija ar vietējo kopienu netika nodrošināta.

J. Neimanis.

Jo netika pieļautas šīs te aptaujas...

M. Pūķis.

Nē, netika pietiekošā mērā iesaistīti iedzīvotāji. Tas, ka varēja būt dažādas formas, tā varēja būt konsultatīvā aptauja, atkarībā no apstākļiem un teritoriālās struktūras, un esošajām sabiedriskajām organizācijām varēja būt dažādas formas un viņas arī bija šīs aptaujas gaitā... ne visi konsultējās, bet viena daļa konsultējās... un tur, manuprāt, vairāk par 17 noteikti šīs aptaujas bija dažādas un viens gadījums bija arī tāds, ka atbalstīja reformu iedzīvotāji. Tā kā nav tā, ka, ja rīko aptauju, tad noteikti neatbalsta reformu. Ir arī, ka atbalsta, jā. Veic aptauju un to konstatē, bet tas netika noorganizēts un netika veicināts, gluži pretēji, tas tika bremsēts.

J. Neimanis.

Jā, labi. Paldies. To es sapratu.

Un tad jautājums ir varbūt konkrētāks. Kinčas kundze arī minēja par to, ka tās apspriedes ar ministriju šajā reformas procesā bija ļoti formālas un arī jūs minējāt, ka tātad pašvaldību pārstāvji runāja, viņos klausījās, bet turpināja darīt centrālā vara pa savam...

Bet tad ir jautājums... piemēram, Ikšķiles pašvaldības gadījumā... tā kā mēs skatām attiecībā uz Ikšķiles un Skultes vai Limbažu novada jautājumu... Kādi konkrēti argumenti izskanēja par to, ka, lūk, Ikšķile nedrīkst tikt apvienota vai pievienota, vai iekļauta Ogres veidojamā novadā, bet tai būtu jābūt vai nu patstāvīgai vai jāpievieno kādai cita novada pašvaldībai? Un tas pats attiecībā uz Skulti. Kādi konkrēti apsvērumi?

M. Pūķis.

Nu, pirmkārt, Pašvaldību savienībai nav morālu nekādu tiesību šinī gadījumā būt vienā pusē. Mēs pārstāvam visu...

J. Neimanis.

Nē, nu es domāju tādā ziņā, ka...

M. Pūķis.

Bet galvenais arguments bija tas, ka gan šajā, gan visās iespējamajās nākamajās reformās, un tas ir ļoti svarīgi arī priekš nākotnes... lai tomēr tiktu akceptēts tas, ka tai sarunai ar tiem iedzīvotājiem ir jābūt un jānāk uz to sarunu ar pozitīvu attieksmi. Nu, piemēram, Jaunpilī... Jaunpilieši bija uzaicinājuši cienījamu profesoru no Latvijas Universitātes Pēteri Šķiņķi, kuš pirms tam bija veicis šīs teritorijas pētījumu, kurš pārzināja šīs teritorijas specifiku, kurš pārzināja, kā tur kas notiek un kādas ir arī šīs...

un viņš kā tas cilvēks, kurš māca teritoriju plānotājus visā Latvijā, ka varētu piedalīties tajā diskusijā, tad ministrija kategoriski iebilda, ka lai nāk citreiz, ka neļaus tādām cilvēkam kā ekspertam piedalīties, piemēram, diskusijā, kas norāda uz šo attieksmi... vienpusīgi un neļaut runāt... Un šī attieksme, ko sajuta cilvēki, tas ir galvenais iemesls. Mēs nevaram pārņemt tam, ka valdība kaut kam nepiekrīt. Valdība vienmēr nepiekrīt.

Nu, lai kā tas arī nebūtu, tad, kad ir dialogs... bet pozitīvs tomēr rezultāts ir tad, kad tiek noskaidroti tie argumenti, tiek meklēti kaut kādi arī kompromisi, lai arī tās rūpes un sāpes, kas ir otrai pusei, arī tiktu ņemtas vērā. Un tās...

J. Neimanis.

Bet, Pūķa kungs, bet kas ir tā rūpe vai tā sāpe, kas nav ņemta vērā, teiksim, Ikšķiles, Limbažu vai Skultes gadījumā? Konkrēti...

M. Pūķis.

Nu...ir...

J. Neimanis.

Nevar taču teikt, ka mums nav saprotami reformas mērķi...

M. Pūķis.

Nu Ikšķiles...

J. Neimanis.

... un visu laiku stāstīt vienu un to pašu plati...

M. Pūķis.

Ir pilnīgi....

J. Neimanis.

.... ir kaut kādi konkrēti apsvērumi...

M. Pūķis.

Nu, Ikšķiles gadījumā ir pilnīgi skaidrs, ka iedzīvotāji nav pagaidām pārliecināti par to, ka viņiem dzīve būs vismaz tuvu tik laba, kā līdz šim...

J. Neimanis.

Nu bet, Pūķa kungs, jūs taču saprotat, ka pārliecība vai nu ir cilvēkam, vai nu nav... un...

M. Pūķis.

Bet...

J. Neimanis.

... nu, nevar teikt, ka jūs mani nepārlicināt un tāpēc reforma nevar notikt... Nu, tātad tad mēs vispār nekur nevirzīsimies. Jūs mani nepārlicināt...

M. Pūķis.

Nu jā... bet šeit jau tieši tur ir tas izņēmums Hartas 5. pantā, ka parasti tas netiek prasīts. 4. panta sestā daļa paredz, ka normālā situācijā valdība konsultējas un lemj, kā vēlās... Turpretim šeit ir īpaša iedzīvotāju iesaistīšanās. Tas nozīmē, ka laba pārvaldība šajā gadījumā prasa to, ka vismaz lielu daļu... nu, varbūt ne pašu lielāko... bet vismaz būtisku daļu, piemēram, 40 procenti noticētu valdībai... Bet ja notic valdībai 3 procenti un 96 procenti ir „pret”, tad tas process un saruna nav pabeigta.

Kas attiecas uz Skulti, tad tur galvenais... arī šis arguments ļoti labi strādā, jo ar tiem Skultes iedzīvotājiem tā arī tāda kārtīga saruna vispār nenotika. Vispār nenotika.

J. Neimanis.

Nu, *okey*...

K Kinča.

Vai drīkst...

J. Neimanis.

Nē, nu es vienkārši nesaprotu par to, ka, lūk... šī te manis minētā rezolūcija, uz ko arī šajā lietā atsaucās Šķiņķa kungs, tomēr skaidri norāda ievada 1. punktā, ka šī tālākā informācija vai vadlīnijas par konsultācijām ar pašvaldībām un valdību attiecas ne tikai uz 4.6. punktu Hartā, bet arī uz 5., 9.6. un 10.

Okey, es pieļauju, ka tātad mēs šajā aspektā paliksim laikam katrs pie savas nostājas, ka 5. pants, jūsuprāt, ir īpašs. Savukārt šeit es varu izlasīt kaut ko citu šajā te pašvaldību rezolūcijā vadlīnijās.... pieņemsim.

Bet jautājums ir, lūk... un tas arī izskan šajā tiesas procesā, ka mēs netiekām iesaistīti, mūs neuzklausa... mums nav pietiekamas piekrišanas šai reformai... Bet vai ar šādu apsvērumu bez konkrētiem punktiem... teiksim, kas ir par sliktu tam, ka robeža tiek vilkta vienā vai citādā virzienā pārvaldības ziņā... teiksim, administratīvās pārvaldības ziņā... Kas mainās par sliktu konkrētās pašvaldības iedzīvotājiem? Viņiem vairs netiek nodrošināta vai būtiski tiek apgrūtināta izglītības saņemšana? Vai viņiem ir būtiski apgrūtināta transporta funkcija? Vai sociālās aprūpes funkcija? Vai kaut kas

cits? Nu tas te īsti pagaidām tā nav izskanējis Tikai tas, ka mums nav saprotami reformas mērķi.

M. Pūķis.

Nu, cilvēki ļoti elementāri saprot, kas ir nomale un kas ir centrs. Tad, kad jūsu pārstāvju vairs nav pašvaldības domē, bet ir pārstāvji no citām teritorijām, tad, kad jūsu pārstāvji vairs nelemj, pats svarīgākais, par budžeta izlietojumu... tanī brīdī, kad koncentrē resursus, ko reformas atbalstītāji min kā galveno pozitīvo elementu, ka, lūk, varēs koncentrēt resursus un uztaisīt vienu lielu projektu ar vienu lielu efektu, tad tie, kas turpmāk dzīvos nomalē, automātiski saprot, ka pie viņiem tas vairs visticamāk nenotiks. Vai, ja notiks, tad notiks daudz retāk nekā iepriekš. Līdz ar to tie zaudējumi katram iedzīvotājam ir pilnīgi skaidri.

J. Neimanis.

Bet sakiet...

K. Kinča.

Ja drīkst, es papildinātu...

J. Neimanis.

... ja mēs skatāmies uz to pašu, teiksim, Ogres novada izvietojumu, kas liek domāt, ka, teiksim, skaitliski un ekonomiski spēcīga Ikšķile varētu... teiksim, šie iedzīvotāji varētu negūt sev kādu atbalstu arī turpmāk, ka viņu pārstāvību, teiksim, Ogres novada domē pārmāktu cilvēki no Ķeipenes vai Mazozoliem, kuru, teiksim, skaitliski pret Ikšķili viņi tur nekad nerasnēgs... nu, iespējams, labi, vēlētāju aktivitātes ziņā varbūt ķeipenieši ir aktīvāki kā ikšķilieši, pieņemsim... Un tad visa nauda, ko ikšķilieši samaksās nekustamā īpašuma nodokļa vai iedzīvotāju ienākuma nodokļa veidā plūdis uz Ķeipeni vai Līčupi.

M. Pūķis.

Nu, tur jau ir tā lieta, ka, ja saruna tika saruna tiktu veidota tā, ka tiktu pamatots šis viedoklis, ka arī pie Ogres visticamāk... un censtos pierādīt tiem cilvēkiem, ka arī veidojot to pašvaldību Ogrē tiks nodrošināts un kā tiks nodrošināts... un būtu šie dažādie apsvērumi izstāstīti par attālumiem, par transporta organizēšanu, tad visticamāk, ka vismaz viena daļa no cilvēkiem, un tas būtu redzams šajā aptaujā, nosvērtos par pievienošanu. Bet situācijā, ka gandrīz simtprocentīgi visi ir pret pievienošanu, tas nozīmē, ka tā saruna nav notikusi, kā vajag. Jo argumentus atrast, ka ir iespējams arī centralizēti vadot nodrošināt nomalēs visādus pozitīvus efektus, to var visu stāstīt un par to var runāt.

J. Neimanis.

Man vēl jautājums būs arī Kinčas kundzei...

A. Laviņš.

Paldies.

Kinčas kundze, jūs šajā brīdī vēlaties papildināt Pūķa kunga sniegtās atbildes un tad turpināsim ar tiesneša Jāņa Neimaņa jautājumiem?

K. Kinča.

Jā, es labprāt vēlētos mazliet papildināt.

Tā mūsu Pašvaldību savienības galvenā lieta, ko mēs visas reformas laikā esam runājuši, ir vairāk no procesa viedokļiem un šiem te pamatojuma viedokļiem. Katra pašvaldība pati lemj par to pozīciju, kādu viņa veido attiecībā uz administratīvi teritoriālo reformu. Līdz ar to viņu viedokļus Pašvaldību savienība pievienoja saviem atzinumiem pielikumā, nododot pa tiešo valdībai un arī Saeimai. Jo redziet, Pašvaldību savienība pārstāv tajos jautājumos, kas skar visas pašvaldības. Savukārt tajos jautājumos, kas skar tikai vienu individuālu pašvaldību, tur pārstāv pašvaldības priekšsēdētājs attiecīgi kopā ar domi šajās te sarunās ar valdību un ar Saeimu. Tāpēc Saeimas sēdēs par katru konkrēto pašvaldību runāja domes priekšsēdētājs kopā ar deputātiem un ar iedzīvotājiem. Savukārt Pašvaldību savienība vairāk runāja par šiem te procesuālajiem, par teorētiskajiem jautājumiem un arī par to, kā šim procesam labāk virzīties.

Līdz ar to Neimaņa kungam atbildot, piemēram, par Ikšķiles tiem precīzajiem iebildumiem pret reformu, man ir jāsaka, ka ir tāpat pie likumprojekta jābūt pievienotiem pilnīgi visiem dokumentiem, kas tiek iesniegti Saeimā par katru konkrēto likumprojektu.

Un attiecīgi ir arī tāda Ikšķiles novada vēstule jau uz trešo lasījumu, kurā Ikšķiles novads norāda uz šo te, ka šis te ATR modelis ir ekonomiski nepamatots, neizvērtēts un tās sasteigtās virzības dēļ nav izvērtēta alternatīva un ekonomiski pamatotie ieteikumi.

Un tas, uz ko arī Pūķa kungs vēlējās norādīt, ka tajā brīdī, kad notika šis te ministra un ministrijas konsultācijas ar iedzīvotājiem, iedzīvotāji nesaņēma šis te konkrētās atbildes uz viņu uzdotajiem jautājumiem.

Es jums nevaru pateikt, kādi tie jautājumi precīzi bija, jo es tajās sanāsmēs nepiedalījos, bet tā atgriezeniskā saite, kas tika sniegta atpakaļ no pašvaldībām no tā, kā šis te sarunas notika, bija tas, ka ministrija nevarēja sniegt šis te precīzās atbildes, nevarēja paskaidrot tieši tā, kā jūs Neimaņa kungs norādījāt, kā šis te ienākums par to, kas ienāks, piemēram, no iedzīvotāju nodokļa vai no nekustamā īpašuma nodokļa, turpmāk tiks sadalīts starp jaunās pašvaldības iedzīvotājiem un kādā veidā tiks

nodrošināti šie te pakalpojumi, un vai jaunā novada ietvaros, teiksim, kāda teritorija tiks aizmirsta un mazāk attīstīta un uz kuru teritoriju tiks likta lielāka šī te attīstības virzība.

Līdz ar to par šiem jautājumiem netika runāts nevienā no šīm te konsultācijām. Un arī Saeimas sēdēs, kad tika uzdoti līdzīgi jautājumi vai ar līdzīgu saturu, šīs te atbildes nevarēja sniegt un ministrijas vienīgā atbilde bija tāda, ka tā ir domes kompetence un tajā brīdī, kad tas notiks, tad jaunā dome arī lems, kā to visu izdarīt... kā sniegt šos te pakalpojumus, kā attīstīt pašvaldību... Bet tajā pašā laikā mēs savukārt redzam, ka tas ir tāds kā aplis vai čūska, kura ēd savu asti, ka tas iet uz riņķi.

Ja mēs nevaram saņemt aptuvenas atbildes par to, kāds ir šis te pašvaldību ministrijas redzējums par to, kādā veidā ir jānodrošina, teiksim, nākotnē šie te pakalpojumi un kādas būs izmaksas un viss pārējais, un vai šim te modelim ir šis te ekonomiskais pamatojums un vai iedzīvotāji saņem atbildes uz sev interesējošajiem jautājumiem, tad no otras puses, mums ir tas, kas ir jādara arī pašvaldībai...

Bet lai varētu pašvaldība nākotnē kaut ko tamlīdzīgu realizēt, viņai ir jābūt aptuvenai izpratnei par to, ko ministrija no šīs te administratīvi teritoriālās reformas sagaida. Vienīgais, kas tika pausts publiski šajā te Saeimas paziņojumā par reformas turpināšanu, ir šis te lielais apaļais mērķis, kas ir jāpiepilda ar saturu un principā tas reformas turpināšanas lēmums bija balstīts un tika vairāk virzīts, kā Pūķa kungs teica, tieši uz šo te reģionālās reformas attīstību. Tāpatās arī mēs... starpīnstitūciju sanāksmēs un arī diskutējot par šo te reformu, arī tika runāts par to, vai ir izvērtēts un domāts par to, ka varētu pastāvēt dažāda lieluma pašvaldības, savukārt pārskatot tās funkcijas, cik nu kurai pašvaldībai ir jāpilda. Un līdz ar to tas iet arī kopsakarā ar šīm te sadarbības teritorijām, jo, kā jau Pūķa kungs teica, iespējams, mazākas teritorijas varētu palikt, bet viņas varētu veidoties šajās sadarbības teritorijās un nodrošināt to pakalpojumu kopā, ko nevarētu izdarīt viena pati pašvaldība. Varbūt, ka tas būtu risinājums.

Tā Pašvaldību savienības ideja visas šīs te reformas virzības gaitā un ar, teiksim, mūsu iebildumiem bija panākt to, lai ir izvērtētas visas iespējamās situācijas un vai tiešām šis te izvirzītais modelis ir tas labākais, kas būtu virzāms uz priekšu un lai panāktu to, ka tiešām mums ir šīs te ekonomiski spēcīgās, patstāvīgās un lielās pašvaldības.

A. Laviņš.

Jā, paldies, Kinčas kundze.

Pirms virzāties tālāk, cienījamie kolēģi, cienījamie lietas dalībnieki...

Satversmes tiesas procesā uzdotie jautājumi, sniegtās atbildes tiek stenogramētas. Ja notiek saruna vienlaikus vairākām personām... nav iespējams stenogrammu izveidot. Es saprotu, ka ir pēc iespējas ātrāka vēlme sniegt atbildi uz tiesneša uzdoto jautājumu, bet man tomēr būtu lūgums noklausīties līdz galam tiesneša

uzdoto jautājumu un tikai tad sniegt atbildi. Tad mēs visu varēsim korekti piefiksēt, kas ir ticis teikts Satversmes tiesas procesā.

Maza šī te piebildīte, kuru es aicinu ņemt vērā...

Turpinām ar tiesneša Jāņa Neimaņa uzdotajiem jautājumiem. Lūdzu!

J. Neimanis.

Paldies.

Man ir jautājums tād Kinčas kundzei. Jūs minējāt, ka ministrijas pārstāvji nevarēja sniegt atbildi par to, kur pašvaldība, jaunveidotā pašvaldība izlietos finanšu līdzekļus un kuras teritorijas no pašvaldības tā attīstīs plašāk.

Bet vai jums nešķiet, ka tiešām ministrija, centrālā vara, nevar atbildēt uz šo jautājumu, ja tas ir pašvaldības domes un deputātu kompetencē, kur un kā, teiksim, šo pašvaldības autonomo funkciju, kurā vietā un kādā mērā tie attīstīs?

K. Kinča.

Paldies par jautājumu.

Es varētu arī piekrist tam, ka tieši precīzi uz šādu jautājumu, kā tiks sadalīts budžets, kādas konkrētas funkcijas izpildīs, tik tiešām ministrija varētu arī neatbildēt. Bet tie jautājumi jau nebija tikai saistīti ar to, kā izlietot šos te konkrētos līdzekļus. Jautājumi bija arī par to, kā nodrošināt citus pakalpojumus. Un principā tajā brīdī, kad ir diskusija par šo te jaunveidojamo pašvaldību... nu, ja mēs skatāmies arī kopsakarā ar šo te lēmumu par to, lai pašvaldības būtu spēcīgas un spētu nodrošināt iedzīvotājiem pakalpojumus, tad principā ejot ar šādu lozungu, reformai būtu bijis jāpievieno arī skaidrojums par to, kuras tad funkcijas netiek pildītas un kas netiek iedzīvotājiem nodrošināts.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvis vakardien jau atzina par to, ka viņi šādā griezumā to nav skatījušies un šo nav norādījuši. Līdz ar to tas arī bija viens no pašvaldību iebildumiem un jautājumiem par to, kuras tad funkcijas netiek nodrošinātas.

Lielākoties šie jautājumi saistībā ar administratīvi teritoriālo reformu ir jāskata kopā sistēmā. Un te ir bieži vien jautājums par to, vai pašvaldībai ir pietiekami finanšu līdzekļi. Un šie te finanšu līdzekļi principā, ja mēs paskatāmies, piemēram, kaut vai šāgada budžeta pieņemšanas procesu, tad... jā, tād pagājušā gada nogalē, kad tika virzīts šāgada budžeta pieņemšanas process, tad pašvaldību budžets principā tika samazināts un papildus vēl, lai izpildītu citus Satversmes tiesas pieņemtos lēmumus saistībā ar GMI, tad attiecīgi šie te uzdevumi tika palielināti.

Līdz ar to šeit ir jāskatās varbūt pat ne tik daudz, kā reforma kontekstā viena pati ar šo te teritorijas izmaiņu, bet viņa ir jāskatās kopumā ar to, kas pašvaldībai ir jāpilda un kas viņai ir jā dara, kādas ir funkcijas un kādi būs pieejamie finanšu resursi.

Jo apvienojot šīs te pašvaldības... jā... budžets būs lielāks, bet tajā pašā laikā arī sniedzamo pakalpojumu apjoms būs apmēram tieši tāds pats. Līdz ar to, iespējams, ka tas, ko Valsts kontrole minēja, būtu jārunā vairāk par to, kā varbūt novienādot šīs te uzskaites sistēmas, varbūt ir jārunā par kaut kādu pakalpojumu centralizēšanu... Drīzāk tie bija jautājumi, par kuriem būtu jārunā, lai uzlabotu pašvaldību darba sniegumu nevis formāli jāapvieno pašvaldību administratīvās teritorijas, nedomājot par to, kādā veidā tad tālāk tiks nodrošināta šī te funkciju sniegšana principā ar tiem pašiem līdzekļiem, kas būs pašvaldības rīcībā.

J. Neimanis.

Paldies. Es sapratu.

Bet sakiet... ja mēs raugāties no kaut vai šajā lietā izskatāmo divu pašvaldību aspektu... vai nešķiet saprātīgi, ka, teiksim, pašvaldība, kā Ikšķile, kura norāda, ka tā visu spēja patstāvīgi veikt, bija ar pietiekamiem ienākumiem un pārpalikumu un finansiāli spēcīga, kas patstāvīgi spēja visu nodrošināt, valsts interešu labad tiek iekļauta Ogres novadā, kur ir jābalsta arī, teiksim, Meņģele vai Ķeipene, kas varbūt nav tik finansiāli spēcīgas un tādā veidā rūpējoties par šo reģionālo vienmērīgo attīstību, ka šie līdzekļi no bagātājiem ikšķilniekiem tiek izlīdzinoši iekļauti arī Meņģeles iedzīvotāju kaut kādā kopējā labumā.

Vai tas pats attiecībā uz Saulkrastu novadu... Ja reiz valsts politiski nolemj izveidot šādu atsevišķu pašvaldību, tad tajā iekļaujot finansiāli spēcīgu Skultes pagastu, kurā ir lieli nekustamā īpašuma nodokļu ieņēmumi, kas veido tāpat šīs te jaunizveidotās pašvaldības finansiālo pamatu, turpretī Limbažu novada, teiksim, šo zudumu vai zaudējumu kompensē ar Alojās un Salacgrīvas pievienošanu.

Vai jūs nesaskatāt kā Pašvaldību savienība, kas raugās uz šo Latvijas administratīvi teritoriālo karti un pašvaldībām kopumā, ka šajā reformā ir būtiska arī šī vienmērīgā reģionālā attīstība kā viens no mērķiem šajā te teritoriālajā pārskatīšanā, robežu pārskatīšanā, administratīvajā pārvaldē?

Un vēl man ir jautājums attiecībā par šo subsidiaritātes principu. Jūs norādījāt, ka tas ir jāņem vērā un ir jāņem vērā arī samērīgums. Bet subsidiaritātes princips līdz šim tomēr ir izprasts kontekstā ar to, kuras funkcijas valsts pārvalde, centrālā valsts pārvalde, patur sev un kuras nodod pašvaldībai tālāk, tuvāk iedzīvotājiem. Un tuvums nenozīmē tieši teritoriālais tuvums, bet funkciju tuvums.

Un pēdējais jautājums skar samērīguma principu un tādā kontekstā, ka, piemēram, Igaunijas Augstākā tiesa, uzvērtējot pašvaldību reformas tiesiskumu, skaidri norādīja, ka samērīguma princips šeit nav vispār vērtējams. Tātad reformu nevērtē no samērīguma principa skatpunkta, tātad pašvaldībai nav pamattiesības... pamattiesību subjekts... un subsidiaritātes princips un samērīguma princips šeit neiedarbojas un

līdzīgi to ir atzinusi arī Vācijas Federālā Konstitucionālā tiesa attiecībā par samērīguma principu.

Jūs to pieminējāt savā stāstījumā, bet ļoti minimāli. To ir minējuši arī lietas dalībnieki, teiksim, pieteikuma iesniedzēji, sīkāk gan to neizvērsot, bet man būtu tomēr jāvaicā jums šis jautājums, ņemot vērā, ka jūs arī skatāties uz citu valstu pieeju un pieredzi teritoriālās reformas un pašvaldību darbību kontekstā.

Paldies.

M. Pūķis.

Te, ja drīkst, sākšu ar to samērīguma principu. Samērīguma princips ir būtisks jebkurā gadījumā, kad ir konkurējoši labumi un sliktumi. Un reforma ir viens no tāda mēroga pasākumiem, kurā ir gan ieguvumi, gan zaudējumi un turklāt viņus nevar novērtēt tikai ar ieguvumu un zaudējumu tā saucamo analīzi, ja izdodas sarēķināt, cik tad tieši tur būs tas labums un cik būs sliktums. Veidojas lielas grupas, kas ir ieguvēji un lielas grupas, kas ir zaudētāji.

Arī šajā gadījumā visos tajos gadījumos, kad notiek apvienošana, potenciāli lielāki ieguvēji ir attīstības centrā dzīvojošie vai tuvu pie attīstības centra dzīvojošie, un zaudētāji ir nomalēs palikušie. Un visos šajos gadījumos tā vienīgā metode, kā var šīs lietas samērot, arī ir būtībā tieši šis samērīguma princips. Tieši tādā veidā samērīguma princips ir attīstījies Eiropas tiesībās un Eiropas politikā jau kopš antīkiem laikiem. Un tieši tur ir tā lieta, ka jūs redzat, ka vieniem būs sliktāk, otriem būs labāk – un ko jūs tad darīsiet?

Ar šo samērīgumu ir saistīta arī šī reforma. Teiksim, tas ziņojums, ko vakar stāstīja ministrijas pārstāvji, rādīja, ka viņi atsevišķus trūkumus, teiksim, iedzīvotāju attālināšanos no varas, ko viņi atzina, mēģinās kompensēt ar iedzīvotāju padomju veidošanu pagastos. Attiecīgi, ja paskatās uz to likumu, tad tur algu nemaksās, īstu pienākumu nebūs, būs dažnedažādi trūkumi... un vēl ir jautājums, kā viņas strādās... bet principā ir mēģināts novērst tos trūkumus, kas acīmredzot rodas. Tiek mēģināts novērst to trūkumu, ka, ja gadījumā uz to teritoriju vairs nauda neies, tad viņi varēs virzīt šo jautājumu... šī padome jaunās pašvaldības domes sēdē, domē būs obligāti jāpieņem, kā tā padome izdomās un tamlīdzīgi...

Tā kā nav jau tā, ka viss ir slikti un neviens neko nedomā. Bet šinī gadījumā ir jautājums par to, ka tas netika izdiskutēts, netika skaidrots, netika norunāts un netika pajautāts arī iedzīvotāju viedoklis, kādā veidā tad tas notiksies.

Un tas, ka pašvaldības nav pamattiesības... nu, tas ir ļoti nosacīts jautājums. Pašvaldību tiesības nav cilvēka pamattiesības, bet tas nav jautājums, ka kopienai nav pamattiesību. Tāpat teritoriālās kopienas pamattiesības tāpat ir jautājums, kas attīstās. 1953. gadā tika izsludināts Municipālo brīvību manifests, kas vēlāk kļuva par pamatu Eiropas vietējo pašvaldību hartai un ļoti ilgi bija runa un diskusijas starp pašvaldību

pārstāvjiem un dažādu valdību pārstāvjiem par to, vai tā būs harta, kas beigās bija gala slēdziens – Eiropas pašvaldību harta, vai tas būs protokols pie Eiropas Cilvēktiesību konvencijas. Tātad, ja viņš būtu protokols pie Eiropas Cilvēktiesību konvencijas, tad tas tiktu klasificēts kā kopienas pamattiesības, kas papildina cilvēka pamattiesības. Tātad pamattiesības ir ne tikai šim vienam atsevišķam indivīdam, bet arī mazai cilvēku grupai, kas dzīvo noteiktā teritorijā un tad jau tas ir terminoloģijas jautājums, vai mēs to tā nosaucam jeb nē. Bet pēc būtības tās ir pamattiesības. Un, lūk, šo pamattiesību aizskārums arī ir tas, kas visvairāk satrauc visus cilvēkus šajā procesā.

A. Laviņš.

Paldies.

Es īsti nesadzirdēju atbildi uz pirmo jautājumu par to, vai Pašvaldību savienība uz administratīvi teritoriālo reformu raugās no visas valsts attīstības viedokļa.

M. Pūķis.

Jā, protams.

K. Kinča.

Es varbūt atbildēju uz šo jautājumu un Māris varēs papildināt.

Šajā gadījumā es gribētu teikt par ienākumiem pašvaldību budžetos un budžeta līdzekļu sadalījumu. Mums jau ir šobrīd izveidots mehānisms, kā novienādot šos te ienākumus pašvaldībām, lai viņas varētu realizēt savas funkcijas. Tātad to sauc par izlīdzināšanas fondu.

Bet skatoties uz šo te... arī nākotnē šis te, izlīdzināšanas fonda mehānisms... pagaidām netiek domāts viņu pārskatīt, viņš saglabāsies. Tas nozīmē, ka ja skatās no Neimaņa kunga piedāvātā skatpunkta, tad principā šobrīd notiek dubultā izlīdzināšana. Tātad mēs bagātākas, ar ienākumiem bagātākas pašvaldības apvienosim ar pašvaldībām, kur ir mazāki ienākumi vai lielāki aizņēmumi, tātad lielāks parādu slogs, tādā veidā mēs tā kā izlīdzināsim šos te ienākumus un parādus starp šīm te pašvaldībām.

Tajā pašā laikā nākotnē, kad tiks ieņemti iedzīvotāju ienākumu nodoklis vai nekustamā īpašuma nodoklis, tas joprojām viss tiks salikts vienā kopīgā katlā, kas saucas izlīdzināšanas fonds un turpināsim to visu izlīdzināt vēl pa Latviju. Līdz ar to šajā gadījumā arī tas bija viens no jautājumiem, par kuriem mēs runājam par to, vai nav nepieciešams un arī iespējams varbūt nākotnē pārskatīt šos mehānismus, jo pēc būtības šis sanāk dubultā izlīdzināt šos te ienākumus pašvaldībām, lai varētu realizēt funkcijas.

Māri?

M. Pūķis.

Es ļoti īsi.

Tātad patiešām, lai notiktu demokrātizācija un decentralizācija, ļoti svarīgi bija tas, ka 1995. gadā tika izveidota izlīdzināšanas sistēma. Taču šī izlīdzināšanas sistēma pa pusei atrisināja problēmu un toreiz tas tālaika cilvēkiem nelikās tik svarīgi, jo investīciju daļa toreiz bija ļoti maza. Vēl joprojām 1995. gadā maz tika domāts par attīstību, bet vairāk par to kā izdzīvot līdz nākamajam gadam, jo pēc tās transformācijas uz kapitālismu tik vienkārši negāja un relatīvi maza loma bija pašvaldību, tajā skaitā finansēs, investīciju daļai.

Turpretim pašlaik kopīgā investīciju daļa ir būtiska, pašlaik pašvaldību izdevumos... apmēram vidējos izdevumos tuvu pie trešās vai ceturtais daļas, bet atsevišķām pašvaldībām atsevišķos gados daudz augstāki ir investīciju daļa, un šī investīciju daļa atšķirībā no izlīdzināšanas sistēmas nav objektīvs process, bet ir lēmumi, kas tiek virzīti caur nozarēm un atsevišķās nozarēs iznāk ļoti nesimetriski rezultāti. Var runāt vai nerunāt, vai tur ir politiska ietekme vai nav politiska ietekme... bet skaidrs ir tas, ka šī investīciju daļa iet ļoti nevienmērīgi.

Un tas, kas ir galvenā problēma... kāpēc arī Pašvaldību savienība tādu uzmanību pievērš reģionālajai reformai, ka spēcīgi reģioni būtu tas mehānisms, kas automātiski nodrošina to, ka izlīdzinās šie reģionu attīstības ieguldījumi. Valsts līdz šim iepriekšējos 30 gados ar to jautājumu Latvijā nav tikusi galā un tas ir svarīgi. Tādēļ, skatoties uz reformu, tieši reģionalizācija ir galvenais mehānisms un pie tā mēs īpaši pievēršamies pēdējā laikā, par to tika rīkotas vairākas konferences un viss kaut kas pārējais un diskutēts ar ministriju. Diemžēl tas neguva atbildību.

Tas, ko Neimaņa kungs uzdod jautājumu par solidaritāti. Jā, solidaritāte tāpat kā subsidiaritāte ir būtisks princips, visas Eiropas valstis lielākā vai mazākā mērā atzīst sevi par sociāli orientētām valstīm, un tas, ka bagātākie palīdz nabagākajiem un tie, kuriem ir lielāki resursi, palīdz ar tiem, kam ir mazāk... tas ir pilnīgi pareizi.

Bet jautājums ir par metodi. Ja tādēļ ir jāziedo šis tuvums iedzīvotājam, tas ir visādā veidā bīstami.

Galū galā mēs dzīvojam periodā, ka mēs pašlaik atzīmējam tos notikumus, kas bija 1990. un 1991. gadā, bet jāsaprot šeit tā, ka tieši decentralizācija un pašvaldības bija tās, kas palīdzēja izveidot valsti. Pirms 1990. gada 4. maija bija 21. aprīļa pašvaldību deputātu sapulce, no kuras ieguva starptautisko leģitimitāti tas, ka Latvija pasludināja, ka viņa iet projām no Padomju savienības un atjauno savu neatkarību. Tajā pašā laikā 1991. gadā, vienlaicīgi ar likuma „Par Latvijas statusa noteikšanu”, tanī brīdī, kad vēl OMON šaudījās uz laukuma, nākamais solis bija...

A. Laviņš.

Pūķa kungs, piedošanu... es jūs pārtraukšu... Mazliet mēs esam novirzījušies no šajā lietā aplūkojamajiem svarīgajiem jautājumiem.

Es nenoliedzu šo apstākļu svarīgumu Latvijas valsts dzīvē un tieši otrādi, tie ir nozīmīgi, bet šī lieta, Pūķa kungs, nav par šiem apstākļiem.

Es turpināšu ar vienu savu precizējošu jautājumu.

Tātad, Limbažu novada pašvaldības pārstāvis norādīja, ka, atdalot no Limbažu novada Skultes pagastu, mazināsies iedzīvotāju skaits. Tas būs par iemeslu, ka Limbažu novads turpmāk nevarēs piesaistīt pietiekami daudz Eiropas Savienības fondu līdzekļus.

Uz manu jautājumu par šo aspektu, Ikšķiles novada pašvaldības pārstāvis norādīja, ka, ja Ikšķile tiek pievienota pie Ogres un veidojas novads, kuram ir lielāks iedzīvotāju skaits, jā, būs iespējas pieteikties pie Eiropas Savienības fondu līdzekļiem. Taču atbilde bija tāda, ka ne jau nu šie līdzekļi varētu tikt piešķirti, piemēram, Ikšķiles novadam, lai dažādus sniegtos pakalpojumus varētu uzlabot un tie būtu iedzīvotājiem vairāk pieejami.

Sakiet, lūdzu... es pieļauju, ka jums kā Pašvaldību savienības pārstāvim šī situācija ir zināma... Un man tas būtu svarīgi, lai es saprastu, vai šāda Ikšķiles novada pašvaldības pārstāvja sniegtā atbilde ir nopietns arguments, kas būtu izvērtējams, vērtējot šo reformu. Vai tiešām šāda prakse pastāv Latvijas pašvaldībās, ka Eiropas Savienības fondu līdzekļi pamatā tiek izlietoti tikai administratīvajam centram un ap to esošajām teritorijām?

M. Pūķis.

Nu, šeit ir mazliet detalizētāka atbilde. Tātad, ir tie līdzekļi, kas iet vai nu uz lauku teritoriju vai iezīmēto pilsētu teritoriju, nav no visiem Eiropas Savienības fondiem, bet Eiropas Savienības fondi ir galvenā daļa no attīstības līdzekļiem, kas pēdējos gados nonāk. Tie ir saistīti vai nu ar Reģionālās attīstības fondu, kurā ir īpaši iezīmēti līdzekļi pilsētām, un šinī gadījumā Ogre kā valsts pilsēta iegūt papildus bonusu, viņai līdz šim bija statuss kā reģionālās attīstības centrs... turpmāk viņai būs statuss valsts pilsēta, līdz ar to pašai par sevi Ogrē ir augstāks statuss šo līdzekļu iegūšanā.

Un tā ir iekšējā mūsu procedūra, jo Eiropa jau tik precīzi nenosaka, cik lielās pilsētās un kur ko var darīt. Bet iepriekšējā periodā bija iezīmēti līdzekļi, ka ne mazāk kā 6 procenti pilsētu vides programmām un šinī te periodā varēs būt runa par to, ka to saglabāt vairāk vai mazāk.

Otra daļa ir lauku attīstības programma, kas ir arī decentralizēti veicams pasākums un tas ir domāts lauku teritoriju attīstība ir iespējama šinī nākamajā plānošanas periodā kā viens no deviņiem iespējamiem virzieniem, kaut gan

Zemkopības ministrija viņu, šķiet, neplāno. Līdz ar to šķiet, ka pēc tiem plāniem, kas pašlaik ir, uz visām teritorijām attieksies administratīvi teritoriālās reformas infrastruktūras daļa, par ko vakar pieminēja arī Pleša kungs, kā arī šī te kopīgā pilsētu programma. Kopīgā pilsētu programmā, protams, viss būs atkarīgs arī no pašvaldību lēmuma, jo pašvaldības gatavos projektus un, ja pašvaldība sagatavos projektu, kur tas projekts tiks īstenots Ogrē, tad viņš būs Ogrē, ja pašvaldība īsteno projektu... piedāvās projektu, ka viņš tiek īstenots Ikšķilē, tas ir pilnīgi iespējams, ka tas tiks arī ārpusē... Kaut gan priekšrocība no pilsētu programmām ir tieši pilsētas teritorijām, kaut gan šeit tā ir gandrīz vienota pilsēta... tā kā iespēja ir...

Līdz ar to, lai iedzīvotāji būtu pārliecināti, ka nākamie deputāti viņiem lems kaut ko labu, droši vien valdībai vajadzēja palīgā Ogres pārstāvjus, kuri nāktu līdzī uz šīm sanāksmēm, piedalītos diskusijās ar iedzīvotājiem un teiktu, ka pašreizējā plānā mēs redzam ne tikai Ogrī, bet redzam arī Ikšķili, un spētu par to pārliecināt.

Mēs nevaram noliegt, ka ir iespējams kaut ko ieguldīt novadu nomalē. Protams, ka ir iespējams.

A. Laviņš.

Paldies par sniegto atbildi. Skaidrs. Ir noteikti plāni, pēc kuriem šie fonda līdzekļi tiek izlietoti un tostarp paredzot gan pilsētas attīstībām, gan arī lauku teritorijām. Paldies.

Turpināsim tiesas sēdi.

Vārds jautājumu uzdošanai...

K. Kinča.

Lūdzu vārdu papildinājumam...

A. Laviņš.

Kinčas kundze, es nesadzirdēju...

K. Kinča.

Lūdzu vārdu mazam papildinājumam.

Es tikai gribēju vērst uzmanību arī uz to apstākli, ka pašvaldības budžeta lielums un arī iedzīvotāju skaits ir atkarīgs no tā, lai saņemtu šos te Eiropas fonda līdzekļus. Un līdz ar to nav garantēts, ka pašvaldība, saņemot šos te līdzekļus, noteikti viņus izmantos, piemēram, Ikšķīles gadījumā Ikšķīlei.

A. Laviņš.

Jā. Jautājumā es jau ietvēru to, ka tas ir atkarīgs no iedzīvotāju skaita. Paldies.

Tātad, turpinām.

Vārds jautājumu uzdošanai Ikšķiles novada pašvaldības pārstāvim. Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Es pateicos... Un, ja vien tiesa kādā brīdī man šajā tiesas procesā dos iespēju precizēt atbildi uz Laviņa kungs, jūsu jautājumu, tad es attiecībā uz Eiropas Savienības finansējumu, šķiet, ka ir bijis pārpratoms, ko es biju domājis ar savu atbildi. Tādēļ, ja man būs kaut kad iespējas, es jums labprāt atbildētu vēlreiz. Jo es savā atbildē runāju par subsidiaritātes principu nevis bažām, ka Ogres novada dome turpmāk visu finansējumu izmantos tikai Ogres attīstības centra vajadzībām. Labprāt vēlāk izmantotu iespēju precizēt.

Pievērsoties jautājumiem Pašvaldību savienības pārstāvjiem...

Pirmais jautājums. Vakardien VARAM pārstāvji teica, ka konsultācijas arī ar jums, ar jūsu savienību nav notikušas par ATR mērķi, jo tas ir nemainīgs jau no 1998. gada un par to visiem, arī pašvaldībām un savienībai ir skaidrība jau bijusi.

Gribēju jūsu viedokli par šo. Vai arī jūs tam piekrītat un vai jums ir pilnīga skaidrība attiecībā uz mērķi?

M. Pūķis.

Varbūt atbilde varētu būt tāda, ka varbūt nav notikušas formālas konsultācijas par mērķi, bet jau agrīnā reformas posmā, teiksim, novadu sanāksmē, kurā piedalījās arī ministrs Pūces kungs, mēs runājām par to, ka šai reformai nav definēts mērķis. Un lielā mērā tieši mūsu spiediena ietekmē mēs vairākkārt norādījām ministrijai, ka mērķi vajag noteikt un tad vajag skatīties, kas no tā izriet. Beigu beigās atrada to veco mērķi un pievienoja klāt. Un tādēļ var teikt, ka mēs esam arī zināmā mērā piedalījušies, jo mēs jūtamies arī atbildīgi par to, ka tas mērķis vispār parādījās.

M. Šķiņķis,

Sapratu pozīciju.

Tad es saprotu, ka tas mērķis parādījās 2019. gada 21. marta Saeimas lēmumā, kā es sapratu no jūsu atbildes.

Tad jautājums nākamais. Vai savienības ieskatā šis Saeimas lēmums ir ticis izpildīts, tā kā tur bija doti konkrēti uzdevumi... Vai tas ir ticis izpildīts? Un ja nē, tad kādā sadaļā tas nav ticis izpildīts?

M. Pūķis.

Nu, pirmām kārtām viņš neapšaubāmi nav ticis izpildīts attiecībā uz īpaši izcelto Eiropas vietējo pašvaldību hartas 5. pantu, jo toreiz gan ministrijas pārstāvji spītīgi teica, ka viņi grib lasīt tikai nepareizu tulkojumu. Bet skaidrs ir tas, ka šī Harta ir spēkā tikai angļu un franču valodās un nav spēkā latviešu valodā. Un tas noteikti nav izpildīts.

Un otrs. Nav veiktas tādad attiecīgi šīs konsultācijas.

Kas attiecas uz mērķi, tad šo mērķi, protams, ka reforma nenasniegs, bet šobrīd par to... tas ir prognozēšanas jautājums.

M. Šķiņķis.

Paldies. Tādad man izriet tieši nākamais jautājums no jūsu atbildes.

Jūs teicāt, ka mērķi, protams, ka nenasniedz, bet varētu domāt, ka ir mēģinājums vismaz to darīt un tādēļ ir jautājums par novadu veidošanas kritērijiem.

Pirmais jautājums. Vai jūs kā Pašvaldību savienība tikāt iesaistīti, definējot vai diskutējot par šiem izveidotajiem novadu veidošanas kritērijiem, kas bija prezentēti arī 10. aprīlī, un vai, jūsuprāt, šie kritēriji palīdz vai vismaz ir ceļš uz šo mērķu sasniegšanu?

M Pūķis.

Nu, diskusijā mēs piedalījāties un mūsu pirmā pozīcija bija tāda, ka, jā, tika veiktas arī konsultācijas ar pašvaldībām. Ņemot vērā to, ka ap to laiku, tuvu pie 50 pašvaldībām rādījās, ka neizpildīs iepriekšējos kritērijus, ka varētu būt runa par iepriekšējā līmeņa kritērijiem. Un par krasu šī līmeņa palielināšanu, kas tika izdarīts, tādad ja bija runa par to, ka Latvijā varētu būt vidēja izmēra Eiropā pašvaldības, jo par mazākām te nav runa... teiksim, vācu vai franču vietējās pašvaldības nekādā gadījumā nebūs Latvijas līmenī, viņas ir zemākas par to līmeni, kas mums bija pirms 2009. gada pēc mēroga mazās pašvaldības... Tad tomēr mums bija vidējais līmenis un par vidējo līmeni mēs bijām ar mieru diskutēt.

Tad palielinot šo līmeni, bija krass pretējais viedoklis un galvenā atšķirība šajā pozīcijā bija sekojoša... Ministrija gribēja citādi lasīt iepriekšējo likumu, proti, to versiju, uz kuras pamata tika veikta administratīvi teritoriālā reforma iepriekšējā veidā, lasīt ne tā, kā tur ir rakstīts, jo tur bija izmantota konstrukcija, ka tiek noteikts, piemēram, šis 4 tūkstošu robeža, bet blakus bija tūlīt teikums, ka, ja ir citi apsvērumi, tad Saeima var lemt citādi. Atbilstoši tā laika likumdošanas garam tas nozīmēja, ka vispār jau katra teritorija tiks vērtēta individuāli un tas ir normāli, un tas ir nevis kritēriju pārkāpums, bet tas ir aicinājums vēl papildus izvērtēt. Un ka nav tik obligāts šis tieši mēroga lielums.

Kamēr ministrija centās šo piebildi aizmirst, to uzskatīt, ka tas ir milzu trūkums, ka tā laika Saeima ir pieļāvusi šīs atkāpes, un ka katra novirze no tā izmēra ir slikta pati par sevi. Tas nozīmē, ka ir ticība, ļoti liela ticība mēroga ekonomijai, kas principā no ekonomistu viedokļa ir ļoti primitīvs skatpunkts. Un tanī brīdī, kad Saeimas Juridiskais birojs aizrādīja, ka galu galā jūs neesat konsekventi arī sava iesniegtajā priekšlikumā, jūs neievēroat paši tos kritērijus, ko tikko esat te aprakstījuši, un ka tas ir jūsu politisks lēmums, tad visi bija laimīgi, ka tiek no šiem kritērijiem vaļā un tā arī tie kritēriji

neparādījās. Tomēr šo deputātu... tad, kad mums bija saruna un mēs jau vairs tajā stadijā tik ļoti nepiedalījāmies, mēs piedalījāmies komisiju sēdēs ar padomiem, bet mēs jau vairs nevaram ietekmēt tiešā veidā neko Saeimas komisijās, tad mēs atbalstījām tos deputātus, kas prasīja šos kritērijus. Mēs viņiem izteicām pozitīvu attieksmi, jo, ja tie kritēriji tomēr galu galā būtu ierakstīti, tad tagad daudz vienkāršāk būtu spriest par to, kā tad reforma ir pabeigta.

M. Šķiņķis.

Jā... un tieši tā arī tas mans nākamais jautājums ir saistīts ar to kritēriju šobrīd neesamību likumā... Un kā jūs kā Pašvaldību savienība skatāties uz šo jautājumu? Vai jūs uzskatāt, ka kritēriju nav, vai tie ir un tikai viņi ir anotācijā un tāpēc ir jāievēro? Vai arī jūs uzskatāt, ka tagad Saeima var turpmāk neievērot nekādus kritērijus, jo nekur viņi likumā nav noteikti? Kāds ir jūsu skatījums uz šo kritēriju neesamību tieši likumā?

M. Pūķis.

Es tad uzreiz atbildēju pēc būtības. Pēc mūsu domām ir ļoti svarīgi pāriet uz eiropisku likumdošanu, proti, ja jau mēs esam Eiropas Savienībā, tad plaši sāk lietot preambulas. Preambula, kura ir ievietota likumā, ir tā, ko ir pieņēmuši deputāti, kas pauž likumdevēja gribu un tad var pārbaudīt jebkuru normu atbilstoši šai preambulai. Savukārt, Ministru kabinetā pieņemtā anotācija... prakse rāda, ka īpaši sarežģītajos likumos un mums ir daudz tādu likumu, kas ir ļoti ilgi bijuši... Saeimā ilgi diskutēti un daudzos jautājumos ir pieņemts diametrāli pretējs lēmums Saeimā nekā sākotnējais Ministru kabineta viedoklis, šo anotāciju izmantošana ir ļoti apšaubāma, jo viņa vienmēr rada jautājumus, vai tas ir tikai ministrijas sagatavotais sākotnējais viedoklis, vai tā patiešām ir likumdevēja griba un katru reizi ir jāzīlē. Tāpēc kritēriju ievietošana tekstā, neapšaubāmi, ir labāka nekā viņas atsaukšanās uz anotāciju. Anotāciju lomai nākotnē, es esmu pilnīgi pārliecināts, ka tai nav ilgs laiks, ka mēs pāriesim agri vai vēlū uz šo preambulu lietošanu.

M. Šķiņķis.

Paldies. Šķiet, ka Kinčas kundze vēlējās papildus atbildēt...

K. Kinča.

Jā, patiesībā Māris jau atbildēja.

Mana tā vēlme bija precizēt un pastāstīt, ka anotācija jau varētu kalpot nākotnē pie konkrēto tiesību normu piemērošanas drīzāk kā tāds paskaidrojošais materiāls, bet ne saistošs. Ja tie kritēriji būtu likumā, tad, protams, tam būtu lielāks saistošs spēks un attiecīgi tie būtu skaidri jau vismaz kaut kādi priekšnoteikumi, pēc kuriem tad attiecīgi šo te pašvaldību teritoriju un lielumu veido. Šobrīd tāpat šie te kritēriji, kas ir, viņi ir

vienkārši izmantojami tikai, lai tulkotu šo te normu, bet viņi nav tādā veidā saistoši piemērojami, vai kā atskaites punkti, pret kuriem mērīt šo te... vai konkrētās pašvaldības izveidošana ir bijusi atbilstoša likumam un vai ir ievēroti šie te veidošanas noteikumi.

Paldies.

A. Laviņš.

Jā, Šķiņķa kungs, turpiniet ar jautājumiem, ja vēl kādi ir.

M. Šķiņķis.

Jā, paldies. Man šķiet, ka gandrīz jau pēdējais jautājums.

Jūs arī uzsvērāt, ka liela nozīme ir daudziem citiem apsvērumiem, ne tik daudz teritorijas lielumam vai iedzīvotāju skaitam, ka ir arī funkcijas, pakalpojumi un tālāk...

Vai raugoties arī uz novadu profiliem un citiem materiāliem, reformas gaitā kas ir tapuši, jūs saskatāt, ka, piemēram, izveidojot Ogres novadu, ir veikta tā analīze, ko arī tiesnesis Neimaņa kungs norādīja piemēram, ka Ikšķile ir jāpievieno Ogres, lai palīdzētu Ķeipenei. Vai vispār tāda ir reformas autoru domu gaita bijusi? Vai jūs redzat to loģiku, kā ir nonācis reformas autors līdz idejai, ka Ikšķile ir jāpievieno Ogres nevis Salaspilij, piemēram?

M Pūķis.

Nu, varbūt es uz šo jautājumu gribētu sākt ar reformas jēgu... Tanī literatūrā, kas ir teorētiskā literatūra par pašvaldību reformām, pati mūsdienīgākā atziņa ir nevis tā, ka pašvaldību teritorijas ir jāveido kā pakalpojumu sniegšanas vietas, izejot no sociālajiem un ekonomiskajiem apsvērumiem, bet ir cita atziņa, ka pašvaldības jāveido atbilstoši iedzīvotāju piederības sajūtai, jo pašvaldība kā demokrātiskās pārvaldes mehānisms ir atkarīga no iedzīvotāju iesaistīšanās, no viņu ticības, ka viņu aktīvā līdzdalība izmainīs pašvaldības situāciju.

Līdz ar to šie te ekonomiskie apsvērumi no teorijas viedokļa ir sekundāri. Primārais ir – vai iedzīvotāji jūtās piederīgi teritorijai un vai ir perspektīva, ka viņi būs tuvākajā laikā piederīgi teritorijai. Un līdz ar to nekonsultēšanās un teritoriju laušana... viņa rada, protams, bažas. Cilvēki ir izveidojuši šo piederības sajūtu iepriekš un tagad tā piederības sajūta pazūd. Tā kā, teiksim, šinī gadījumā Ikšķiles aptaujas to būtiski nodemonstrēja un šī piederības sajūta netika atjaunota jeb viņas kaut kāds pamata veids, bet Skultē viņai vispār nebija, kad veidoties... tie cilvēki jūtas piederīgi pašlaik pie Limbažiem un viņiem nav šī te veida, kā izveidot to jauno, demokrātisko pamatu pašvaldībai.

Kas attiecas uz profiliem... tad šeit, protams, būtu varbūt Satversmes tiesai, ja viņa grib šo cītīgāk skatīties, būtu interesanti paskatīties, ko par šo jautājumu domā

Centrālā statistikas pārvalde, jo pašlaik ministrija izmanto pievienotās vērtības noteikšanas metodiku, ko ir izdomājis viens pētnieks. Tā ir oriģināla metode, bet nesakrīt nekādā veidā ar kaut kādu vispārpieņemtajiem priekšstatiem, kas ir teritorijā radītā pievienotā vērtība. Turklāt, tiek uzskatīts, ka, piemēram, publiskais sektors tāds kā slimnīca vai skola, pievienoto vērtību nerada vienkāršības labad... Vienkāršības labad to var darīt, bet ņemt to un ielikt profilā un to rādīt, ka tādā veidā veidosies šī ekonomika un piensums, ir apšaubāmi. Pašlaik ir... precīzāk pie šīm metodēm strādā tā saucamās... neoficiālās statistikas ietvaros strādā Centrālās statistiskās pārvalde. Viņi ir ieguldījuši Eiropas Savienības fonda līdzekļus, lai precīzāk noteiktu katrā teritorijā pievienojamās vērtības, un šinī gadījumā, cik kvalificēts ir „Jāņa sētas” pētījums, jums derētu arī ar alternatīvu viedokli iepazīties no Centrālās statistikas pārvaldes.

M. Šķiņķis.

Paldies.

Pēdējais tikai precizējošais par jūsu atbildi.

Tad vai es pareizi sapratu, ka tas, vai Ikšķiles pievienošana Ogrei palīdzēs Ķeipenei no ekonomiskiem apsvērumiem... no Ogres profila, novada profila neizriet vai izriet... es īsti... Īsi ar „jā” vai „nē”.

M. Pūķis.

Nu, profilā nav tāda iekšā... tur ir par pašreizējo kustību un par demogrāfisko prognozi. Divi galvenie virzieni. Nedz pašreizējā darbaspēka kustība, nedz nākotnes demogrāfiskā prognoze pati par sevi neatbild uz jautājumu, vai Ķeipenei būs labāk.

M. Šķiņķis.

Paldies. Man vairāk nav jautājumu.

A. Laviņš.

Labi. Turpinām ar Limbažu novada pašvaldības pārstāvja jautājumiem, ja tādi ir. Lūdzu!

A. Stucka.

Jā, paldies. Es izmantošu tiesības uzdot jautājumus.

Vakar droši vien dzirdējāt, ka Saeimas Administratīvi teritoriālās reformas komisijas pārstāvis, Pūces kungs, nevarēja atbildēt uz jautājumu attiecībā par to, vai ir bijusi atsevišķi reglamentēta kārtība attiecībā par to, kā notiks pašvaldību uzklauššana Saeimas komisijas sēdē, respektīvi, ko teikt, cik ilgi teikt un kā uz jautājumiem tiks atbildēts... Skaidrs, Pūces kungs šajā komisijā nepiedalījās, viņš to nezina, viņš to var tikai izlasīt.

Jūs kā Pašvaldību savienība piedalījāties visās komisijas sēdēs. Sakiet, vai jums bija informācija par to, kā notiks pašvaldību uzklauššana?

M. Pūķis.

Nu, es pašlaik dokumentus nekādus neesmu pārbaudījis, bet, par cik es piedalījos praktiski visu sēžu laikā, tad es atceros, ka katrā sēdē atsevišķi tika norunāts, kādā veidā uzdos jautājumus un cik, kurš atbildēs. Nekāda sākotnējā kārtība netika noteikta.

A. Stucka.

Jā, paldies par sniegto atbildi.

Nākamais jautājums. Vai ar Pašvaldību savienību jebkad ir notikušas sarunas, teiksim tā... konsultācijas par pašvaldību administratīvo teritoriju sadalīšanas jautājumiem?

M. Pūķis.

Nu, šeit svarīgākais jautājums būtu, vai ir notikušas kādas konsultācijas vai nu veidojot partiju programmas... Par sadalīšanas jautājumiem... par sadalīšanas jautājumiem konsultācijas nav notikušas. Vienīgais būtiskais gadījums, kad notika sadalīšana, tad tas netika veikts konsultāciju veidā ar Pašvaldību savienību, tas ir pēc iepriekšējās reformas, kad Mērsragu atdalīja, tad tā bija iniciatīva, kur nebija konsultāciju ar Pašvaldību savienību.

A. Stucka.

Paldies par sniegto atbildi. Tad es saprotu, ka vispārēji nav notikušas.

Sakiet, vai Limbažu novada administratīvās teritorijas sadalīšanas gadījumā ir notikušas konsultācijas ar Pašvaldību savienību par šādu iniciatīvu?

M. Pūķis.

Nē, nav notikušas.

A. Stucka.

Paldies.

Pieteikumā... Limbažu novada domes pieteikumā ir norādīts, ka Skultes pagasta nodalīšana var ietekmēt finanšu patstāvību.

Sakiet, vai ar jums ir notikušas konsultācijas, vai jūs esat fiksējuši, ka Saeimas komisijā kaut kas tiktu runāts par jauno novadu pašvaldību finanšu pietiekamību?

M. Pūķis.

Vienīgais, par ko tika runāts un runāts pastāvīgi, ka ekstrapolējot Latvijas banku rezultātus, būs iespēja izņemt no pašvaldībām 180–200 miljonus nākamajā gadā. Nekādu citu jautājumu par to, kāda būs finanšu patstāvība vai kas cits, netika skatīts.

Kaut gan tas nebija reformas priekšplānā, bet tajās visās tehniskajās sanāksmēs, kuras notika arī ar ministrijas darbiniekiem, runa bija par to, ka ir politisks pieprasījums ātri, ātri uztaisīt reformu, ka laika noskaidrot, kas notiks ar ekonomiku pēc reformas, nav laika un tādēļ netiks mainītas nekādas funkcijas... šo solījumu neizpildīja, jo laika gaitā uzkrāva jaunas funkcijas... un netiks mainīts arī finansējums. Šo solījumu arī neizpildīja, jo šinī gadā krietni samazināja pašvaldību finansējumu.

Bet nekādu modeļu, kā darbosies pašvaldību ekonomika, nenotika... konsultācijas ar šo ministriju...

Cits jautājums, ka sarunās par nākamo gadu budžetu, jo notiek sarunas divās plāksnēs un notiek viņas ar Finanšu ministriju, un tas ir tieši jautājums par nākamā gada budžetu un par trīsgadu perspektīvu. Šajās sarunās konstatēja, ka pagaidām varēs izlīdzēties sliktā veidā, bet kaut kā izlīdzēties ar izlīdzināšanas sistēmu pēc esošās kārtības. Rezultāts ir zināms, ka lielākajai daļai pašvaldību valstī bija tieši fiziski ienākumu samazinājumi nākamajā gadā. Nogriežot pašvaldībām iedzīvotāju ienākuma nodokļu proporciju līdz ar to vesels reģions kā Latgale pagāja patiesībā „zem ūdens”. Un to nekādā gadījumā nevar uzskatīt par attieksmi pret reformu, jo pat ļoti labos laikos, kad ir ļoti labi ar ekonomiku un kad patiesībā arī vajag taisīt šādas reformas, arī tajos gados rodas papildus izdevumi, kas ilgst vairākus gadus, kas ir nepieciešams strukturālai pārkārtošanai. Strukturālās pārkārtošanas jautājumi vispār netika izskatīti un nekādas sarunas par reformu nenotika finanšu jomā.

A. Stucka.

Paldies par sniegto atbildi.

Bet sakiet... Vienā no Saeimas komisijām Saeimas deputāts Viktors Valainis pieprasīja jaunās pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmas kalkulāciju attiecībā uz jaunajiem novadiem... Tātad tāds lēmums tika pieņemts. Finanšu ministrijai tas tika pieprasīts.

Vai Saeimas komisija kādā savā sēdē analizēja šos Finanšu ministrijas sniegtos... es gan neesmu redzējis šos datus... bet vai to darīja?

M. Pūķis.

Nu... Administratīvi teritoriālās reformas komisija noteikti šo jautājumu neskatīja.

A. Stucka.

Jā... No Saeimas atbildes raksta par Limbažu pieteikumu izriet ļoti daudz atsauces uz 2009. gada Satversmes tiesas nolēmumiem par iepriekšējās reformas novērtējumu.

Sakiet, vai šīs reformas ir salīdzināmas? Pavisam īsi... faktiski un juridiski...

M. Pūķis.

Nu, galvenā atšķirība bija tā, ka 2009. gada reforma patiesībā ir daudz garāka nekā 1998. gada.

Pirmais priekšlikums par reformu un par daļēju reformas īstenošanu notika 1993.–1994. gadā. Kopš tā laika pastāvīgi jautājums par reformu bija dienas kārtībā. Var akceptēt to, ka Satversmes tiesa toreiz lemjot par to, vai 5. pants ir izpildīts vai nē, ļoti būtiski izgāja no tā, ka dažādi teritoriju varianti tika ļoti plaši diskutēti, ka katrā teritorijā tika veiktas iedzīvotāju aptaujas, kas notika jau 1999.–2000. gadā, kur iesaistīja cilvēku viedokļus par to, kādā veidā būtu jābūt, katrā teritorijā bija ilgstoši diskutēti par to, kādā veidā un kādā veidā varētu notikt apvienošanās vai sadarbība un neskatoties uz to, ka daudzi lēmumi, kā patiešām fakti par to liecina, tika pieņemti pēdējā naktī un nebija izdiskutēti, bet tie bija uz vienas rokas pirkstiem saskaitāmie lēmumi. Nu, tīri politiski pēdējā brīdī... Bet kopumā reformas apspriešanā iedzīvotāji bija iesaistīti ļoti plaši.

Un to ņemot vērā, toreiz nolēma, ka vairāk vai mazāk atbilstība šim Hartas 5. pantam ir, jo tur tas iedzīvotāju viedoklis parādījās.

Kamēr šinī te gadījumā iedzīvotāju viedoklis parādījās tikai tur, kur neklausīja ministriju.

A. Stucka.

Paldies, Pūķa kungs.

Un pēdējais jautājums jums.

Vakar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvji skaidroja, ka viņi nepiekrīt Eiropas Padomes ekspertu ziņojumam par administratīvi teritoriālās reformas norisi Latvijā, tajā skaitā gan vārdos neminēja, bet norādīja, ka kaut kādi dati nav norādīti pareizi...

Līdz ar to man ir jautājums, vai jūs piekrītat tam, kas ir norādīts šajā ekspertu ziņojumā?

M. Pūķis.

Nu, eksperti ir eksperti... viņiem ir savs viedoklis, bet ar viņu galvenajiem secinājumiem, proti, bažas par to, un tur ir bažas ne tikai par reformu, tur ir bažas arī par vairākiem citiem jautājumiem izteiktas, kas saistītas, teiksim, ar Rīgas pilsētu, tām

procedūrām, kas tiek izmantotas... Eiropas eksperti neapspriež to, vai pareizi vai nepareizi atlaists domes priekšsēdētājs, vai pareizi vai nepareizi... bet to, kādā veidā ir organizētas šīs procedūras un kā viņas ir paredzētas likumdošanā. To gan viņi norādīja kā būtisku trūkumu, kas būtu labojams, lai Latvijas tā darbība šajās jomās atbilstu tiesiskai valstij un pēc būtības būtu labas...

Un tas, ka ir šīs bažas, ka liekas, ka bez pienācīgām konsultācijām un bez pienācīgām diskusijām tiek trīskārt palielināts attālums starp iedzīvotāju un pašvaldību, trīskārt samazinot pašvaldību skaitu un šo te attieksmi, ko viņi tajās ļoti īsajās sarunās bija konstatējuši, to mēs, protams, uzskatām, ka tas ir pamatots un atbalstāms Eiropas Padomes ekspertu viedoklis.

A. Stucka.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies jums.

Tātad, ja pieaicināto personu pārstāv vairākas personas, tad parasti viena no personām izvēlas sniegt pilnīgu atbildi. Un jūs savā starpā varat izvēlēties, kurš būs tas, kurš sniegs atbildi.

Bet izņēmuma kārtā, ņemot vērā, ka šī lieta ir tik sarežģīta un daudz, dažādu faktisko apstākļu, es saprotu, ka jūs, Kinčas kundze, vēlaties vēl papildus sniegt kādus apsvērumus par uzdotajiem jautājumiem?

Es jums došu iespēju sniegt atbildi, bet tai ir jābūt ļoti lakoniskai. Lūdzu!

K. Kinča.

Pateicos.

Tas arī būs ļoti lakoniski, jo tas ir saistīts tikai ar šo te jautājumu par sadalīšanu, vai bija konsultācijas ar Pašvaldību savienību vai nē.

Māris jau lielākoties atbildēja, bet mums bija par šo jautājumu diskusijas starpinstitūciju sanāksmēs, un starpinstitūciju sanāksmēs Māris ne visās piedalījās.

Līdz ar to šeit bija jautājums no Pašvaldību savienības, kāpēc ir izvēlēta tikai apvienošanas metode un nav izvēlēta šī te sadalīšana. Tad ministrijas atbilde bija, ka sadalīšana ir ļoti sarežģīta un tāpēc viņi izvēlās tikai šo te apvienošanas procesu. Līdz ar to uz sadalīšanu arī netika virzīts likumprojekts. Sadalīšana parādījās jau vēlāk Saeimas stadijā.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi?

L. Liepa.

Godātais sēdes priekšsēdētāj! Paldies. Man ir trīs jautājumi šobrīd, kurus es ar jūsu atļauju uzdotu.

Pirmais jautājums attiecas uz jūsu rakstveida paskaidrojumos 2. lappusē teikto un arī mutvārdu paskaidrojumos norādīto par to, ka viens no reformas uzdevumiem būtu pieaugoša reģionālo atšķirību mazināšana un jūs atsaucāties arī gan uz pāvesta encikliku, gan arī uz vienu no būtiskākajiem argumentiem, proti, decentralizācija, dekoncentrācija, šinī kontekstā skatoties uz Ikšķiles pilsētas likteni, ka to nevis pievieno Pierīgai, kā to paši ikšķilnieki vienā brīdī būtu piedāvājuši, bet pievieno Ogres novadam.

Vai šis nav perfekts piemērs decentralizācijai un dekoncentrācijai, ņemot vērā lomu, kādu Rīga un Pierīga spēlē Latvijas kopējā ekonomiskajā un sociālajā ainā?

M. Pūķis.

Tātad šeit atbilde ir ļoti vienkārša. Šajā gadījumā subsidiaritātes princips vispirms ir... saskaņā ar subsidiaritātes principu un atbilstoši tā protokola garam, kas ir pievienots Eiropas Savienības līgumam, būtu tiem, kas ierosina likvidēt pašvaldību Ikšķilē un viņu kaut kam pievienot, būtu jāpierāda, ka vai nu te būs ekonomija saskaņā ar Hartu vai nu būs šie kaut kādi jautājumi, ko pareizi atrisināt lielākā mērogā.

Un jautājums ir par to, ka šai te teritoriālajai kopienai, kas ir izveidojusies kā cilvēki, kuri jūt piederību pie Ikšķiles, kādā veidā viņiem pierādīt, ka viņi ar kaut ko netiek pietiekami labi galā. Ja viņi ar kaut ko tiek galā pietiekami labi, tad jautājums par to, ka palīdzēt vairāk Ogresi vai palīdzēt vairāk Rīgai, jo viņi ir sekmīgi, viņi maksā Izlīdzināšanas fondā, viņu cilvēki rada lielāku pievienoto vērtību nekā Rīgai cilvēki vidēji, tad šis jau ir jautājums par solidaritāti nevis par subsidiaritāti.

Un, protams, ka stiprināt reģionālās vienības ir pareizi. Bet jautājums ir, vai stiprināt reģionus, kas ir Pašvaldību savienības pozīcija, un īpaši tika veikts pētījums, vēlāk arī uzstāsies Miglava kungs, kas ir galvenais šī pētījuma veicējs un kas pierāda no ekonomikas viedokļa, kāpēc ir svarīgi stiprināt reģionālās vienības, bet tas ir cits jautājums. Jūsu viedoklis varētu būt skatāms no viedokļa, ka stiprināt ārpus Rīgas esošu reģionu, bet tas ir vairāk saistīts ar nākamo likumu. Tagad, kad tiks skatīti divi citi likumi Saeimā – viens likums „Par latviešu vēsturiskajām zemēm”, otrs likums „Par reģioniem administratīvajiem” – tad šajos gadījumos ir ārkārtīgi svarīgi priekš Latvijas minimizēt Rīgu, minimizēt Rīgu... bet tas ir reģionu mērogā. Tātad ir runa par NAC-2 vai otrā līmeņa statistikas reģionu Latvijā. Pašlaik Latvijā ir tikai viens NAC-2 reģions,

visa Latvija. Bet ir iespēja izveidot divus vai trīs reģionus. Ar šiem diviem vai trim reģioniem ir jābūt saistītai reģionālajai reformai vai reģionālās pārvaldes struktūru veidošana un tur jūsu jautājums, kā Ogres apkārtni nostiprināt un saglabājot labas saites ar Rīgas metropoles reģionu, jo arī Ogre zināmā mērā atrodas Rīgas metropoles reģionā... tajā pašā laikā panākt maksimālu atbalstu no Eiropas Savienības fondiem.

Bet tas nav šis jautājums.

L. Liepa.

Bet tātad jūs nenoliedzat, ka vienlaikus tas tomēr ir paraugs decentralizācijai un dekoncentrācijai, pat ja jūs to skatāt cita regulējuma kontekstā?

M. Pūķis.

Nu, Ogres novads iznāk ļoti liels. Tā ir koncentrācija. Jo nevajag jaukt vietējās pašvaldības... pašvaldības izmēru... ja Latvijā jau tagad ir lielākās pēc iedzīvotāju vidējā skaita un pēc vidējās teritorijas, bet pašvaldības pēc reformas veidosies lielākās Eiropā... vismaz pirmajā trijniekā, tad nav jācenšas vēl daudz lielākas uztaisīt... vietējās. Ir runa par... Reģionālajai attīstībai ir vajadzīgs reģionālais līmenis nevis vietējais.

L. Liepa.

Liels paldies par atbildi.

Par subsidiaritāti runājot. Satversmes tiesas praksē ir skaidrots par Eiropas pašvaldību hartas 4. panta trešās daļas un no tās izrietošās subsidiaritātes principa nozīmi norādot, ka tas ir piemērojams gadījumos, kad pašvaldību funkcijas tiek nodotas citam institūcijām vai arī pašvaldībām tiek piešķirtas jaunas funkcijas. Citiem vārdiem, tātad gadījumos, kad notiek funkciju pārdale starp pašvaldībām un citām institūcijām.

Tātad tas, ko jūs apgalvojat, zināmā mērā nonāk pretrunā ar šo skaidrojumu juridiskā nozīmē, jo konkrētajā gadījumā attiecībā uz Limbažu pieteikumu un arī Ikšķiles pieteikumu ne pašvaldību autonomās funkcijas, ne brīvprātīgās iniciatīvas netiek nodotas citām institūcijām un pašvaldībām netiek piešķirtas jaunas funkcijas, tātad apstrīdētās normas abos pieteikumos neskar no Hartas 4. panta izrietošo subsidiaritātes principu.

M. Pūķis.

Man ir cieša pārliecība, ka Satversmes tiesai ir visas iespējas pilnveidoties un es uzskatu, ka Satversmes tiesa ir tā institūcija, kura pozitīvi ietekmē publiskās pārvaldes attīstību.

Šajā gadījumā es izmantoju to savdabīgo situāciju, ka tieši par subsidiaritātes principa pielietošanu publiskajā pārvaldē 2007. gadā es esmu aizstāvējis doktora darbu,

līdz ar to šis man ir labi pazīstams jautājums par subsidiaritāti un publisko pārvaldi, un tādēļ es iepazīstināju ar plašāku skaidrojumu un to diskusiju, kas īpaši bija raksturīga 90. gadiem un visām zinātniskajām konferencēm, kas par šo jautājumu notika.

Es ceru, ka Satversmes tiesa turpmāk... nu, tas, kas tika pieņemts, ir spēkā statistiskā situācijā, kad nenotiek strukturālas pārmaiņas. Ja strukturālas pārmaiņas nenotiek, tad iet runa par funkciju pārdalīšanu un šis... tas, ko jūs tikko teicāt par Satversmes tiesas viedokli, ir pareizi. Tas nav nepareizi.

Bet, iespējams, ka Satversmes tiesa varētu arī turpmākajos spriedumos vairāk pievērst uzmanību tam, ka politika Eiropas sistēmā tiek atvasināta no ētikas un plašāk ētiskais koncepts ietver – gan koncentrācijas vai dekoncentrācijas, kā arī centralizācijas un decentralizācijas – abas dimensijas.

L. Liepa.

Paldies par paskaidrojumu.

Noslēdzošais jautājums ir par izpratni, proti, jūs arī rakstveida pieteikumā... Pašvaldību savienība tāpat norāda, ka reformas trūkumi ir, ka likums, kā jūs norādāt, nav pienācīgi argumentēts, kā arī ieguvumi un zaudējumu ietekme uz sociāli ekonomisko attīstību nav pietiekami izskaidroti sabiedrībai.

Varbūt, ka lielākā sāpe, kas saistās ar pieteikumiem Satversmes tiesai par reformu, ir ne tik daudz par reformu kā tādu, it īpaši par daudzajiem joprojām vēl nenoskaidrotajiem jautājumiem, cik drīzāk par izskaidrošanu, tāpat to, kā var paskaidrot reformu iesaistītajām pašvaldībām un iedzīvotājiem?

M. Pūķis.

Nu, šis ir, protams, tādā veidā traktējams... Bet iepriekšējā saruna un atbildes uz jautājumiem, kas tika sniegtas iepriekšējās dienās un šodien, skaidri parāda, ka darba pie reformas ekonomiskā pamatojuma darbs nav noticis un visas atbildes no ministrijām tajā skaitā, no ministra, no Administratīvi teritoriālās reformas komisijas rāda, ka reforma balstās uz ticību, nevis uz ekonomisko un sociālo analīzi. Ticība, ka liels ir labs, ir ļoti izplatīta. 99 procenti no zemeslodes iedzīvotājiem parasti domā, ka, ja būs kaut kas lielāks, tad būs varenāks, taču, lai sīkāk uz šo jautājumu paskatītos un balstītos uz faktiem, un tam pievērsa uzmanību arī pirms mums Valsts kontrole... Valsts kontroles stāsts bija tāds, ka nav konstatēts, nav zinātniski pierādīts.

Ir cita lieta, ka var ļoti viegli zinātniski pierādīt, ka reģionālā attīstība, līdzsvarošanās un cita ir lielākā mērā atkarīga no valsts politikas. Pašvaldības politika ir svarīga. Pašvaldības prasmes arī ir svarīgas, vietējā līmenī ļoti svarīgas, bet vēl svarīgāks ir jautājums par to, vai ir internets, vai ir dzelzceļš, cik minūtēs var nokļūt lidostā, cik ilgā laikā var veikt starptautiskos darījumus, kā var piesaistīt prasmīgus cilvēkus un tas lielā mērā ir atkarīgs ne tikai no pašvaldības, bet ir atkarīgs no kopīgas

valsts politikas. Ja skatās par to, kā attīstīt valsti, tad nevar izolēt tikai pašvaldības jautājumus. Un tur tas automātiskais pieaugums ar lielumu neseko, jo dzelzceļš vai lidostas... visi tie ir svarīgi gan lielai, gan mazai pašvaldībai...

A. Laviņš.

Lūdzu, turpinām!

L. Liepa.

Paldies. Jūs gan neatbildējāt uz jautājumu par izskaidrojumu, bet es pieņemu šo atbildi.

M. Pūķis.

Izskaidrojums nevar tikt izskaidrots, ja nav valdības rīcībā šādas informācijas. Viņa atzinās, ka viņiem nav.

L. Liepa.

Paldies.

Godātais priekšsēdētāj, šobrīd jautājumu vairs nav.

A. Laviņš.

Jā, paldies. Sapratu.

Pateicos jums, Pūķa kungs un Kinčas kundze, par dalību tiesas sēdē, par sniegtajām atbildēm. Vēlu jums veiksmīgu dienu un varat atslēgties no šī pieslēguma tiesas sēdei. Paldies jums.

Cienījamie lietas dalībnieki! Satversmes tiesa plāno izsludināt pārtraukumu uz vienu stundu.

Pēc pārtraukuma turpināsim ar pieaicināto personu uzklaušīšanu un dienas kārtībā būs lietpratējas Ivetas Reinholdes uzklaušīšana.

Pulkstenis ir 12.54... tāpat līdz... 13.50... nu, labi lai tās sešas minūtes nāk klāt... līdz pulksten 14.00 tiek izsludināts pārtraukums.

(Pārtraukums)

A. Laviņš.

Turpinām tiesas sēdi.

Kā jau minēju, uzklausīsim lietpratēju Ivetu Reinholdi.

Vai es varētu redzēt, vai Iveta Reinholdes kundze ir pieslēgusies? Jā, redzu. Personas apliecinošs dokuments jums ir iesniegts un varam pārliecināties par to, ka ar jums runās Iveta Reinholde.

Lūdzu, Reinholdes kundze, jums tiek dots vārds viedokļa sniegšanai.

I. Reinholde.

Paldies, godātā tiesa!

Es neatkārošu jau to, ko esmu uzrakstījusi savā rakstiskajā viedoklī. Ir dažas nianse, kuras es gribētu detalizētāk kā savā rakstiskajā viedoklī paust.

Un pirmā niansīte ir tāda, ka ir ticis gan šodien, gan vakar daudz diskutēts par faktiski Hartas 4. panta trešo daļu, respektīvi, tātad norāde uz to, ka pašvaldībām ir iespējas sniegt tātad efektīvi savus pakalpojumus. Bet es gribētu teikt tā, ka, lai mērītu kopējās Eiropas pašvaldības attīstības tendences, ir izveidots vietējās autonomijas indekss, kas akadēmiskajā pasaulē tiek uzskatīts par respektablu indeksu un konkrēti tātad vietējās autonomijas indeksā vai angļu ekvivalentā *local autonomy index* ir elements rīcībpolitikas tvērums, tātad angļu valodā *policy scope*, un šis atbilst Hartas 4. panta trešajai daļai. Tātad, respektīvi, šajā gadījumā ar šo mērījumu nosaka, cik lielā mērā vietējās pašvaldības var efektīvi sniegt publiskos pakalpojumus, vai tām ir pieejami nepieciešamie finanšu un personāla resursi, un tātad indeksā arī tiek detalizēti analizētas pašvaldību iespējas un kapacitāte konkrēti tātad tādās svarīgās rīcībpolitikas jomās, kas ir arī atspoguļotas Latvijas normatīvajos aktos un konkrēti likumā „Par pašvaldībām” kā pašvaldību autonomās funkcijas, tātad pašvaldību kapacitāte nodrošināt pamatizglītību, sociālo palīdzību, veikt telpisko un attīstības plānošanu, nodrošināt mājokļu politiku un sabiedrisko drošību, kā arī sabiedrisko transportu. Un šajā kontekstā tātad šī konkrētā sadaļa tiek vērtēta skalā no nulles līdz 4, kur 4 ir augstākais vērtējums. Un tā kā indekss ir apkopojis informāciju jau kopš 1990. gada, tad, protams, no akadēmiskās perspektīvas izmaiņas indeksā ir skatāmas arī kontekstā faktiski ar reformām un vai reformu gaitā ir izdevies sasniegt vienu vai otru nosprausto mērķi.

Ja mēs runājam attiecībā uz Latviju, un tātad Latvijas novērtējums šajā konkrētajā vietējās autonomijas indeksa sadaļā, pēdējā vērtējumā faktiski ir krities. Tātad, respektīvi, uz 2005. gadu Latvija bija sasniegusi augstāko indeksa vērtējumu 2,67, savukārt 2010. gadā indeksa vērtējums jau ir krities uz 2,5 un 2014. gadā saglabājās tātad 2,5 līmenī, kas var kalpot kā indikatīvs rādītājs, lai vērtētu reformas procesu. Jāpiebilst gan, protams, ka visi indeksi, kas tiek veidoti, ir kā indikatīvs rādītājs. Tātad tāda nianse.

Otra nianse, ko es gribētu uzsvērt, diskutējot un skaidrojumā uz Hartas 5. pantu, skaidrojums, kas ir radies maķenīt dēļ lingvistiskām neskaidrībām, respektīvi, tātad visā Hartā konsultācijas tiek saprastas kā konsultācijas ar vietējām pašvaldībām, tātad – domēm, tikai un vienīgi Hartas 5. pantā konsultācijas tiek saprastas ar vietējo kopienu, tātad iedzīvotājiem.

Respektīvi, šeit šī niansīte ir radusies no tā, ka sākotnēji angļu un franču valodas tekstos, kuriem abiem ir oficiāls statuss, ir lietota mazlietīn savādāka terminoloģija, kas ir radusies tātad tīri no lingvistiskām lietām. Respektīvi, franču tekstā tiek lietots termins *communauté locale*, kas angļu valodā tiek tulkots un kā ekvivalents tiek tulkots kā *local authorities*. Taču, faktiski veicot arī pētījumus un analizējot šo terminu pielietošanu ir konstatēts, ka angļu valodā tātad 5. pantā *local community* tātad vietējā kopiena, kas ietver iedzīvotājus, ir precīzāks un tieši tā arī faktiski Hartas 5. panta termins vietējās kopienas *local community* ir jāuztver kā konsultācijas ar vietējām kopienām, kas attiecas tieši un vienīgi uz robežu pārbīdi.

Ja es turpinu tālāk, tad vēl gribu uzsvērt divus dokumentus, kas ir pieņemti tātad Eiropas Padomes Reģionālo un vietējo pašvaldību kongresā. Konkrēti, viens dokuments ir 2018. gada rezolūcija Nr. 437, kurā ir apstiprināti ieteikumi konsultāciju procesam ar vietējām pašvaldībām un kurā ir arī dokumentēti galvenie pamatprincipi, kur faktiski jau ir tās pašas lietas, kas jau ir tikušas diskutētas, tātad konsultāciju procesam ir obligātuma raksturs tādā ziņā, ka tas ir procedurāls nosacījums un kā procedurāls nosacījums tas ir jāveic.

Ir arī ieteikums konsultāciju procesu fiksēt, neatkarīgi no formas, kādā tas notiek. Tātad, vai tās ir formālas tikšanās, neformālas platformas, apaļā galda diskusijas vai arī tiešsaistes diskusijas, jo tas atbilst faktiski tam, kas saucās „uz pierādījumiem balstītas rīcību politikas pieeja” un tātad konsultāciju fiksēšana automātiski ļauj arī pēc tam izsekot procesa norisei, vai procesa norisē ir tātad abām pusēm dotas iespējas vienlīdz paust savu viedokli, kādi argumenti ir tikuši noraidīti, kādi argumenti ir pamatoti akceptēti, tādā veidā arī tiek izpildīts Hartas nosacījums par konsultāciju kā procedurālo nosacījumu.

Otrs dokuments, ko šajā kontekstā es vēlos pieminēt, ir faktiski Eiropas Padomes rekomendācijas Nr. 12 no 2004. gada, kas ir rekomendācijas dalībvalstīm par administratīvo robežu reformas procesu un vietējo un reģionālo pašvaldību struktūru pārbīdes veikšanu. Tātad šajā gadījumā šīs rekomendācijas ir tiešā veidā attiecināmas uz administratīvi teritoriālās reformas procesu un, atbilstoši šīm rekomendācijām, tātad tie pamatnosacījumi, kas ir jāievēro reformas procesā: tātad jebkurai robežu pārbīdei vai izmaiņām ir jābalstās uz rūpīgu analīzi. Rūpīga analīze tātad šeit ietver gan faktiski kritēriju izstrādi, gan nosacījumu izstrādi, gan arī diskusijas ar visām ieinteresētajām pusēm un rūpīga analīze ietver arī gan analīzi par darbībām, kas ir veiktas līdz šim, tātad *ex post* analīzi, gan arī nākotnes seku prognozējums *ex ante* analīzi. Tātad arī šajās

rekomendācijās ir uzsvērts institucionālais dialogs un konsultāciju process. Šeit īpaši tie uzsvērts, ka ir jāizstrādā detalizēts administratīvi teritoriālās reformas plāns, ar to saprotot, ka, lai diskusijas un konsultācijas būtu pēc iespējas kvalitatīvākas, tad arī reformu plāniem ir jābūt pēc iespējas detalizētākiem pa posmiem un loģiski, ka noslēdzošais elements ir procesa un sasniegto rezultātu novērtējums.

Jāmin gan, ka arī šīs rekomendācijas, jau manis pieminētās rekomendācijas Nr. 12 no 2004. gada faktiski nosaka to, ka plānojot reformu ir detalizēti jāizklāsta paredzamais: kā pašvaldību lielums, plānotās kompetences, autonomijas līmenis, finansiālie nosacījumi un arī plānotais darbības administratīvais modelis.

Bet man ir jāsaka arī tas, ka faktiski nedz Eiropas Padomes Reģionālo un vietējo pašvaldību kongress, nedz arī akadēmiskā literatūra ir definējusi precīzus nosacījumus pašvaldības teritoriālajam lielumam. Un šajā kontekstā es gribētu minēt pētnieku Lohlins, Hendriks un Lindstroms 2011. gadā rūpīgi savāktos datus par vidējo iedzīvotāju skaitu pašvaldībās un pašvaldību skaitu. Un tā tad tie dati liecina, ka, piemēram, Francijā, kurā ir 36 tūkstoši pašvaldību, vidējais vienas pašvaldības iedzīvotāju skaits ir 1754. Kamēr Somijā – 416 pašvaldībās uz to brīdi, vidējais iedzīvotāju skaits ir 12 804 iedzīvotāji.

Nu, vēl varu pieminēt Dāniju. Tātad Dānijā uz to brīdi – 98 pašvaldības, ar vidējo iedzīvotāju skaitu 56 239.

Vēlos arī uzsvērt, ka iedzīvotāju skaits kas arī parasti tiek minēts kā rādītājs pašvaldību kapacitātei, ir tikai un vienīgi zināmā mērā indikatīvs rādītājs, jo atkal norādot konkrētu piemēru un šajā gadījumā es izvēlējos piemēru no Slovēnijas, kurā, tāpat kā Latvijā, ir faktiski viena līmeņa pašvaldības un kaut kādu iemeslu pēc Slovēnija reģionālo līmeni nav izveidojusi... tad faktiski Slovēnijā vismazākajai pašvaldībai teritorija, ko tā aptver, ir 8 km². Ja mēs runājam par iedzīvotāju skaitu, tad tur, protams, no 212 pašvaldībām faktiski 111 pašvaldībās iedzīvotāju skaits ir mazāks nekā 5 tūkstoši. Tas nozīmē, ka faktiski šeit variē iedzīvotāju skaits.

Ja paturpinot Slovēnijas piemēru, tad šeit es gribu pieminēt to, ka Slovēnijā 2015. gada Konstitucionālā tiesa apstiprināja jaunas pašvaldības, Ankarānas, izveidošanu ar tātad kopējo aptveramo teritoriju 8 km² un šī pašvaldība tika izveidota atdaloties daļai no lielākas pašvaldības un šī pašvaldība faktiski atrodas ostas teritorijā.

Tātad, respektīvi, protams, arī tur bija diskusijas, ka pašvaldība atdalās tikai tāpēc, ka lai viņa varētu apsaimniekot konkrēto ostu un neko tālāk.

Bet faktiski tas arī pierāda vēl vienu lietu, ka kopējā Eiropas tendence ir tāda, ka, protams, kopš 1970. gada ir bijusi tendence, ka pašvaldību skaits samazinās, tas ir bijis izteikti Ziemeļeiropā un Centrālajā Eiropā ar mazāku tendenci Dienvideiropā.

Tādējādi iedzīvotāju skaits pašvaldību lielumam nav noteicošais un arī pašvaldību skaits šajā brīdī faktiski nu no tās prakses ir diezgan relatīvs rādītājs.

Tas, kas šeit ir būtiski un uz ko arī vērs Eiropas Padome uzmanību, respektīvi, ir tas, ka, ja robežu pārbīde tiek veikta, tad daudz svarīgāk ir arī ņemt vērā vietējās tradīcijas un vēsturi. Piemēram, kāds novads var izveidoties, lai saglabātu vēsturiskās saiknes vai vēsturiskas tradīcijas, kas ir varbūt daļa kā kultūrvēsturiskais mantojums, tikpat labi, protams, var būt arī faktiski cita veida apsvērumi, piemēram, pašvaldība pierobežā ir svarīga tāpat, lai izvairītos no tā saucamā ekonomiskā, bet daudz vairāk sociālā efekta, kas saucas nomales efekts, vai arī faktiski var tikt saglabāta maza pašvaldība kā administratīva vienība tur, kur tas ir vajadzīgs arī no sabiedrības drošības viedokļa un tur, kur faktiski citos apstākļos tas nav iespējams.

Tādējādi šeit nav vienotas, Eiropā vienotas pieejas tam, kā pašvaldības būtu jāveido un tam, kas ir šie vienotie kritēriji. Bet, neapšaubāmi, šajā konkrēti reformas kontekstā un arī rekomendācijas Nr. 12 no 2014. gada uzsver, ka ir jābūt labam institucionālajam dialogam, tāpat, kas ir balstīts uz savlaicīgu un jēgpilnu komunikāciju un visām pusēm pieejamo informāciju. Un visām pusēm pieejamā informācija ietver arī detalizētu reformas plānu, kas ļauj faktiski plānot attiecīgo reformu, jo jāsaka ir tā, ka reforma pati par sevi arī ir aktivitāte, kas prasa finanšu līdzekļus un tāpēc arī, jo detalizētāks ir plāns, jo detalizētāk var aprēķināt, kādi finanšu līdzekļi būs nepieciešami reformas ieviešanai un vai reformēšanas process atsvērs un būs ekonomiski izdevīgs un lietderīgs, salīdzinājumā ar potenciālajiem guvumiem.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai tiesnešiem būs jautājumi?

Jā, lūdzu, jautājumus uzdos tiesnese Sanita Osipova. Lūdzu.

S. Osipova.

Jā, liels paldies, ka jūs sniedzāt savu viedokli, jo tas ir tieši jūsu ekspertīzes jautājums.

Sakiet, lūdzu, cik korekti ir Latvijas Republikas administratīvi teritoriālās vienības, kas izveidotas, salīdzināt ar citās Eiropas Savienības valstīs esošajām administratīvi teritoriālajām vienībām, ja šeit ir organizētas divu līmeņu pašvaldības un uz tām mazajām administratīvi teritoriālajām vienībām gulstas pilnīgi citi pienākumi un kompetences ievērojami mazāk nekā šobrīd Latvijā ir uz katru administratīvi teritoriālo vienību? Tāpat, cik jēgpilni ir salīdzināt? Vai šis salīdzinājums vispār sniedz mums kādu atbildi, kas ir izmantojama šajā lietā?

I. Reinholde.

No zinātniskā viedokļa es teikšu tā, ka katras valsts administratīvā sistēma ir unikāla un divu trīs valstu administratīvo sistēmu pazīmju salīdzināšana ir ierobežota. Līdz ar to jebkuri cipari, kurus es arī piesaucu par pirmā līmeņa pašvaldībā esošo iedzīvotāju skaitu, ir izmantoti tikai indikatīvi.

Ja mēs runājam par salīdzinājumu, tad no visām Eiropas Savienības dalībvalstīm vēl var Latviju mēģināt salīdzināt tātad ar Slovēniju, kura ir lieluma ziņā apmēram tāda pati teritorija un kurā arī ir tikai vienīgi pirmā līmeņa pašvaldības. Tātad nav izveidots reģionālais līmenis un līdzīgas varas pārvaldības līmeņa attiecības – centrālais līmenis un pašvaldības. Arī funkcionāli Slovēnija ir pietiekami līdzīga mums, bet vienmēr šāda veida salīdzinājumi ir jāskata konkrētā normatīvā rāmī un tieši tāpēc arī metodoloģiski tad, kad tiek veidoti arī visa veida indeksi, tiek ņemts vērā dažāda veida administratīvo sistēmu ierobežojumi.

Bet man jāatzīst, ka pētnieciski... visu cieņu, ir interesanti parasti... mēģināt salīdzināt kādu ar kādu, lai saprastu faktiski kopējās tendences.

S. Osipova.

Paldies.

Jūs sava viedokļa paušanas laikā vairākkārt uzsvērāt, ka šādai reformai ir jābūt reformas plānam pilnīgi skaidram, detalizēti izstrādātam... Vai tās reformas ietvaros, kuru šobrīd vērtē Satversmes tiesa, jūs redzat, ka šāds reformas plāns ir bijis un arī attiecīgi ticis īstenots?

I. Reinholde.

Tātad, no starptautisko rekomendāciju viedokļa, kur tiek arī pievērsts uz to, ka ir jābūt tam, kas angļu valodā tiek saukts kā *comprehensive*... tātad visaptverošam un detalizētam plānam, šis ir tas jautājums, kur es teiktu, ka Latvijas gadījumā būtu bijusi vēlama plānošanas lielāka detalizācijas pakāpe. Un konkrēti ar vēlmi pēc plānošanas lielākas detalizācijas pakāpes, es gribētu norādīt uz tagad jaunizveidojamām pašvaldībām pieejamajām apvienošanās metodikām, kurās pietiekami jau detalizēta pakāpe parādījās tikai un vienīgi dokumentā, kas tika publicēts 2021. gada 4. janvārī un nevis pagājušā gada vasarā vai 2020. gada pavasarī, kad faktiski reāli pašvaldības sāka strādāt pie savas darbības plānošanas. Un detalizācijas pakāpe... tas nozīmē, ka faktiski tātad arī tiek sniegts atbalsts, kādā veidā varētu notikt tātad reforma, kur, protams, pašvaldības pašas var vienoties par administratīvo modeli, kā viņas ieviesīs, apvienos tātad uzticētās autonomās funkcijas. Bet ir virkne administratīvo darbību, kas šādā reformā apvienojot vairākas struktūrvienības ir jāveic, un ir būtiski šīs darbības paredzēt un ieplānot pēc iespējas ātrākās stadijās. Piemēram, kustamā un nekustamā īpašuma pārreģistrācijas jautājumi, pārņemšanas jautājumi, ieskaitot arī pat

jaunveidotās pašvaldības reģistrācijas numura jautājumus, par kuriem, šķiet, ka vēl aizvien nav skaidrības uz šo konkrēto datumu.

Tātad, attiecīgi šāds reformas plāns ar pietiekami skaidrām norādēm, redzējumiem un atbalstu krietni, krietni palīdzētu pašvaldībām sagatavoties reformas procesam.

S. Osipova.

Ja reformas gaitā ministrija, vēlāk Ministru kabinets, ievēro visus tos nosacījumus, kurus jūs mums šobrīd minējāt, un tas reformas plāns ir pietiekami detalizēts, vai tā rezultātā mēs neatņemam likumdevējam viņa kompetenci lemt politiski par jaunizveidotajām teritorijām, kā šo lietu izskatot mēs runājam par Skulti, kura ir atņemta Limbažiem un pievienota Saulkrastu novadam, kas plāna ietvaros nav bijis, uz ko nevarēja sagatavoties, bet tā lēma likumdevējs, kur Latvijas tauta ir pilnvarojusi Saeimas deputātiem pieņemt šos galīgos lielos lēmumus.

Tātad, vai jūs neredzat, ka šis process, kurš ir tik ļoti detalizēts, kur viss iepriekš tiek aprēķināts, salikts, vai viņš kaut kādā veidā neatņem likumdevējam galā kompetenci tomēr pašam lemt par to, kāda tad īsti būs Latvijas Republikas administratīvi teritoriālā karte, atstājot to lemšanu sagatavošanās procesu ietvaros cilvēkiem, kuriem nav tik augstas leģitīmācijas lemt par šādām lietām?

I. Reinholde.

Atbildot uz jautājumu un arī paskaidrojot savu iepriekšējo atbildi, es varētu teikt, ka reformas procesā var veidot arī vairāka līmeņa plānus un šeit man patiesībā būtu jāsaka tā, ka var būt administratīvi teritoriālās reformas kartes plāns kā politiski pieņemts lēmums, bet tātad, balstoties uz šo politiski pieņemto lēmumu ir nepieciešams arī ļoti detalizēts un, teiksim, birokrātiska līmeņa dokuments, plānojums, detalizācija, kas ļauj šo procesu sekmīgi izveikt un ieviest jau balstoties uz to, kādu faktiski mandātu ir devis likumdevējs.

S. Osipova.

Bet ja mēs vērtējam notikušos procesus, kur tātad vienu novadu izveido jau pašā likumdevējā?

I. Reinholde.

Šajā gadījumā faktiski es arī laikam piesaukšu jau manis piesauktās Slovēnijas pašvaldības Ankarānas piemēru, kas ir faktiski kaut kāda ziņā līdzīgs, ka likumdevējs lēma, ka tātad pirms tam Ankarāna kā pilsēta, kā pašvaldība atradās citas pilsētas ietvaros, bet tātad šī pašvaldība, balstoties uz Hartas 5. pantu, un konsultējoties ļoti intensīvi ar saviem iedzīvotājiem, tādējādi arī vērsās Slovēnijas konstitucionālajā tiesā

ar lūgumu izvērtēt, vai likumdevējs ir ņēmis visus aspektus vērā un vai pastāv iespēja, ka tātad iedzīvotāju kopums ievērojot nosacījumus, var veidot attiecīgi savu pašvaldību. Respektīvi, tātad šajā gadījumā ir svarīgi arī tas, ka, protams, ka pašvaldības tiek veidotas primāri priekš iedzīvotājiem un iedzīvotāji faktiski nosacīti ir varas avots pašvaldībā. Un līdz ar to, ja iedzīvotāji uzskata, ka viņi vēlas veidot atsevišķu pašvaldību, tas ir pietiekami vērā ņemams faktors, kādēļ iedzīvotāji var vērsties vai nu likumdevējā ar lūgumu tātad pārskatīt attiecīgo lēmumu, vai arī, ja tas nav iespējams, tātad attiecīgi šajā gadījumā Satversmes tiesā.

S. Osipova.

Vai es jūs pareizi saprotu, ka Slovēnijas parlaments neizveidoja un par to, ka neizveidoja, nāca uz Konstitucionālo tiesu?

I. Reinholde.

Jā, jo sākotnēji tātad Slovēnijas gadījumā parlaments šo pašvaldību bija iekļāvis citas pašvaldības starpā un šī jaunizveidotā pašvaldība kādu laiku sprīdi bija darbojusies, bet tātad bija šī iedzīvotāju iniciatīva, tas, kas reformās arī saucās par augšupvērstās vai *bottom up* iniciatīvas, tātad ir konkrēta iedzīvotāju iniciatīva, un šī iedzīvotāju iniciatīva tika formulizēta kā griba, un attiecīgi tātad šajā gadījumā tas bija attiecīgs Konstitucionālās tiesas lēmums.

S. Osipova.

Paldies.

Protams, ka šādā gadījumā ir jāvērtē arī to, kāda kompetence ir Konstitucionālajai tiesai, jo arī tas katrā valstī atšķiras.

Nākamais jautājums. Jūs savā viedoklī uzsverat, ka notikušās reformas ietvaros konsultācijas nav notikušas ne savlaicīgi, ne jēgpilni. Un uzvērāt tagad runājot, ka būtu pienākums konsultācijas fiksēt.

Sakiet, lūdzu, cik saistošs ir šis pienākums, reformu gatavojot konsultācijas fiksēt? Vai tas arī ir vēlams? Vai tas ir vēlamības izteiksmē vai tas ir nepieciešamības izteiksmē konsultācijas fiksēt?

I. Reinholde.

Šajā gadījumā tātad konsultācijas fiksēt... un ja konkrēti es runāju par rezolūciju 437, tas, protams, ir ieteikums, vēlamība, bet nu tātad šī vēlamība ir jāskata kontekstā ar labu pārvaldību. Un, kā jau es minēju, tātad, ja konsultācijas tiek fiksētas, tas ir veids, kā izsekot pēc tam procedurālā nosacījuma izpildi, ka konsultācijas patiešām ir notikušas, tās ir bijušas jēgpilnas un tas dod abām pusēm iespēju pēc tam, ja veidojas savstarpējas neskaidrības, atkāpties atpakaļ, pacelt attiecīgos dokumentus,

audio un vizuālos materiālus, vai visus CERT veidā fiksētos materiālus, kāds ir bijis abu pušu sākotnējais starta viedoklis, kāds ir bijis kompromisa viedoklis un līdz kādam rezultātam tātad abas puses – pašvaldība un valsts – beigu galā ir nonākušas.

S. Osipova.

Paldies.

Protams, ka valstij tas ir pienākums, veicot reformu konsultēties ar vietējiem iedzīvotājiem, bet mēs noteikti atceramies arī tās tukšās zāles daudzās Latvijas Republikas pašvaldībās, kur nenāca tie vietējie iedzīvotāji, lai runātu ar tālaika ministru par iecerēto reformu un paustu savu viedokli.

Man nākamais jautājums būs par to, ka... tātad Pašvaldību savienības pārstāvis, Pūķa kungs, apšaubīja reformas gaitā piesaistīto ekspertu kompetenci.

Kā jūs vērtējat „Jāņa sētu” kā iespējamus administratīvi teritoriālās reformas potenciālos ekspertus?

I. Reinholde.

Šajā gadījumā manā rīcībā nav darba uzdevuma, kas tika izvirzīts „Jāņa sētai” paveikt, sagatavojot attiecīgo informāciju. Līdz ar to es nevaru vērtēt viņu kompetenci un apgalvot, ka viņi kaut ko nav paveikuši vai, gluži pretēji, kaut ko ir paveikuši.

S. Osipova.

Paldies.

Kā jūs vērtējat Eiropas vietējo pašvaldību kongresa statusu?

I. Reinholde.

Faktiski šajā brīdī es teikšu tā, ka... jā, protams, no demokrātisko tradīciju un labas pārvaldības viedokļa valstīm ir zināmā mērā gods būt šāda veida starptautiskajās institūcijās attiecībā uz konkrēto vietējo demokrātiju. Tātad tā ir vienīgā starptautiskā institūcija vai starptautisks forums, kur attiecīgie jautājumi var tikt celti. Jā, protams, ja kāda no Hartas faktiski normām netiek izpildīta, šeit nav tieša sankciju mehānisma, bet šeit ir jāņem vērā tas, ka šajā jomā tātad gan attiecībā uz pašvaldībām, gan attiecībā uz publisko pārvaldi, kuras tiek pozicionētas kā katras valsts unikālas un tikai iekšējas lietas, tomēr tiek veidoti starptautiski pētījumi, starptautiski indeksi, kas zināmā mērā tātad veido vienu vai otru viedokli par attiecīgo valsti un šobrīd tai akadēmiski ir izteikta tendence, ka tātad tiek veidoti labas pārvaldības indeksi, atvērtības indeksi, valdības kapacitātes indeksi kā kompozīti indeksi pēc līdzīgas analogijas, kā, piemēram, valsts kredītreitings. Un noteiktos apstākļos tātad tas primāri ietekmē valsts reputāciju.

S. Osipova.

Tātad tas ir valsts prestiža jautājums un nevarētu būt runa par saistošo raksturu šādā pašvaldību kongresā kādiem pieņemtiem lēmumiem?

I. Reinholde.

Nu, pagaidām tāda precedenta nav bijis.

S. Osipova.

Paldies.

Un man pēdējais jautājums.

Vai, jūsuprāt, ir pieļaujama situācija, ka reforma savus mērķus sasniedz ilgtermiņā... gan pašvaldības iedzīvotājiem, gan valstij kopumā pēc kaut kāda laika iestājās ekonomiskais un varbūt arī demokrātijas pašpārvaldes šis uzlabojums? Tajā pašā laikā uz sākotnējo laiku kļūst sliktāka situācija.

I. Reinholde.

Jā, šādi apstākļi var būt. Bet es gribu uzsvērt arī, ka no akadēmiskā un pētnieciskā viedokļa gan nav pierādīta stingra korelācija vai cēloņseku sakarība starp to, ka palielinot pašvaldības teritorijas apjomu vai lielumu, tam ir ietekme uz pakalpojumu sniegšanu. Gluži pretēji. Šeit var būt arī un tā korelācija arī nav tikta pierādīta, ka lielākās pašvaldībās tātad var būt vairāk birokrātiskas procedūras, kas atkal ietekmē pakalpojumu sniegšanu... Tātad šāda zinātniska korelācija nav pierādīta.

Līdz ar to šeit manā rīcībā nav konkrētu zinātnisku pierādījumu, kas pateiktu, ka, veidojot lielākas pašvaldības, mēs iegūstam labāku pakalpojumu sniegšanu.

Tas, kas ir zinātniski pierādīts, ir pierādīta korelācija starp faktiski pašvaldības lielumu un tās finanšu autonomiju un kapacitāti un tā korelācija ir pierādīta, ka parasti tāda ļoti, ļoti mazām vietējām varām parasti ir ierobežota finanšu brīvība. Tāpēc, ka vai nu tām ir mazi ienākumi un iedzīvotāju masa, kas dzīvo šajā pašvaldībā, tātad ir pietiekami maza, lai neveidotos finanšu ienākumi.

S. Osipova.

Paldies. Man šobrīd jautājumu vairāk nav.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Paldies. Labdien!

Jūs jau uz vairākiem jautājumiem jau atbildējāt... Teiksim, Latvijas Banka mums vakar norādīja, ka virziens uz lielākām pašvaldībām ir pareizs un viņi no sava pētījuma atkal secina to, ka lielākas pašvaldības var efektīvāk šos pakalpojumus nodrošināt, jūs sakāt, ka tādu zinātniski pierādītu pierādījumu tam nav.

Bet vēl par konsultācijām. Par 5. pantu. Jūs teicāt, ka 5. pants prasa obligātas konsultācijas arī ar iedzīvotājiem, ne tikai ar pašvaldības deputātiem. Tas, kas mums sēdes gaitā ir izskanējis, ka ir bijušas tikšanās ar iedzīvotājiem un tātad arī Pašvaldību savienība teica, ka ir bijuši dažreiz ļoti pretrunīgi viedokļi, bet tās tikšanās ir bijušas nodrošinātas. Tāpēc mans tas jautājums ir, kā jūs kopumā vērtējat, vai tad šī 5. panta prasība ir vai nav izpildīta Latvijas gadījumā, jo 5. pants neprasa obligātu konsultatīvu referendumu, viņš prasa, lai šis viedoklis būtu, kā es saprotu, noskaidrots.

Kāds būtu jūsu redzējums?

I. Reinholde.

Jā, tātad Hartas 5. pants runā par konsultācijām ar vietējām kopienām un pēc būtības konsultāciju formas, metodes un veidi nav ierobežoti, ja vien metode tiek izmantota atbilstoši šīs metodes pamatnosacījumiem... respektīvi, var taisīt aptauju, ja vien aptauja atbilst socioloģijas un pamatnosacījumiem, var veidot sabiedriskās apspriedes, aicināt cilvēkus veidot apaļā galda diskusijas... Tātad šeit nav ierobežojumu attiecībā uz to, kāda ir forma un metode. Svarīgākais ir tas, ka faktiski tiek dota iespēja iedzīvotājiem piedalīties un paust savu viedokli.

A. Kučs.

Nu, jūsu gadījumā... tātad Latvijas gadījumā tas ir vai nav izpildīts? Vai jūs to tā neesat vērtējuši?

I. Reinholde.

Es personīgi to neesmu vērtējusi, man nav konkrētu datu, kas pierādītu konkrētu cēloņsakarību un es neesmu vilkusi datus, kurās pašvaldībās tātad uz attiecīgo sanāksmi atnāca 3-4-5 cilvēki, kur atnāca pilna tautas nama zāle... tātad, man šādu datu nav, tāpēc es tā vienkārši to apgalvot nevaru.

A. Kučs.

Labi. Paldies.

Tātad vēl viens jautājums saistībā varbūt tieši tuvāk ar Eiropas pašvaldības kongresu. Ministrija mūs informēja par to, ka viņi par šo pašvaldību kongresa sēdi, kurā tika apstiprināts šis ziņojums, viņi vispār nebija informēti un viņiem nebija iespēju iesniegt arī savu ziņojumu, ko viņi tagad ar Ārlietu ministrijas starpniecību novēloti darīs.

Vai jūs varētu pakomentēt, jo tas izskatās tiešām, es teiktu, mazliet dīvaini, ka Latvijas atbildīgā ministrija vispār nav informēta par to, ka tiks izskatīts šis Latvijas ziņojums un pieņemts.

I. Reinholde.

Man ir jāatzīst, ka tad, kad Latvijā ieradās faktu noskaidrošanas misija, viņu darba kārtībā bija arī tikšanās ar ministrijas pārstāvjiem. Un attiecīgi uzreiz pēc faktu noskaidrošanas misijas arī bija pietiekami daudz publiskas informācijas. Tāpēc man ir grūti komentēt, kurā brīdī no kongresa uz ministriju, no ministrijas uz kongresu... ir notikusi kaut kāda komunikācijas kļūda.

A. Kučs.

Labi. Paldies. Man šobrīd vairāk jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu, jūsu jautājumi!

G. Kusiņš.

Jā, labdien, Reinholdes kundze!

Vai jūs mani dzirdat? Ja?

I. Reinholde.

Jā.

G. Kusiņš.

Man būtu vairāki jautājumi.

Pirmais jautājums. Es saprotu, ka jūs labi pārzināt šo kongresa darbu arī vēsturiskā ziņā.

Sakiet, lūdzu, vai ir bijuši tādi gadījumi, ka kongress ir pieņēmis kādu rezolūciju, izsakot viedokli, ka kādā valstī administratīvi teritoriālā reforma nav notikusi atbilstoši šiem jūsu norādītajiem ieteikumiem?

I. Reinholde.

Jā, man ir jāsaka, ka konkrēti es šādu gadījumu neatceros. Es zinu, ka bija kongresa viedoklis par vietējās demokrātijas nelabvēlīgu attīstību Turcijā pēdējos gados.

Un šeit ir bijis arī faktiski kongresa veikts pētījums, ko veica faktiski gan kongress kopā ar neatkarīgu ekspertu grupu par kopējām tendencēm attiecībā uz Hartas

ievērošanu un šāds pētījums tika veikts 2017. gadā, lai parādītu kopējās tendences. Un tāpat šo kopējo tendenču ietvaros arī tika norādīts, ka ir parādījusies visās 47... kopējā tendence, kas aptver 47 Eiropas Padomes dalībvalstis, tendence ir tāda, ka ir valstis, kurās mazāk konsultējās ar vietējās pārvaldes līmeni un ir valstis, kurās, gluži pretēji, konsultāciju apjoms un sarunu mehānisms ir intensificējies.

G. Kusiņš.

Jā. Paldies.

Otrs jautājums ir attiecībā uz iepriekšējās tiesas sēdēs izskanējušo par to brīdi, kad šādām konsultācijām ar pašvaldību būtu jānotiek.

Un man jums būtu jautājums. Sakiet, lūdzu, kāds būtu jūsu viedoklis... kad šīs konsultācijas būtu uzskatāmas par notikušām? Līdz likumprojekta uzskatīšanai valsts sekretāru sanāsmē – pirmais variants... otrais variants – līdz likumprojekta iesniegšanai Saeimā, un trešais – līdz attiecīgā likuma pieņemšanai Saeimā, un varbūt ceturtais variants – vai tas attiecas uz visu procesu kopumā no sākotnējās ieceres līdz pat likuma pieņemšanai? Paldies.

I. Reinholde.

Es teiktu, ka tas ir ceturtais variants, kas aptver visu procesu kopumā, jo, pirmām kārtām, Latvijā ir iedibināta pietiekami laba sistēma un kas arī ir aprakstīta tajos pašos 970. Ministru kabineta noteikumos „Par sabiedrības līdzdalību attīstības plānošanas procesā”, un pietiekami daudz arī nevalstiskās organizācijas norādīja, ka tās netiek iesaistītas tā saucamajās diskusiju dokumentu vai *green paper* stadijās un attiecīgi tas tika mainīts. Līdz ar to šeit, ja mēs runājam par konsultāciju procesu, pēc būtības būtu jāizmanto tā pati iedibinātā labā prakse, tāpat runāt ar attiecīgajām ieinteresētajām pusēm, jau tajā brīdī, kad veidojas diskusiju dokuments, tāpat pēc iespējas agrākās stadijās.

Un šajā gadījumā tāpat, ja ir dots valdības uzdevums sagatavot, tad patiesībā viens no darba procesa, kas saucas „reformas sagatavošana”, ir sēsties pie kopīga sarunu galda, lai noskaidrotu dažādu ieinteresēto pušu atšķirīgos viedokļus.

G. Kusiņš.

Jā, paldies.

Iepriekšējās tiesas sēdēs... liekas, ka Ministru kabineta pārstāvis Pleša kungs teica, ka visracionālākā diskusija jau, viņaprāt, ir acīmredzot tad, kad jau kaut kāds sākotnējais plāns tiek piedāvāts nevis vienkārši visi apsēžas, katram priekšā balta lapa un tad sāk strīdēties.

Sakiet, lūdzu, kā, jūsuprāt, no tādas lietderības viedokļa par reformas veikšanu... Vai tas ir pretēji Hartai vai pretēji izpratnei, kā reformas veicamas, ja

valdība nāktu ar kaut kādu sākotnējo piedāvājumu vai redzējumu un tad par šo uzsāktu diskusijas?

I. Reinholde.

Respektīvi, ne Harta, ne arī tās skaidrojošajās piezīmēs nav aizliegts sākt diskusijas tad, kad valdība nāk ar redzējumu... Bet, ja mēs vadāmies un arī Hartā ir teikts, ka, protams, tā kā tas ir valstī iedibināts... tā tad izmantot tos mehānismus, kas valstī ir iedibināti... Tad šajā brīdī Latvijā ir iedibināts šis mehānisms konsultēties pēc iespējas ātrākās, tā tad diskusiju dokumentu stadijās, tad es neredzu iemeslu, kāpēc jau šo iedibināto mehānismu nevarētu izmantot un attiecībā, teiksim, uz pašvaldību jautājumiem būtu jāveido izņēmuma likumi... kaut kāds izņēmuma likums vai izņēmuma forma. Nē. Harta šajā gadījumā ir pietiekami elastīga un viņa akceptē. Ja jau ir izstrādāts mehānisms, tad, lūdzu, izmantojiet šo mehānismu.

G. Kusiņš.

Jā, paldies.

Un vēl viens jautājums saistībā ar jūsu rakstveidā sniegto viedokli.

Rakstveida sniegtā viedokļa beigās, patiesībā pēdējā rindkopā jūs secināt, ka „ir balstījusies uz lejupvērsto pieeju ar ierobežota apjoma konsultāciju ar vietējām pašvaldībām un vietējām kopienām, ierobežojot vietējo pašvaldību un kopienu iespējas piedāvāt alternatīvus robežu pārbīdes un reformu scenārijus”.

Mans jautājums ir saistībā tīri ar tādu faktoloģisku situāciju. Sakiet, lūdzu, vai, jūsu prāt, tas fakts, ka Saeimas komisijā uzklausa pašvaldību vadītājus, atsvēr vai neatsvēr šo jūsu konstatēto, ka pašvaldībai ir iespēja piedāvāt savas alternatīvas robežu pārbīdes un reformas scenārijus?

I. Reinholde.

Respektīvi, tā tad reformu scenārijos ir šīs divas pieejas: lejupvērstās, *top down*, kas nozīmē, ka valdība jau sagatavo un tikai tad liek galdā kaut kādu reformas scenāriju, vai otrs reformu tāds scenārijs ir *bottom up*, kad pašas pašvaldības nāk ar noteiktu iniciatīvu.

Un pētījumi diemžēl vai par laimi ir parādījuši, ka, ja vairāk ir augšupvērstās, tā tad pašvaldību iniciētās robežu pārbīdes, tad parasti reformās tiek uzrādīts augstāka sekmīguma pakāpe, respektīvi, tā tad tās ir robežas, kur pašas pašvaldības tā kā daudz vairāk grib nevis robežas, kuras tiek piedāvātas no valdības.

Bet te ir vēl viens aspekts, kāpēc es savā viedoklī paudu tieši šo ierobežoto apjomu. Tā tad ir svarīgi runāt ar pašām kopienām. Tā tad, ja Saeimas komisija ir runājusi ar pašvaldību vadītāju, jā, tā ir saruna ar *local authority*... tā tad ar vietējo varu, bet tā tad vai uz Saeimas komisiju ir tikušas aicinātas arī iedzīvotāju pārstāvošās

nevalstiskās organizācijas, kas ir aktīvas attiecīgajā teritorijā, vai tās ir paudušas... tātad stāsts ir par konsultācijām ar vietējo kopienu un vietējiem iedzīvotājiem. Tas, kas ir uzsvērts īpaši tātad Hartas 5. pantā un īpaši tikai un vienīgi gadījumos uz robežu pārbīdi.

G. Kusiņš.

Vai es pareizi saprotu jūsu atbildi, ka tas attiecībā uz robežu pārbīdi ir obligāts priekšnoteikums. lai vērtētu, vai atbilst vai neatbilst Hartai?

I. Reinholde.

Jā.

G. Kusiņš.

Un ja šādas konsultācijas ar vietējo pašvaldību *local community*... ar vietējām kopienām nav notikušas, tad tas ir tā kā bezmaz vai automātiski tāda zīme, ka nav konsultēšanās notikusi atbilstoši Hartas prasībām?

I. Reinholde.

Pēc pieredzes varētu teikt, ka jā, tā saucamajās monitoringa misijās citās Eiropas valstīs, ja es konstatētu, ka nav bijusi saruna ar vietējo kopienu, aktīvām vietējām nevalstiskām organizācijām, tad, visticamāk būtu monitoringa ziņojumā secināms, ka šī prasība nav izpildīta.

G. Kusiņš.

Un šī saruna ar vietējo kopienu var notikt gan tajā stadijā, kad likumprojekts jau tiek izskatīts Saeimā, gan arī kaut kādā no iepriekšējām stadijām, kad ir kaut kādas sarunas... Un labi. Paldies.

Un pēdējais jautājums. Man būtu jautājums... sakiet, lūdzu, vai ir kaut kādas vadlīnijas, vai kā... kā tad vietējā pašvaldība noskaidro šo vietējo iedzīvotāju viedokli?

Vai nav tā, ka, piemēram, vietējā pašvaldības vadība izdomā, ka mēs gribam būt tikai patstāvīga struktūra un nevēlamies nevienam pievienoties ne ar ko. Un tad tā vietējā aptauja notiek nevis pa trīs variantiem, vai mums pievienoties vienai blakus esošai, otrai blakus esošai, palikt kā patstāvīgai, vai arī tiek izvirzīts uz vietējo aptauju tikai viens variants, tādējādi ierobežojot alternatīvu izteikšanās iespēju pašiem iedzīvotājiem.

I. Reinholde.

Šajā gadījumā man ir jāsaka, ka tādu vadlīniju, kā noskaidrot viedokli, nav.

Bet šeit ir jāvadās no vispārpieņemtās labās prakses socioloģisku un cita veida sabiedrības domas noskaidrošanas metožu korekta pielietojuma, respektīvi, tātad, ja mēs runājam par aptauju, ir izstrādāti gan socioloģijā laba darba prakse, gan arī faktiski starptautiskie standarti par to, kā ir veidojamas aptaujas, un tātad tur ir jāpievērš uzmanība, ja mēs runājam, piemēram, par aptauju, vai ir korekti veidota izlase, kuru var uzskatīt par reprezentatīvu pret visu ģenerālo kopu vai visu iedzīvotāju kopumu. Un protams, ka ir arī faktiski socioloģijā vadlīnijas pret to, kā ir veidojami arī aptauju jautājumi, kas ir balstīti kā labā prakse.

G. Kusiņš.

Un tad, jūsuprāt... ja šie aptauju rezultāti neatbilstu tai labajai praksei un varētu saskatīt kaut kādu tendenciozitāti, tad, protams, tad to nevarētu uzskatīt, ka tie ir tādi objektīvus rezultātus dodoši?

I. Reinholde.

Es vispirms skatītos aptaujas tehnisko materiālo vai tehnisko informāciju, kā ir organizēta, kā ir sagatavoti aptaujas jautājumi un kāds ir sasniegtais iedzīvotāju kopums pret visu iedzīvotāju kopumu konkrētajā teritorijā, un vai sasniegtais iedzīvotāju kopums ir pietiekami reprezentatīvs. To var izrēķināt ar visparastākajām matemātiskajām formulām.

Un ja faktiski tātad aptauja neatbilst reprezentativitātes kritērijiem vai ja aptauja neatbilst tam aptaujas veidam, kas ir izvēlēts, tad, protams, mēs varam apšaubīt iegūto rezultātu ticamību.

G. Kusiņš,

Jā, labi. Paldies jums liels.

A. Laviņš.

Paldies.

Dosim iespēju lietas dalībniekiem uzdot jautājumus lietpratējai.

Lūdzu, Ikšķiles novada pašvaldības pārstāvim būs jautājumi?

M. Šķiņķis.

Jā, liels paldies.

A. Laviņš.

Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Labdien, Reinholdes kundze!

Mans pirmais jautājums ir attiecībā uz Hartas 4. panta trešo daļu.

Jautājums ir tāds. Ja gadījumā novadu līmenis tiek saglabāts nemainīgs, funkcijas netiek atdotas centrālajai varai, bet ņemot, piemēram, Latvijas gadījumu, tiek izveidoti četri lieli Latvijā novadi.

Vai 4. panta trešā daļa tiek skarta vai netiek skarta?

I. Reinholde.

Ja nopietni, es jums šobrīd nevarēšu atbildēt. Tas ir jautājums, kāds ir tas mērķis tiem četriem lielajiem novadiem, vai tie būs tie kaut kas līdzīgs mūsu plānošanas reģioniem, kam ir tikai koordinējošā funkcija, vai tomēr tur būs arī kaut kāda faktiskā funkciju izpildes pārdale? Jo šeit mums ir jāsaprot, ir ne tikai autonomās funkcijas, ko veic pašvaldība, bet arī virkne vēl citu normatīvajos aktos deleģēto uzdevumu, kurus pašvaldības izpilda. Un ļoti bieži tas deleģēto uzdevumu apjoms ir ārkārtīgi liels, salīdzinājumā ar likumā minētajām autonomajām funkcijām. Tātad šeit viss faktiski izrietēs no tā, kāda būs izveidotā pārvaldības līmeņa loma un attiecības ar pārējām pārvaldības līmeņiem, un tad teorētiski varētu arī modelēt, vai tas skar Hartas 4. panta trešo daļu vai nē.

M. Šķiņķis.

Jā, es jūs vairāk nemocišu, tomēr ātri vēl paskaidrošu jautājumu...

Mēs modelējam situāciju, ka nemainās nekas tādā izpratnē, ka funkcijas autonomās paliek tās pašas, vienkārši gluži vienkārši tiek samainīti... tiek apvienoti visi Kurzemes novadi, apvienoti vienā lielā novadā – Kurzemes novadā kā vienā Kurzemes vietējā pašvaldībā.

Un ir jautājums, vai no subsidiaritātes viedokļa vietējās kopienas tas tuvums vai tālums paliek nemainīgs Hartas 4. panta trešās daļas izpratnē? Vai kaut kas mainās?

I. Reinholde.

Nu, ja mēs paņemam tik precīzu piemēru, tad, protams, viss atslēgas vārds būs tajā, cik ļoti efektīvi tātad šāds liels izveidotais novads var teorētiski sniegt pakalpojumus. Un ja šāds novads saka, ka, ziniet, mums ir katrā pagastā pakalpojumu sniegšanas centrs, un tur var saņemt pilnīgi visu. Un tas pakalpojumu sniegšanas centrs ir mūsu pagarinājums vai mūsu garā roka pagastā, un iedzīvotāji tur visu saņem, tad visticamākais, ka pret Hartu šeit nebūs nekāds pārkāpums.

M. Šķiņķis.

Pateicos. Tad es saprotu, ka tas vērtēšanas ceļš prasa vērtēt funkciju izpildi nākotnē. Vai es pareizi saprotu?

I. Reinholde.

Jā. Tieši tā, jo primārais jautājums ir, cik liels ceļš, piemēram, iedzīvotājam būs jāmēro, ja viņš gribēs saņemt vienu, otru vai trešo izziņu.

M. Šķiņķis.

Pateicos par jūsu skaidrojumu. Tas ir ļoti vērtīgs šajā lietā.

Nākamais jautājums. Par konsultēšanos Hartas 5. panta izpratnē un tāds samērā specifisks jautājums.

2020. gada 28. janvārī bija sagatavots kongresa Hartas komentāru projekts, kurš 2020. gada 7. decembrī arī kongresā tika apstiprināts. Es pieņemu, ka jums varbūt izdevās ar to jau iepazīties. Un šā dokumenta 94. punktā ir runa par konsultēšanās procedūru un pēdējais teikums saka, ka konsultēšanās procedūrām ir jābūt noteiktām likumā... *must be laid down by law*... Tāds ir precīzs teikums.

Vai jūs varētu, lūdzu, izskaidrot savas kā ekspertes viedokli par šo prasību, ka konsultāciju procedūrai ir jābūt noteiktai likumā, un tad šo teorētisko skaidrojumu mēģināt varbūt arī ietvert Latvijas situācijā un vai tas ir ievērots, vai nav?

Paldies.

I. Reinholde.

Jā... Tad es jums mēģināšu izskaidrot konkrēti šo 94. pantu, jo es biju to ekspertu grupā, kas faktiski šos skaidrojumus sagatavoja, līdz ar to es varu izstāstīt arī to, kas notika ekspertu diskusijās un kādi bija tie mūsu savstarpējie argumenti, kāpēc bija šāda situācija.

Un respektīvi... tāpat, ja par šo, 94. punktu, skaidrojumā, tad varu pateikt to, ka šeit ir nosacījums par tāpat... *relevant procedures must be laid down by the law*, tas ir nosacījums tādā veidā, ka faktiski praksē tika konstatēts, ka ir pietiekami maz valstu, kuras ir aprakstījušas vispār sarunu mehānismu, konsultāciju mehānismu un tas ir reakcija tāpat uz 2017. gada pētījumu, kad ir tā tendence... ja sarunu vai konsultāciju mehānisms nav aprakstīts, tad valstis parasti izvēlās ievērot to minimālo definēto konsultāciju apjomu, kas ir, aizbildinoties tāpat, ka ja tas tāpat nav noteikts normatīvajā aktā, tāpat attiecīgi cenšamies to nedarīt. Un šis faktiski bija pamudinājums tām valstīm, kurām nav uzkrāta pietiekami liela pieredze dažāda veida konsultāciju mehānismā.

Un no tāda viedokļa es varētu uzsvērt, ka Latvija arī starptautiskajos indeksos, kas ir sabiedrības konsultācijas, faktiski ir pirmajā trijniekā, jo patiešām

Latvijā ir definēti normatīvajos aktos ļoti daudzi un dažādi konsultāciju sarunu mehānismi, kurus var lieliski izmantot. Un ja šādu mehānismu nav, tad tas ir attiecīgi jādefinē.

M. Šķiņķis.

Paldies.

Secīgs jautājums. Ir tāds ļoti specifisks dokuments, ko varbūt jūs pat neesat lasījuši... kas ir Saeimas 2019. gada 21. marta paziņojums „Par administratīvi teritoriālās reformas turpināšanu”. Un tur Saeima raksta tā: „Ministru kabinets, pēc konceptuālā ziņojuma „Par administratīvi teritoriālo iedalījumu” sagatavošanas un konsultācijām ar pašvaldībām saskaņā ar Eiropas vietējo pašvaldību hartas 5. pantu, izstrādā un līdz 2019. gada 1. decembrim iesniedz likumprojektu”.

Jautājums ir... vai jūs kā ekspertes Hartas izpratnē viedoklis ir, ka šeit likumdevējs ir devis kādu no Hartas atšķirīgu uzdevumu Ministru kabinetam, tādu specifiskāku attiecībā uz konsultēšanos, vai atkārtojis pēc būtības jau Hartas 5. pantu vienkārši vēl vienā dokumentā? Vai ir kaut kādā mērā specificējis uzdevumu attiecībā uz Hartas 5. panta piemērošanu Latvijā?

I. Reinholde.

Manā skatījumā šeit nav nekāda specifiskāka nosacījuma. Un ja ir lēmums par to, ka turpināt reformu, es drīzāk diskutētu par to, vai patiešām šis ir reformas turpinājums vai tā tomēr ir jauna reforma, jo atkal pētījumi, kas ir attiecībā uz administratīvi teritoriālajām reformām, tomēr parāda, ka valdības un likumdevēji cenšas nodalīt nosacīti reformas sākuma un beigu punktus, lai arī tas ir ārkārtīgi grūti dažkārt tā vienkāršā iemesla pēc, lai varētu precīzi nodalīt, kurā brīdī sākas izvērtējums, ko mēs esam sasnieguši un ko diemžēl mēs neesam vēl sasnieguši.

M. Šķiņķis.

Paldies.

Un tad man šķiet, ka pēdējais jautājums.

Jūs teicāt, ka attiecībā uz ļoti, ļoti mazām pašvaldībām ir zinātniski izdarīti secinājumi, ka, iespējams, ka tās nav efektīvākās. Ko jūs domājat ar ļoti, ļoti mazām?

I. Reinholde.

Faktiski tās ir tās pašvaldības, kurās iedzīvotāju skaits ir daži simti un tātad attiecīgi šī pašvaldība nav... teiksim tā... pašvaldībai ir ierobežota finanšu kapacitāte tikt ar visiem uzdevumiem galā, bet parasti, ja valsts pieļauj, ka ir pašvaldība, kurā ir daži simti iedzīvotāju, tad tam parasti ir cita veida sociāli vai kultūrekonomiski, vai drošības apsvērumi, kāpēc šī pašvaldība pastāv. Tātad, vai nu tur ir nepieciešamība šai

pašvaldībai pastāvēt tāpēc, ka tas ir vienīgais veids nodrošināt speciālas kultūrtelpas pastāvēšanu, vai arī tas ir vienīgais veids nodrošināt faktiski kādu sabiedrības drošībai vai sabiedriskam labumam nozīmīgu funkciju. Piemēram, maza ierobežota pašvaldība kalnu reģionos vai faktiski citā ierobežotā fiziskā telpā... vai arī kaut kāds cits, tajā skaitā arī sabiedrības drošībā balstīts apsvērums.

M. Šķiņķis.

Paldies. Man nav citu jautājumu.

A. Laviņš.

Lūdzu, vai Limbažu novada pašvaldības pārstāvim būs jautājumi profesorei Ivetai Reinholdei? Ja ir, tad, lūdzu, ir iespēja uzdot.

A. Stucka.

Jā, paldies par doto iespēju. Es uzdošu jautājumus.

Labdien, Reinholdes kundze! Man jums ir trīs jautājumi.

Klausoties jūsu stāstījumā, es saprotu, ka jums ir zināmi 2020. gada 12. februāra 38. sesijā Eiropas Padomes vietējo pašvaldību kongresā apstiprinātie komentāri ziņojumam par Eiropas vietējo pašvaldību hartas paskaidrojošo ziņojumu.

Tas, ko jūs stāstījāt par vietējo kopienu un par iespēju piedalīties vietējiem iedzīvotājiem un vietējai pilsoniskajai sabiedrībai kopumā, tas precīzi atkārtoti 92. punktu.

Bet 90 punktā šajos komentāros ir skaidrots Eiropas vietējo pašvaldību hartas 5. pants un tur ir tādi divi formulēti uzstādījumi, kad konsultācijas var atzīt par pienācīgām... pirmkārt, ja tiek dota reāla iespēja paust viedokli un, otrs, ja apspriešana nav tikai formāla vai simboliska.

Šajā sakarā es gribētu dzirdēt jūsu komentāru, ko nozīmē „reāla iespēja paust viedokli” un otrs – ko nozīmē „apspriešana nedrīkst būt formāla vai simboliska”?

I. Reinholde.

Paldies. Tātad atgriezoties pie 90. punkta komentāros... Varu pateikt, ka tātad diskusiju gaitā mums bija pietiekami daudz diskusijas par formulējumu, ko nozīmē „reāla iespēja”. Un šeit faktiski kā eksperti mēs vienojāmies, ka ja, piemēram, ir bijusi izsludināta sabiedriskā apspriešana pašvaldības tautas namā, uz kuru ir atnākuši tikai trīs cilvēki, tātad pēc procesa būtības ir jāizmanto cita metode, lai uzrunātu iedzīvotājus un lai noskaidrotu viņu viedokli, jo, respektīvi, aizbildinoties... šajā gadījumā nav būtiski, vai nevar aizbildināties ar to, ka jā, bija izsludināta tikšanās un atnāca trīs cilvēki, tātad pārējos tas neinteresē. Tas ir stāsts par izvēlētas konsultāciju metodes efektivitāti un vai tas sasniedz vietējo kopienu. Tātad, šādā kontekstā.

Un, ja tātad tiek izvēlēta atbilstoša metode, tad arī šī konsultācija nav formāla vai simboliska... tātad tautas nams ar trim iedzīvotājiem un kur vairāk nav atnākuši, tas būtu uzskatāms par simbolisku aktu, ka konsultācija teorētiski bija, visiem bija iespēja atnākt, bet cilvēki neatnāca, bet pamatjautājums ir, vai ir vēl aizvien noskaidrots kopienas viedoklis.

A. Stucka.

Jā, paldies par jūsu sniegto atbildi. Es sapratu.

Otrs jautājums ir saistīts ar šo Eiropas Padomes ekspertu sagatavoto ziņojumu par administratīvi teritoriālo reformu Latvijā un konkrēti par 60. punktu.

Šajā punktā ir eksperti pauduši neizpratni par to, ka pašvaldību administratīvo teritoriju sadalīšanas gadījumā pašvaldībai reformēšanas procesā nav bijusi nekāda informācija par to, kas notiks ar pašvaldības resursiem, ar pašvaldības mantu šajā reformas procesā. Viņi pat lietoja tādu diezgan diplomātisku apzīmējumu, ka tas ir „pārsteidzoši” un vienlaikus pauž neizpratni, kāpēc tika ignorēta šāda pašvaldību tiesība zināt, kā fiziski notiks šī pašvaldību resursu sadale.

Sakiet, vai šādas informācijas neesamība pašvaldībai, kuras teritorija tiek sadalīta, ir uzskatāma par Hartas pārkāpumu vai nē? Paldies.

I. Reinholde.

Šis ir punkts, kuru es interpretētu tātad divu līmeņu plānošanas kontekstā. Viena lieta ir vīzija par to, kāda ir reforma, bet otra lieta ir detalizētais plāns jau par tehniskajām niansēm, ko es minēju, pieņemsim, par kustamā un nekustamā īpašumtiesību maiņu un kā faktiski šis process attiecīgi tiks regulēts.

Un ja mēs atgriežamies attiecībā uz Latviju, tad vairāk vai mazāk tātad uz to brīdi, kad tika plānota reforma, tika pieņemts, ka visiem vēl ir saglabājusies institucionālā atmiņa no 2009. gada reformas, kurā arī notika tātad īpašumtiesību maiņa kustamai un nekustamai mantai.

Bet no otras puses šeit ir jāinterpretē kustamās un nekustamās, un jebkāda cita veida mantas jautājums, tas ir saistībā arī, ja nemaldos ar Hartas 9.3. – tātad fiskālā un finansiālā kapacitāte pašvaldību rīcībā. Un šajā kontekstā ir būtiski tātad, kas veidos pašvaldības ieņēmumu bāzi un attiecīgi tātad bez tā, ka ir process, kā tātad pašvaldības īpašums maina īpašumtiesības, tātad pašvaldību apvienošanās gadījumā tas ir krietni vienkāršāk, tātad visa kustamā un nekustamā manta tiek nodota nosacīti lielākajai vai tā, kas apvieno citas pašvaldības, ja runa iet par to, kā tiek sadalīts, teiksim, divas pašvaldības, kur iepriekš ir bijusi viena un tagad ir divas, kā tiek proporcionāli sadalīts, vai kāds ir tas mehānisms mantas pārdalei, jo tas primāri velk līdzīgu tātad, kāda būs tā saimnieciskā rosība, ar kuru pašvaldība varēs operēt.

Tā kā tas ir jāskata interpretācijā ar Hartas 9. punktu.

A. Stucka.

Vai es pareizi saprotu, ka tas nozīmē, ka attiecībā par mantas sadalīšanas jautājumiem, piemēram, man ir Limbažu gadījums, ka Limbažiem tiek ņemti nost Saulkrasti... vai ir jābūt pašvaldībai viennozīmīgai skaidrībai par to, kā tas faktiski notiks?

I. Reinholde.

Ja uz šo brīdi, kad tāds lēmums tiek pieņemts, visticamākais, ka tehniski nav iespējams paredzēt visas detaļas. Bet pamatprincipiem mantas sadalīšanā ir jābūt definētiem, kā, kāpēc un kas notiks, un atsevišķi ir jānodala tādā kustamā un nekustamā, un nekustamajā tādā ir pietiekami daudz bilances posteņu, kuri pašvaldībām ir būtiski un kas veido šo mantas kopumu.

A. Stucka.

Skaidrs. Paldies. Un tad man ir pēdējais jautājums.

Daudzas pašvaldības pārmeta, ka viņām nebija skaidrs reglaments, kā notiek konsultācijas Saeimas komisijā, respektīvi, ir skaidrs, kas izriet no Saeimas Kārtības ruļļa attiecībā par to, ka ir iespējas izteikties par likumprojekta priekšlikumiem, savukārt par to, ko nozīmē konsultācijas Hartas 5. panta izpratnē, par to skaidrības nebija.

Sakiet, vai šāds neskaidrs, neprecīzs konsultāciju reglaments Saeimas komisijā varētu tikt uzskatīts par Hartas pārkāpumu? Paldies.

I. Reinholde.

Jebkurā gadījumā šis konkrētais piemērs ir pamats tam, lai tiktu precizēts un papildināts attiecīgais Saeimas reglaments par konsultācijām kaut vai tāpēc, ka tas nav tikai Hartas 5. panta kontekstā, bet vispār, ņemot vērā, ka kopējā tendence ir palielināt visa veida konsultēšanas apjomu likumdevējam ar sabiedrību.

A. Stucka.

Paldies jums par sniegtajām atbildēm.

A. Laviņš.

Paldies.

Lūdzu, Saeimas pārstāvim... Vai jums būs jautājumi? Ja ir, tad varat uzdot.

L. Liepa.

Paldies, godātais sēdes priekšsēdētāj, ir vairāki jautājumi profesorei Reinholdei.

Vispirms tātad, kā izriet no jūsu rakstiski sniegtā viedokļa, jūs esat Eiropas Padomes Reģionālo un vietējo pašvaldību kongresa pieaicinātā eksperte, kura, kā es saprotu, tātad ir piedalījies arī šīs teritoriālās reformas etapa vērtēšanā Latvijā.

I. Reinholde.

Jā.

L. Liepa.

Ļoti labi.

Tādā gadījumā jautājums, kas izriet no tiem faktiskajiem apstākļiem, kurus mēs esam noskaidrojuši šajās vairākās sēdes dienās tātad, ka kongress ar savu gala ziņojumu ir nācis klajā, tajā tomēr neietverot tos apstākļus, kas ir ar reformas dokumentiem norisinājušies pēc Saeimas otrā lasījumā izskatītā likumprojekta, secīgi tātad, tā ir daļa no šodienas lietas, proti, Limbažu novada iebildumi nemaz tā īsti nevar parādīties kongresa ziņojumā, jo tas vienkārši neietver šo laika posmu.

I. Reinholde.

Tieši tā. Tātad te ir laika posms, kuru faktu noskaidrošanas misija aptvēra un tas nozīmē, ka principā ir fakti, kas tur nav iekļauti tāpēc, ka tas jau bija ārpus šī laika posma.

L. Liepa.

Zināmā mērā pārfrāzējot kongresa ieteikumu, ka nevajadzēja steigties un vajadzēja atlikt administratīvi teritoriālās reformas ieviešanu, vai līdzīgu ieteikumu nevajadzētu izdarīt attiecībā arī uz kongresa secinājumiem, ja tajā nav ietverts konsultāciju process Saeimā?

I. Reinholde.

Šajā gadījumā es teikšu tā, ka pilnīgi visām... gan monitoringa misijām, gan faktu noskaidrošanas misijām tātad ir ierobežots laika rāmis un tās fiksē tātad to konkrēto situāciju, kas tajā brīdī ir. Un ja man ir jāpaskaidro vēl detalizētāk par šo konkrēto dokumentu, kurš tātad faktiski fiksē situāciju uz 2000. gada februāra sākumu, tad viennozīmīgi, ja nebūtu arī iestājušies pēc tam martā attiecīgie pārvietošanās un Covid ierobežojumi, iespējams, ka ziņojums tiktu papildināts. Bet šajā brīdī tātad viņš fiksē to konkrēto situāciju, kā reakciju uz to, kas ir noskaidrots uz to brīdi ar faktiski... jā, tajā brīdī ar fakta noskaidrošanas misijām mums bija arī cerība, ka konkrētās problēmas... var būt indikācijas vai norādes parlamentam... tā teikt, ievilkt elpu un izdiskutēt atsevišķus jautājumus daudz, daudz detalizētāk.

L. Liepa.

Liels paldies. Tad varbūt būtu vērts arī kongresam pēc šīs informācijas saņemšanas caur Latvijas Ārlietu ministriju, kā mēs to noskaidrojām, ierosināt gala slēdzieni, kurš, es pieļauju, būtu savādāks arī saturiski secinājumu daļā...

I. Reinholde.

Šajā gadījumā es varu tikai kā eksperts arī paust savu viedokli kongresa Monitoringa komitejai potenciāli atvērt šo ziņojumu, bet, tātad izejot no kongresa procedūrām, tas var būt tikai ierosinājums...

L. Liepa.

Paldies.

Šeit tika minēts piemērs un arī tagad jautājot jums tas tika arī savā ziņā izspēlēts par to, ka konsultācijas tajā skaitā notiek uzrunājot konkrētās pašvaldības iedzīvotājus. Un tiek minēts šāds interesants piemērs, ka tātad tautas namā tiek izziņota tikšanās, ierodas ministrijas pārstāvji, taču tautas namā ir tikai trīs klausītāji.

Jūs, atbildot uz mana godāta kolēģa jautājumu, norādījāt, ka tas ir neefektīvs instruments. Bet saki, lūdzu, ko darīt, ja sabiedrības interese aprobežojas ar trim aktīvistiem un vairāk nenāk, un viņi sēž un klausās, un neiebilst. Vai no šādiem mēs jau nevaram secināt, ka tomēr to pienākumu, kas izriet attiecībā uz konsultēšanos un sabiedrības informēšanu, atbildīgā iestāde ir veikusi.

I. Reinholde.

Ja man šis ir jāskata Hartas 5. panta kontekstā un arī pēc būtības par sabiedrības iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā, es tomēr teiktu tā, ka, ja ir šāda situācija, kuru mēs esam izvēlējušies kā virtuālo situāciju, notikusi, tad tas... Protams, var pārnest, ka sabiedrība nav aktīva, bet jebkurā gadījumā tomēr ir svarīgi, lai tiktu vēl papildus izmantots kāds sabiedrības viedokļa noskaidrošanas instruments, vai rīks, vai metode no plašā klāsta. Lai neaprobežotos sabiedrības viedoklis ar trijiem aktīvistiem vai četriem.

L. Liepa.

Paldies. Bet tas vien, ka tātad tas neskar kādu būtisku iebildumu, tas tātad jums nešķīstu piemērots, ka konsultēšanās ir notikusi jau.

I. Reinholde.

Šajā gadījumā es to neuzskatītu, ka ir konsultēšanās notikusi, pat ja tie trīs ir ļoti, ļoti būtiski iebilduši pret to attiecīgo faktisko piedāvājumu vai scenāriju. Svarīgākais, es teiktu tā, lai šie trīs ir pilnvērtīgi spējīgi pārstāvēt visas kopienas

viedokli un vai viņu viedoklis ir reprezentatīvs. Manā skatījumā – nē, nav. Ir vēl arī citi viedokļi.

L. Liepa.

Paldies. Tas savā ziņā ir pilnīgi pretrunā ar Latvijā, šobrīd spēkā esošo, Hartas 5. panta jēdziena „konsultācijas, konsultēšanās” interpretāciju un proti, Satversmes tiesa savā 2009. gada lēmumā Nr. 2009-04-06, precīzāk, tas ir spriedums lietā un tā 12.2. ir konstatējusi sekojošo: „interpretējot Hartas 5. pantu kopsakarā ar Satversmes 101. panta 2. daļas pirmo teikumu, par konsultācijām ar vietējo kopienu Hartas 5. panta izpratnē vispirms ir uzskatāmas konsultācijas, kurās uzklausīts vietējās pašvaldības tieši vēlēšanās institūcijas domes vai padomes viedoklis”.

Un tāpat šeit arī turpinot Satversmes tiesas slēdzienu par to, kas ir konsultācijas ar vietējo kopienu... tālāk 13.2. punktā Satversmes tiesa secina: „tāpat arī citās Hartas dalībvalstīs tiek pieļauta iespēja, ka konsultācijas ar pašvaldību var notikt visā procesā līdz attiecīgā tiesību akta pieņemšanai. Un attiecīgajai valsts institūcijai ir liela rīcības brīvība noteikt uzklaušanās procedūras detaļas, ciktāl šī procedūra kopumā ir piemērota, lai pienācīgi ņemtu vērā pašvaldības intereses.”

Tāpat jūsu secinājums jūsu slēdzienā, kas pamatojas zināmā mērā uz nepilnīgiem faktiem, tomēr nav atbilstošs tam, kā Satversmes tiesa izprot konsultēšanos ar vietējo pašvaldību.

A. Laviņš.

Cienājamo kolēģi! Es tomēr aicinātu uzdot jautājumu, bet es šobrīd sadzirdēju jūsu vērtējumu par profesores sniegtajām atbildēm.

Šobrīd es jums devu vārdu uzdot jautājumus. Lūdzu!

L. Liepa.

Man jāatvainojas, jā. Man jāatzīst, ka šajā jautājumā ir zināmā mērā dota arī atbilde... es formulēju to savādāk.

Vai jūsu secinājumā ir ņemts vērā Satversmes tiesas spriedums Nr. 2009-04-06, kurā konsultēšanās ar vietējo kopienu tiek uztverta kā, pirmkārt... vispirms konsultācijas, kurās uzklausīts vietējās pašvaldības tieši vēlēšanās institūcijas domes vai padomes viedoklis.

I. Reinholde.

Paldies par jautājumu.

Es mēģināšu atbildēt un es teikšu tā, ka, protams, pieredze, izpratne, ekspertīze šajā jomā attīstās, un faktiski jūsu pieminētajā spriedumā pietiekami daudzus gadus atpakaļ bija viena veida pieredze, kas uz to brīdi bija uzkrāta, un šobrīd kopējā Eiropas

tendence un Eiropas pieredze attiecībā uz konsultēšanos ir attīstījusies. Līdz ar to tas ļauj faktiski skatīt šo Hartas 5. pantu krietni plašākā kontekstā, tajā skaitā arī ņemot vērā lingvistiskās nianšes, kuras jau es mēģināju izskaidrot savas runas sākumā, un tieši šo arī skaidrojumu tāpat eksperti ir ielikuši 2020. gadā Hartas skaidrojumā, jo Hartas skaidrojums 2020. gadā tika sagatavots tieši aiz šādiem iemesliem, kas sniegtu modernu skaidrojumu, ņemot vērā sabiedrības attīstības tendences.

Līdz ar to tas ļauj attīstīties un ar jaunu kvalitātes līmeni lūkoties uz attiecīgo situāciju.

L. Liepa.

Paldies par jūsu viedokli par Hartas 5. pantu.

Godātais priekšsēdētāj, šobrīd jautājumu vairs nav.

A. Laviņš.

Paldies.

Teikšu paldies profesorei Ivetai Reinholdei par dalību šajā tiesas sēdē, par sniegtajām atbildēm un jūsu rakstveida viedokli. Novēlēšu jums labu dienu, un varat atslēgties no pieslēguma šai tiesas sēdei. Paldies jums.

I. Reinholde.

Paldies un veiksmīgi.

A. Laviņš

Turpinām lietas izskatīšanu.

Uzklausīsim nākamo šajā lietā pieaicināto lietpratēju, Latvijas Zinātņu akadēmijas akadēmiķi, Raitu Karnītes kundzi.

Vai Karnītes kundze ir pieslēgusies mūsu tiesvedības procesam?

R. Karnīte.

Jā, esmu šeit.

A. Laviņš.

Jā, personu apliecinošs dokuments mums arī ir un... Karnītes kundze, lūdzu, jums tiek dots vārds viedokļa sniegšanai.

R. Karnīte.

Jā, paldies.

Labdien, augsti godātā Satversmes tiesa!

Lai saprastu mana viedokļa pamatotību, es vēlētos pāris teikumos iepazīstināt ar savu pieredzi pašvaldību jautājumos.

Es to esmu sākusi iegūt, būdama deputāte pēc ievēlēšanas Ādažu pagasta pašvaldībā jau 1989. gadā un pēc tam, kad Ādažu pagastu mēs sadalījām, tad biju Carnikavas pagasta deputāte un pēc tam Rīgas rajona deputāte.

Un jau tajā laikā, kad biju deputāte, paralēli pašvaldību jautājumi iesaistīja arī savā akadēmiskajā darbā... Es tajā laikā biju... laikā no 1990. gada līdz 1993. gadam biju Latvijas Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūta Pašvaldību ekonomisko problēmu nodaļas vadītāja un pēc tam kļuva institūta direktore. Un, kamēr strādāju šajā te nodaļā, mēs izstrādājām institūtā un labu laiku arī rēķinājām pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmu un modeli, un aprēķinus, kas stājās spēkā 1995. gadā, ja es pareizi atceros. Katru gadu to gribēja mainīt, atzīstot par nepiemēru, sliktu un netaisnīgu un tā tālāk, bet viņa, lai gan neizmainīta veidā, ir darbā vēl šobrīd. Nesen viņu tā stingri izmainīja, bet pamatprincipi palika tie paši. Šo sistēmu mēs izstrādājām kopā ar daļu speciālistiem un jau toreiz tajā laikā Dānijas speciālisti mudināja Latvijā steidzīgi rīkot pašvaldību administratīvi teritoriālo reformu, tajā skaitā palielināt pašvaldības.

Es pati dzīvoju... esmu dzīvojusi trīs veida pašvaldībās... vispirms mazā piejūras un Pierīgas pašvaldībā, kas bija Mangaļu pagasts, pēc tam to pagastu pievienoja Ādažiem, un tad es dzīvoju lielajā un bagātajā Ādažu pašvaldībā, bet atpalikušā un atpaliekošā teritorijā tajā pašā Mangaļciemā. Pēc tam mēs, būdami deputāti sadalījām Ādažu pagastu divos – Ādažu pagastā un Carnikavas pagastā, un Carnikavas pagasts no nekāda šobrīd jau ir izaudzis par ļoti labu pagastu. Bet, neskatoties uz to, reformas ceļā viņš tiks atpakaļ pievienots Ādažiem un kas to lai zina, kā būs tad.

Kļūstot par institūta direktori, man nācās pieskarties citām tēmām, pievērsties vairāk, tāpēc šobrīd sevi par augsti kvalificētu pašvaldību speciālisti, protams, es uzskatīt nevaru.

Tomēr laiku pa laikam pie pašvaldību lietām iznāk atgriezties gan pašvaldību finanšu izlīdzināšanas modeļa sakarā, gan arī pēdējais notikums, par kuru es arī šeit gribu ziņot, tas ir 2019. gada 4. novembrī pēc pašvaldību ierosinājuma un lūguma rīkotais Latvijas Zinātņu akadēmijas Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas konsīlijs.

Konsīlijs – tā bija tāda nodaļas darba forma, kurā mēs, izmantojot ekspertus un valsts institūciju pārstāvjus, un, pieaicinot žurnālistus, mēģinājām izpētīt un izskaidrot un pēc tam paziņot savus secinājumus tālāk aktuālos jautājumus... un, laikam to zinot, pašvaldības mūs uzaicināja jautājumu klāstā iekļaut šo administratīvi teritoriālo reformu un mēs to arī izdarījām.

Protams, gatavojot reformas ziņojumu, es izmantoju gan materiālus... to, ko mēs dzirdējām un redzējām konsīlijā, gan arī pieejamos dažāda veida informatīvos un izplatītos drukātos materiālus, tajā skaitā arī mediju informāciju, par administratīvi

teritoriālo reformu. Materiāli bija tik interesanti, un īpaši jau šī konsīlija debates bija tik interesantas un neparastas, ka savā ziņojumā es tās atainoju vārdos vārdā un tas ir publicēts, un šeit, ja jūs redzat, ir Latvijas Zinātņu akadēmijas Vēstis 2020. gada 1. numurā. Un no pirmās dienas sēdes un arī no otrās dienas sēdes es sapratu, ka arī Satversmes tiesas rīcībā ir šis dokuments... šis ziņojums, tāpēc es īsi komentēšu tikai un vienīgi galvenos secinājumus no šī mūsu konsīlija.

Konsīlijā piedalījās pašvaldību pārstāvji, Latvijas Pašvaldību savienības cilvēki, Vides un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvji, eksperti un bija arī četri Saeimas deputāti.

Kaut arī... Jā... un šī konsīlija mērķis, kā mēs to formulējam, bija izvērtēt administratīvi teritoriālās reformas patiesos pierādījumos balstītos ieguvumus. Un šeit es uzsveru „pierādījumos balstītos ieguvumus”, jo administratīvi teritoriālās reformas ieguvumi bija tas, ko šīs reformas virzītāji, tā sakot, lika priekšā... Pirmkārt, tātad, būs ieguvumi. Un mēs vēlējamies patiesos pierādījumos balstītus ieguvumus ieraudzīt šī konsīlija rezultātā. Un tādēļ arī konsīlija jautājumus es rindoju ar ieguvumiem, ko VARAM – Vides un reģionālās attīstības ministrija – bija paudusi, motivējot reformas nepieciešamību atkārtot. Un šeit tikai paši lielākie, ne sīkumi: būs lielāki apvienotās pašvaldības vidējie ieņēmumi, būs labāka iedzīvotājiem sniegto pakalpojumu kvalitāte, būs līdzekļu centralizācija un koncentrācija, un no tā labākas investīcijas, tajā skaitā ārvalstu investīciju piesaistīšanas iespējas un būs arī augstāka produktivitāte publiskajā sektorā, jo būs iespēja celt atalgojumu un profesionālo līmeni valsts un pašvaldību iestādēs, un atvēlēt lielākus resursus vecās infrastruktūras modernizācijai, jaunas ieviešanai, ieviest inovācijas, mazināt birokrātiju un visi šie te ieguvumi.

Citiem vārdiem... mēs vēlējamies noskaidrot ar šiem jautājumiem, kā pārdomātas un formulētas reformas praktiskās detaļas, tā reformas ietekme nākotnē, ko no tā varētu secināt jau tālāk eksperti un kā tās ir saprastas pašvaldībās.

Un neskatoties uz to, ka šo konsīliju rosināja laikam četras vai piecas pašvaldības, mēs nerunājam par šo pašvaldību, ne arī par kādu citu pašvaldību konkrētajām lietām, bet mēs patiešām... tā, kā to dara akadēmiskajā vidē, mēs skatījāmies uz reformu tādā kopumā, valsts un sabiedrības attīstības aspektā. Tieši tā, kā uz reformu būtu bijis jāskatās, un kā ministrija un Ministru kabinets, un valsts institūcijas arī apgalvoja, ka viņas to tā arī esot vismaz gribējušas darīt.

Konsīlijā uzdotie jautājumi bija formulēti trīs jomās un katrā jomā bija vairāki apakšjautājumi.

Un tās jomas bija tādas: pirmā – par pašvaldības pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu. Mēs jautājam, kā tā izpaudīsies, kā tā tiks mērīta un ar ko tā tiks salīdzināta, vai ir konstatēti uzlabojumi.

Otrā jautājumu grupa bija par līdzsvarotu pašvaldību tieši iekšējo... jo veidojas lielas pašvaldības un mēs gribējam zināt, kā ir paredzēts nodrošināt šo iekšējo teritoriālo

līdzsvaru, pašvaldības centru un perifērijas attīstību, kāds tur būs mehānisms, kā tiks tā līdzsvarotība mērīta un tās attīstība, un dinamika kā tiks mērīta.

Un katrā no šīm divām jautājumu grupām bija vairāki apakšjautājumi, sīkāki precizējoši jautājumi.

Un trešais, protams, ļoti loģiskais jautājums, kādi ir reformas finansiālie ieguvumi un izmaksas pirmajā gadā, kad tās varētu būt tiešām lielas, jo jāpārveido dokumentācija un tā tālāk, tās ir ārkārtējās izmaksas un turpmākajos četros gados eiro izteiksmē četrās grupās – valstij, pašvaldībai, uzņēmējiem un iedzīvotājiem. Četrās grupās.

Un likās, ka šie jautājumi ir ļoti skaidri un ļoti loģiski, un dabiski. Un tiešām mēs noskaidrojām, gatavojot šos te ziņojumus... noskaidrojām, ka darbs, kas bija paveikts reformas sagatavošanā, bija ļoti liels un ministrija arī bija gatava plaši ziņot par to, cik konsultācijas notikušas, cik informatīvie ziņojumi ir sagatavoti, cik teorētiskie pētījumi ir bijuši... Bet mēs arī konstatējām, ka šī reformas sagatavošana noris neparasti strauji un tādas stingras rokas vadīta, un šī stingrā roka un steiga bija pamatota ar pārliecību, ka reformu vajag, bet kāpēc vajag un vai vispār vajag, un kāpēc tai ir tik daudz pretinieku un kāpēc šie pretinieki rodas, to reformas virzītāji skaidrot izvairījās. Galvenais arguments, ko viņi spēja minēt un izdomāt, bija, ka vecās sistēmas aizstāvji ir pieauguši pie saviem krēsliem un neko negrib mainīt un tāpēc, lūk, ir tik daudz pretinieku.

Tomēr klausoties šīs konsīlija debates, mūs pārsteidza, cik nesagatavota bija, neskatoties uz visu lielo iepriekšējo darbu, šī reforma. Nu, piemēram, te jau runāja par reformas mērķa formulējumu dažādību, ka ir dažādi un kurš tad ir tas īstais mērķis, bet, manuprāt, mērķim, piemēram, vēl lielāks un būtiskāks trūkums, par ko jau arī Reinholdes kundze runāja, ka labā pārvaldībā mērķu sasniegšanas pakāpi ir iespējams izmērīt un novērtēt, un tāpat tiem mērķiem ir jābūt novērtējamiem un izmērāmiem. Bet, piemēram, ko nozīmē pašvaldību pakalpojumi salīdzināmā kvalitātē un pieejamībā? Vai, piemēram, ģimenes ārsta prakse blakus mājā un 30 kilometru attālumā ir salīdzināmā pieejamībā? Vai skola ciematā un 35 kilometru attālumā ir salīdzināmā pieejamībā? Kā to izmērīt? Vai, piemēram, ko nozīmē samērīgas izmaksas? Kas ir samērīgas? Un kā tās izmērāmas kā sasniegtais rezultāts?

Un tas ir attiecībā... tas ir jautājumā par galveno punktu mērķi – reformas mērķi.

Konsīlija laikā ne reformas virzītāji, ne arī teorētiskie padomu devēji... mums bija viena pētījuma... „Jāņa sētas” pētījuma autors... viņi nevarēja objektīvi pamatot, kāpēc radīsies tie nosauktie ieguvumi. Vienīgais arguments bija, ka citur tā ir noticis un tāpēc arī Latvijā tā varētu būt.

Reformas virzītāji bieži atsaucās uz konsultācijām un izpēti, kas notikušas gan sagatavojot 2008. gada reformu, gan pēc tam, bet visbiežāk šīs konsultācijas un izpēte

bija notikušas par citiem administratīvā dalījuma modeļiem, jo, kā zināms, galvenās konsultācijas, uz kurām attiecās arī šie sagatavotie, ļoti rūpīgi un ļoti pamatīgi sagatavotie profili, bija 35 pašvaldību modelim, bet gala rezultātā izvērtās 42 pašvaldību modelis. Tas nozīmē, ka tika skarti teritoriālie dalījumi daudz vairāk par šiem diviem, ko šeit apspriež un diviem, ko mums šeit šajā tiesas sēdē minēja kā gadījumus, kad pašvaldību lūgumi tika izpildīti.

Turklāt analizējot šos pieejamos informatīvos ziņojumus un arī izpētes materiālus, radās priekšstats, ka tie ir vienpusīgi virzīti, lai pamatotu reformas nepieciešamību. Un pat argumentu kopa, kas bija zem virsraksta „Kas notiks, ja reforma nenotiks” zīmēja tikai melno pusi, bet, kā mēs zinām, jebkurai parādībai ir gan melnā, gan arī baltā puse. Līdz ar to nevar uzskatīt, ka šis teorētiskais pamatojums būtu objektīvs šai konkrētai reformai un viņš tāds, acīmredzot, arī nemaz nevar būt, jo, kā jau mēs dzirdējām Reinholdes kundzes ziņojumā, pašvaldības situācijas ir ļoti dažādas dažādās valstīs.

Te jau runājām par kritērijiem. Un jau sākotnējā sadalījumā, kā es to konstatēju gatavojot ziņojumu, un kā par to sūdzējās arī pašvaldības, šajā diskusijā ne vienmēr tie bija ievēroti. Un, piemēram, apvienojot divas spēcīgas pašvaldības, kritēriju ievērošana nozīmētu, ka tādas nav jāapvieno, jo viņas jau kritēriji apmierina. Un šo kritēriju nozīme bija gaužām formāla. Un tieši tāpēc jau arī konsīlija ziņojumu sagatavošanas laikā es gatavoju materiālus par 35 pašvaldību dalījumu, bet jau tajā laikā šis pašvaldību skaits bija palielinājies un beigās izauga par dalījumu ar 42 pašvaldībām pašās beigās. Tad par kādu izpēti tur var runāt un labākā gadījumā varēja notikt novēlotas konsultācijas... tikai novēlotas bez jebkāda laika, ka varētu sagatavot šo te... vienkārši tīri matemātiski – no 35 uz 42 īsā laikā ir diezgan īss sprādis...

Tāpat kā šajā sēdē, arī konsīlija laikā reformu virzītāji neminēja visus faktus kādā konkrētā jautājumā, tajā skaitā arī izpētes ziņojumos minētie. Piemēram, šajā te reklāmas materiālā vai skaidrojošajā prezentācijā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas vai ministra prezentācijā no visām tām tabulām, kopā vairāk kā desmit, tikai četras attiecas uz šo gadījumu. Pārējās ir analīze par visu valsti kopumā, par visu pašreizējo pašvaldību kopumu, skaidri norādot, ka tas ir aprēķins un skaidrojums par 119 pašvaldībām, kuru rezultāti tikai ir attiecināti uz šīs te... Un tādas ir nianse, kuras nesagatavots lasītājs vai šo skaitļu vērotājs nepamana un tāpēc arī izveidojās nepareizs secinājums par esošo situāciju un par sekām.

Turklāt, mēs arī novērojām... uzskatāmi redzējām, ka reformas pamatojumos izmantoti galvenokārt skolu tīkla optimizācijas argumenti. Skolu tīkla... Bet daudzi eksperti... tie eksperti, kas bija šajā sēdē, uzskatīja, ka skolu tīkla optimizācija vispār nevar būt par pamatu šai teritoriālai reformai, administratīvi teritoriālajai reformai, tāpat kā veselības aprūpes organizācija, jo tām būtu jāiet savs izpētes ceļš un savs organizācijas modeļa meklējumu ceļš.

Un... kas pats galvenais... reformas veidotāji nespēj izskaidrot pat pavisam vienkāršus gadījumus vai aspektus, kādi veidosies pēc reformas. Nu, piemēram, tādi praktiskas dabas jautājumi... piemēram, nu kā tad tiks mērīta tā līdzsvarotā attīstība? Kādus tad pakalpojumus uzlabos? Kādā veidā uzlabos, ja vara attālinās no iedzīvotājiem? Kā novērsīs nomaļu atpalcību, kas ir ļoti svarīgs jautājums? Kā būs ar infrastruktūras attīstību? Turklāt, atbilde visbiežāk bija tāda, kādu jau šeit minēja vairāki runātāji, ka to risinās jaunā pašvaldība. Bet jaunā pašvaldība nav izdomājusi šo reformu un viņai nav jādomā par to, kā tagad izķepuroties no tās situācijas, kurā viņu ir iegraudusi valsts ar saviem lēmumiem. Un tas, man liekas, ir ļoti svarīgi, analizējot to reformas gaitu.

Nu, kā jau es teicu... daudzos lielo teritoriju līdzsvarotības pārvaldības jautājumos, piemēram, kā nodrošināt līdzvērtīgu iedzīvotāju pārstāvniecību, nebija risinājuma. Tas bija tāda izteikta paļaušanās uz to, ka to atrisinās jaunizveidotā pašvaldība. Un pats galvenais, bija piedāvājumi izveidot... nu, kā jau šeit runāja un kā arī ministrija sniedza to... piedāvāja izveidot tādas institūcijas, kurām nebūtu absolūti nekādas finansiālas varas vai resursi, ar kuru šo viņu funkciju tad īstenot. Patiesībā tas nozīmē neizveidot neko.

Tas mani ļoti pārsteidza, ka reformas virzītāji nebija izmantojuši finanšu izlīdzināšanas sistēmas iespējas, lai izrēķinātu... izmodelētu jauno pašvaldību finanšu situāciju, kaut vai to, cik kļūs par maksātājiem un cik kļūs par saņēmējiem un cik lielas būs tās summas. To visu varēja izrēķināt visdažādākajās variācijās, jo, kā mēs zinām, mūsdienu elektronikas iespējas... datu apstrādes iespējas ir ļoti lielas.

Bija arī skaidrs, ka reformas virzītāji negrasās pievērst uzmanību līdzekļu infrastruktūras centralizācijas un koncentrācijas sociāli ekonomiskajām sekām, tādām kā nacionālās un kopienas identitātes uzturēšana vai stiprināšana, nomaļu iztukšošanās risks un teritorijas līdzsvarots apdzīvojums, izglītības un veselības aprūpes pieejamība, piemēram, attālinātās skolas un skolēnu ceļš uz skolu, demokrātijas procesa nodrošināšana... Jo viņi uzskatīja, ka tā ir... kā jau šeit vairākkārtīgi izskanēja, tā ir visas valsts reforma, visu iedzīvotāju labā, un šeit nav jādomā par katru individuālu iedzīvotāju. Bet diez vai tas tā ir gluži pareizi, jo kam tad pastāv valsts un valsts vara, ja ne iedzīvotājiem visiem? Pilnīgi visiem, jo šeit nav pieļaujama nekāda diskriminācija.

Reformas izmaksas neviens nevarēja pat nosaukt aptuveni, bet tās noteikti būs. Un turklāt, kā mēs ievērojām, tad plānotie un solītie ieguldījumi jau tajā laikā, kad mēs gatavojām šo ziņojumu, bija jau sen izdomāti, kā virzītiem uz attīstības centra stiprināšanu.

Bet nosaukums „attīstības centrs” un viņa stiprums, kā mēs zinām, nav viens un tas pats. Ja, piemēram, Rēzekne, cik es saprotu, ir attīstības centrs, bet tā ir viena no

pašvaldībām ar vislielāko bezdarbu. Šī pieeja nozīmē to, ka nomaļu atpalcība jau ir ierakstīta šīs administratīvi teritoriālās reformas pašā koncepcijā, pašā pamatā.

Un ko mēs arī novērojām... ka iedzīvotāju viedokli reformas virzītāji veidoja uz savu priekšstatu pamata. Un kas bija... es pat teiktu, ka smieklīgi... piemēram, pamatojot skolu optimizāciju un vidusskolu uzturēšanas izvirzīšanu par pašvaldību izveidošanas kritēriju, tika ziņots, cik ietaupīs uz skolotāju algām, kurus atlaidīs, cik ietaupīs uz telpu kurināšanu, kura nebūs vajadzīga vairs, jo tukšās skolas nevajadzēs kurināt... bet ne par to, kāds būs dzīves kvalitātes laiks un naudas izdevumi vecākiem un bērniem, vedot bērnus uz skolu, turklāt pa ne sevišķi un droši vien ne pavisam sevišķi labiem ceļiem. Nu, piemēram, labs piemērs esot Vaiņodes bērnu vešana uz Grobiņu un Liepāju uz skolu katru dienu, jo internātskolas, kā zināms, mums laikam vēl nav. Tajā laikā, kad mēs visi vēl saldi gulēsim, Vaiņodes bērni uz ielas gaidīs autobusu un brauks uz Liepājas skolu, lai iegūtu labāku izglītību un pēc tam tur ilgi gaidīs un brauks atkal atpakaļ uz savām mājām ilgāk kā stundu.

Nu, lūk... un tas secinājums, ko mēs ieguvām no visas šīs divu stundu garās diskusijas, bija, ka šīs reformas galvenais uzdevums nepavisam nav saistīts ar iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanu. Par to pat nav domāts. Un no tā izriet secinājums, ka lai kā gribētos reformas virzītājiem, šie formulētie ekonomiskie mērķi netiks sasniegti, jo bez cilvēkiem nav ekonomikas. Un Latvija diemžēl ir... vai par laimi... ir pietiekoši maza valsts, lai tā būtu līdzsvaroti apdzīvota, nevis ar kādiem nelieliem centriem, par kuru ekonomisko spēku... tas nav akmenī iekalts, ka liels Latvijā noteikti ir ekonomiski spēcīgs. Nepavisam nē.

Tāpēc man liekas, ka būtu bijis vērtīgi, pirms sākt šo reformu, izpētīt, kāpēc iepriekšējā reforma, kuras mērķis arī bija lielāku un spēcīgāku pašvaldību izveidošana, kāpēc tas mērķis netika īstenots. Ir analīze, kādi trūkumi bija pēc 2008. gada reformas. Jā, protams, tā ir un uz to arī ministrija atsaucās, ka, lūk, iepriekšējā reforma ir izvērtēta. Bet es uzskatu, ka viņa būtu izvērtēta tikai tad, ja būtu pateikts, ka, lūk, šis mērķis nav sasniegts tāpēc un tāpēc, un tāpēc. Un tikai tad varētu izvēlēties tālākos ceļus, kur, iespējams, pašreizējais piedāvājums nemaz nav tas labākais.

Es jau teicu... ka tā kā labi... mēs dzirdējām, ka ir pierādījumi, ka lielākas pašvaldības sasniedz labākus vidējos finanšu rādītājus. Tas ir, vidēji ienākumos uz vienu iedzīvotāju. Bet tas nenozīmē, ka visās lielajās pašvaldību teritorijās tā ir taisnība. Jā, iespējams, ka centrā, salīdzinot ar šo bijušo centru vai mazajām pašvaldībām... iespējams, ka centrā šie finanšu rādītāji kļūs labāki, pamatojoties uz to, ka centrs tagad savācis visus līdzekļus arī no pievienotajām, spēs spert šo ekonomisko izaugsmi. Bet tas nav noteikti pateikts, ka līdz ar to tur arī ieradīsies vairāk cilvēku.

Daudz tipiskāka aina ir, ka ir spēcīgs centrs, kurš arī parāda un rada šos labos rādītājus, un atpalikušas nomales.

Par to, ka reformas ekonomiskie mērķi netiks sasniegti, liecināja reformas virzītāja reformas teorētiskā pamatojuma absurdie... es teiktu, absurdie priekšlati par iedzīvotāju turpmāko rīcību. Piemēram, ja nav bērnu, nevajag skolas, tās var slēgt ciet, ja nav braucēju, nevajag ceļus... un šeit es gribētu pieminēt Ekonomikas un biznesa fakultātes veikto pētījumu par šiem telefona zvaniem... iedzīvotāju mobilitātes analīzi pēc telefona zvaniem. Nu, labi, es nekommentēšu laika trūkuma dēļ... bet tātad, ja nav ceļu, bet ja šajā teritorijā, šajā nomalē gadījies kāds uzņēmējs, kurš ir atjaunojis savas vecās mājas vai cīnījies un tagad ir kļuvis... un nostiprinājies, tad viņam vajag ceļu... un tad jūs neticēsiet, ka priekšlikums ir, lai viņš būvē pats to ceļu. Tādu mēs dzirdējām.

Konsīlija debates deva arī iemeslu vērojumam, ka konsultācijas ar pašvaldībām nav bijušas auglīgas un, ka pašvaldībām ir iemesls protestēt pret to, kā šis process ir noticis. Galvenokārt par saturu un norisi, jo ir tomēr jāatšķir konsultācijas no uzklaušanās. Konsultējas jau tāpēc, lai kaut ko uzzinātu un kaut ko uzlabotu. Uzklaušanās var notikt formāli... nu... atnāca, izrunājās, uzklaujām un tas arī ir viss.

Turklāt tās galvenās bažas, ko ziņoja pašvaldības, ir tomēr tādas sabiedrības attīstībai būtiskas. Tā tehnokrātiski vērstā reforma, par kādu šī nu diemžēl ir kļuvusi, atklāti ignorē... tas ir, ir rūpes par iedzīvotājiem, viņu iepriekšējā darba rezultātiem, nesen sakārtoto sabiedriskā īpašuma likteni un pagastmājas, kaut vai novadu centru bijušo... šīs te administratīvās ēkas, aizvērtās skolas, veselības un tā tālāk... Un tas, ka šo pakalpojumu... piekļuve šiem pakalpojumiem attālinās, tas noteikti noved pie iedzīvotāju dzīves kvalitātes pasliktināšanās. Viņi runāja arī par nacionālās identitātes kopšanu, par piederības sajūtu savai vietai, par valsts drošības jautājumiem arī, teiksim, nomalēs, pierobežās...

Un protams, ka šī saruna bija ne jau nu ļoti maiga no abām pusēm, un tāpēc arī pēc ziņojuma saskaņošanas tika saņemti divi īpašie viedokļi no Saeimas deputāta Artūra Toma Pleša un VARAM Reformas nodaļas vadītāja Arņa Šulta, kurā viņi atkal joprojām atkārtoja informāciju par to, cik ir bijuši informatīvie ziņojumi, cik ir bijušas konsultācijas un tā tālāk... neko nepapildinot šajā te saturiskajā ziņā.

Un tad vēl es gribētu pavisam īsi, ja es drīkstu... pāris teikumus par dažiem aspektiem, kas bija minēti šeit sēdes laikā līdz šim.

Pirmais. Kaut arī es piekrītu, ka valsts varai, Saeimai, ir tiesības lemt par valstiski svarīgiem jautājumiem un tur arī kādu individuālu vēlmi vai pieredzi var arī neņemt vērā, jo, ja visu ņemtu vērā, tas nav, pirmkārt, iespējams, un tad tiešām nekur uz priekšu netikt. Bet man liekas, ka šīs tiesības ir jāīsteno atbildīgi iedzīvotāju interesēs, jo valsti jau veido iedzīvotāji. Ne jau VARAM, Saeima vai vēl kāds, bet iedzīvotāji. Un ja iedzīvotājiem šeit nepatīk un nav labi, viņi brauc prom. Un, ja nav iedzīvotāju, tad, piedodiet, nebūs pat, kas uztur to Saeimu.

Un it sevišķi pašvaldību jautājumos, man liekas, ka ir jābūt ļoti atbildīgiem. Nu, nedrīkst kaitināt... vai kāpt pāri tik lielas sabiedrības daļas interesēm.

Tad mani pārsteidz arī jēdziens, ko šeit bieži lieto – „politiskā griba”. Man liekas, ka tas nu ir tāds jēdziens, ko nedrīkst lietot bez paskaidrojuma. Kas tas ir? Politiskā griba visos gadījumos. Saulkrastu pagasta izveidošanā politiskā griba. Nu, tad paskaidrojiet, no kā tā politiskā griba veidojas? Kas ir pamatā šai politiskajai gribai?

Tad kāds teica, ka ideālā pasaulē finanšu izlīdzināšana nepastāvēšot. Nu, tā nav taisnība. Man liekas, ka to teica pat kāds no ministriju pārstāvjiem. Tā nav taisnība, jo finanšu izlīdzināšana pastāv visās valstīs, tajā skaitā bagātajā Dānijā, no kurienes arī Latvija ņēma pieredzi.

Par subsidiaritātes principu. Man liekas, ka ja pašvaldība no neatkarīgas pašvaldības kļūst par kādas citas pašvaldības daļu, teritoriju, tad līmenis mainās un tas nozīmē, ka subsidiaritātes princips ir jāņem vērā. Nu, es nezinu, vai viņš šajā gadījumā ir pārkāpts vai nav, bet es nedomāju, ka tas ir gadījums, ka šo principu var ignorēt.

Nu... un tad es jau teicu, ka ir tomēr, iespējams, jāpiedomā pie vērtējumiem, kad pietiek ar uzklauššanu un kad tomēr ir vajadzīga konsultēšanās.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies Karnītes kundzei.

Vakardien tiesas sēdē mēs uzklaušījām arī Latvijas Bankas pārstāvjus un Latvijas Bankas pārstāvji norādīja, ka reāli pierādījumi par to, cik veiksmīga vai neveiksmīga šī reforma būs, varēs iegūt tikai pēc tam, kad kaut kādu posmu šī reforma būs īstenota dzīvē un tad varēs kaut kādus pierādījumus iesniegt.

Jūs minējāt, ka šajā konsīlijā jūs vēlējāties, lai tiktu iesniegti patiesi, pierādījumos balstīti ieguvumi no reformas.

R. Karnīte.

Jā.

A. Laviņš.

Ja reformas rezultāti ir nākotnes jautājums, kā to paskaidroja Latvijas Bankas pārstāvji, kādus patiesus, pierādījumos balstītus ieguvumus jūs sagaidījāt? Tās ir prognozes par nākotni?

R. Karnīte.

Jā... kā jau es teicu... tie bija tie četri punkti, par kuriem runāja Vides un reģionālās attīstības ministrija, tie bija lielāki apvienoto pašvaldību vidējie ieņēmumi... Tātad mēs gribējām zināt, kā tie radīsies, kā tie tiks sasniegti.

Labāka iedzīvotājiem sniegto pakalpojumu kvalitāte... Tad mēs gribējām pierādījumus, kuri tad tie pakalpojumi būs, kuru kvalitāte uzlabosies un kā, kādā

veidā... tad pierādījumus... Šis pierādījums varētu būt, piemēram, ka jā... uzlabosies, nu, piemēram, tur veselības aprūpes pakalpojumi, katram iedzīvotājam tur veselības pakalpojumu sniedzējs būs sasniedzams tur 20 minūšu laikā... nu, apmēram tā...

Tad par līdzekļu koncentrāciju un centralizāciju tas varbūt būtu teorētisks pierādījums... Bet, vienalga, pierādījums... kā tad to varēs sasniegt, kā tas radīsies, ka līdzekļu koncentrācija radīs lielākas investīcijas... vai attīstīs labāk teritoriju.

Nu un visbeidzot arī par to augstāko produktivitāti. Tieši tas pats.

A. Laviņš.

Jā... Paldies.

R. Karnīte.

Tas gan nenožīmē, ka, veidojot nākotnes modeļus, manuprāt, nav vispār vērts to sākt darīt, ja nezina, ko tad īsti sasniegs un kā.

A. Laviņš.

Jā. Skaidrs. Ko jūs domājat ar „patiesajiem pierādījumiem”, sapratu.

Un otrs, ko vaicātu... Kāds būtu jūsu komentārs par arī Latvijas Bankas pārstāvju teikto vakardienas tiesas sēdē, ka veiksmīga vai neveiksmīga jaunā administratīvi teritoriālā reforma lielā mērā būs atkarīga no tā, cik efektīvi notiks jaunās pašvaldības pārvaldība. Arī pie mazas pašvaldības var būt efektīva pārvaldība un arī pie lielas pārvaldības var būt efektīva un otrādi.

Citiem vārdiem, tēlaini runājot, ne kārtīgs un rūpīgs saimnieks arī vienu hektāru nespētu apsaimniekot un nomales paliktu nenopļautas, bet cits saimnieks, kuram ir 10 hektāri, arī nostūri nopļaus, sakārtos un, iespējams, iestādīs kādu puķīti.

Piekrītat šādam apgalvojumam? Vai jums būtu kāds cits komentārs?

R. Karnīte.

Protams, es piekrītu, tā ir skaidra patiesība.

Un tieši tādēļ es arī ne sevišķi... nu, es personīgi... kaut gan šeit runājot es atspoguļoju to, ko mēs sadzirdējām konsīlijā un to es saskaņoju ar visiem tiem, kas šajā konsīlijā piedalījās... Bet, ja runājam par to, kā veidojās efektīvas vai neefektīvas pašvaldības, tad patiešām tas nav atkarīgs no lieluma, jo ir patiešām ļoti mazas pašvaldības, kurām gadījums iedod rokā veiksmi vai arī kurām ir vienkārši tik enerģiski un radoši vadītāji, ka viņi spēj šo pašvaldību attīstīt pietiekoši labi. Un tādēļ man liekas, ka pašvaldību attīstības ceļš vai jautājums, vai dzinulis, vai palīdzība pašvaldību attīstības veicināšanai ir ne tik daudz šie teritoriālie pārveidojumi, kas patiesībā katru reizi atstumj pašvaldības nedaudz atpakaļ. Tieši otrādi. Varbūt pēc tam ir cerības, ka

viņas virzīsies uz priekšu, bet kādā jautājumā. Bet tieši ir citas metodes, ar kurām sekmēt pašvaldību darbību.

Un viena no tādām metodēm, protams, ir finanšu izlīdzināšanas sistēma. Jo finanšu izlīdzināšanas sistēma, kāda tā bija iecerēta sākumā, viņai ir jābūt audzinošai un veicinošai reizē. Un tas nozīmē... un to panāk ar zināmu ne sevišķi lielu izlīdzināšanas pakāpi. Latvijas gadījumā tā izlīdzināšanas pakāpe ir 90 procenti, atšķirību izlīdzināšanas pakāpe... Tas nozīmē, ka vieni maksā, lai citi varētu saņemt finansējumu, kas ir 90 procenti no vidējā... tas ir praktiski vidējais... Un tā ir tāda sliņķu skola izveidojusies... Nu, šī ir tāda finanšu metode, nu, tāda burkāna varbūt nē... bet pātagas metode drīzāk. Bet var jau būt, ka arī burkāna metode... varbūt tā būtu izglītošana pašvaldību vadītājiem, darbinieku izglītošana... iespējams, kāda valsts palīdzība projektu piesaistē vai mudināšana vismaz. Un es gribu teikt, ka ļoti liela nozīme ir tomēr valsts iesaistei šādu nelīdzsvarotu teritoriju līdzsvarotai attīstībai... nevienādu teritoriju līdzsvarotai attīstībai... Daudz lielāka, nekā, teiksim, izveidojot lielāku pašvaldību un cerot, ka tagad nu tās lielākās pašvaldības vadītājs tiks galā ar tām atpalikušajām nomalēm.

A. Laviņš.

Paldies.

Jautājumus uzdos tiesnese Sanita Osipova. Lūdzu!

S. Osipova.

Paldies, Karnītes kundze. Jūs savā viedoklī atbildējāt uz ļoti daudziem jautājumiem, kas šīs lietas izskatīšanas gaitā tika uzdoti un apspriesti.

Man ir palikuši burtiski pāris jautājumi.

Vai jūs redzat, ka šī reforma ir iepriekšējās reformas turpinājums, vai arī īsā laikā ir veikta jauna reforma?

R. Karnīte.

Nu, es neesmu juriste, es nevaru atbildēt uz šo jautājumu ar jurista precizitāti, bet es domāju, ka salīdzinot ar to sākotnējo ieceri, kas bija tūlīt pēc pirmās reformas un varbūt arī otrās 2008. gadā, šī ir... nu, jā man tā grūti pateikt... Es domāju, ka šī ir ar citādu motivāciju, jo toreiz mēs runājām par divu līmeņu pašvaldībām, toreiz vēl bija, kā jau to Māris Pūķis izskaidroja, es neatkārtošos... Īsā atbilde... intuitīvi man liekas, ka šis ir cits piedāvātais variants un arī tīri fiziski tas ir cits piedāvātais variants, bet, kā tas ir juridiski, to es nevaru atbildēt.

S. Osipova.

Jūs sākumā virzījāt argumentus, kas ir par labu šai reformai, tālāk jūs pārsprīdāt visu to, kas varbūt nav izdarīts pareizi, veicot šo reformu. Bet, ja jums būtu jāpasaka pāris vārdos... vai īstenotā reforma varētu sekmēt Latvijas Republikas ekonomisko ilgtspēju?

R. Karnīte.

Nu, diemžēl es tā nedomāju. Man nav pamata tā domāt, jo es neredzu nevienu argumentu, kāpēc vienkārša robežu pārveidošana un esošās kārtības un esošās attīstības gaitas izmaiņa varētu iespaidot ekonomisko attīstību.

Es domāju, ka ekonomiskās attīstības un arī tie, iespējams... tie argumenti vai tie skaitļi, kas it kā rādītu, ka tāda ir notikusi pirms šīs *Covid* krīzes, tam ir pavisam citi iemesli. Salīdzinot ar iepriekšējo periodu ir nākuši klāt ļoti brīvi pieejami fondi, finansējums, ir nākušas klāt zināšanas un tam ar teritoriālo kombināciju, domāju, nav liela sakara.

S. Osipova.

Vai es pareizi jūsu viedoklī saklausīju to, ka šajā procesā varētu būt notikusi atkāpe no demokrātiskā procesa, jo, kaut arī formāli viņš esot ievērots, tomēr tas, kā tika virzīta reforma cauri visām pakāpēm, īsti neatbilst demokrātijas prasībām.

R. Karnīte.

Jā, jā... es tam varētu piekrist kā iedzīvotāja, kā pašvaldības iedzīvotāja, kā reformējamās pašvaldības iedzīvotāja. Tīri no savas pieredzes... jo es ļoti labi zinu, ko nozīmē pašvaldība, kas ir izvietota Ādažos un nevis Carnikavā, uz Ādažiem man ir jābrauc cauri Rīgai vai cauri Carnikavai ar diviem transportlīdzekļiem, nu, ja man nav savs braucamais... kaut arī robežas uz kartes izskatāmies ļoti kopīgi, bet šis rezultāts un turklāt tā atsvešinātība, manuprāt, tie ir tādi ļoti svarīgi jautājumi iedzīvotājiem, kas būtu patiešām... Ja es diskutēju ne tikai, vai man patīk vai nepatīk šis kaimiņš, bet vai man patīk vai man nepatīk šī darbība kopumā. Tas nozīmē reformu kopumā.

Un ja ir tik daudz pretinieku, tad būtu vērts padomāt, vai tas ir tas ceļš, uz ko ir jāiet, tikai pamatojoties uz to, ka to vajag. Jo, ka to vajag... tas ir tāds ļoti nestiprs arguments.

S. Osipova.

Šajā tiesas sēdē mēs noskaidrojām arī to, ka Eiropā, īpaši Ziemeļeiropā, ir tās tendences tomēr veidot lielākas, stiprākas, cilvēkiem bagātākas pašvaldības. Tajā pašā laikā es sapratu arī no jūsu viedokļa, ka saglabāt demokrātiju un vienlaicīgi veidot

ekonomisko ilgtspēju būtu labāk divu līmeņu pašvaldībās, kas iepriekš Latvijā ir apsvērts.

Vai jūs uzskatāt, ka divu līmeņu pašvaldības Latvijas ilgtspējai būtu veiksmīgāks risinājums?

R. Karnīte.

Nu, tas atkarīgs no stāvokļa, no šībrīža stāvokļa. Nav jau vairs īsti, no kā izveidot to otro līmeni. Un ja runājam par kādām zemēm vai ko tādu... bet no nedaudz iepriekš stāvokļa, no 111 pašvaldībām, kā pirms šīs reformas... tad gan varēja izveidot otro līmeni, kas tad uzņemtos, nu, tāpat kā agrāk tas bija rajonos... kurš tad uzņemtos svarīgākās lielās sociālās funkcijas, kā veselības aprūpe un izglītība.

S. Osipova.

Šajā tiesas sēdē mēs dzirdējām arī argumentus, ka pašvaldībām bija laiks un pašvaldības tika aicinātas apvienoties sadarbībā labprātīgi, un pašvaldības neizmantoja šo iespēju un turpināja darboties savrupi.

Vai šis process tomēr nav skatāms kā ievirze uz reformu, kur pašvaldībām bija iespēja pašām izvēlēties tos sadarbības partnerus, ar kuriem tālāk veidot tātad šīs lielākās pašvaldības?

R. Karnīte.

Es domāju, ka tas neko nebūtu līdzējis, jo bija vēlme izveidot lielākas pašvaldības un es nezinu, kāds ir... es nezinu, es varu tikai minēt, kādi tam var būt iemesli... Nu, viens, kurš izgaismojas diezgan skaidri, ir iegūt pēc iespējas un par katru cenu vairāk naudas valsts budžetam, padarot pašvaldības taupīgākas, kaut gan nekur nav pierādīts, ka tās nav taupīgas. Un tāpat arī par pašvaldību izmaksām ir ļoti grūti pierādīt, cik tad tās ir, jo, piemēram, ir tā, ka dažā par lielu un spēcīgu pašvaldību uzskatāma... vienībā pašvaldības izmaksas... nu, piemēram, izglītībai ir daudz lielākas nekā mazā vienkārši tādēļ, ka tur maksā skolotājiem lielākas algas un ir arī visādas piemaksas un tā tālāk.

Tā kā... nu... droši vien, ka lai par kaut ko izšķirtos, ir jāērķina.

S. Osipova.

Paldies.

Man vairāk jautājumu nav. Paldies jums.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai tiesnešiem būs jautājumi? Jā... Vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Paldies.

Labdien! Man tikai pāris jautājumi.

Latvijas Banka savā pētījumā, uz ko arī man kolēģis jau atsaucās, norādīja, ka šis ietaupījums varētu būt 180 miljoni. Un arī Pūķa kungs šodien norādīja uz to, ka tas Saeimas sēdēs izskanēja.

Man ir jautājums, vai jums ir bijusi iespēja iepazīties ar šo Latvijas Bankas pētījumu un kā jūs komentētu šo prognozēto ietaupījumu pašvaldību apvienošanas rezultātā?

R. Karnīte.

Nu, jā, es esmu iepazinusies ar šo pētījumu. Tas ir ļoti vispārīgs makroekonomisks pētījums ar soļu variantiem, ja būtu tik, tad tik... ja tik – tad tik. Tas nav pētījums, kurš būtu izmantojams un šie nosauktie miljoni arī tūlīt, tūlīt pēc reformas nākošajā dienā iekāps valsts budžetā... Tas nav tā. Tas ir tikai teorētisks piemēra pētījums. Ļoti labi, ka banka tādu ir izdarījusi, tas der prāta asināšanai, bet ne reālajai īstenošanai.

A. Kučs.

Ja es varu precizēt... Tad viens ir... protams, ka tas nebūs tūlīt, bet no jums es saprotu, ka jūs arī apšaubāt, ka arī ilgtermiņā tas tāds ienākums varētu būt... ja es pareizi sapratu.

R. Karnīte.

Nu, ja mēs nošķiram tikai reformas ietekmi... bet to nekad nevar īsti nošķirt, to var tikai tādā teorētiskā aprēķinā nošķirt. Bet mēs nezinām, vai būs kādi politiski vai ekonomiski satricinājumi, vai epidemioloģiski... tas viss ietekmē šo... Kā jau es teicu, šīs teritoriālās pārbīdes pēc manas pieredzes vismazāk ietekmē labklājību tajās vietās, kur tās notiek. Tie ir citi faktori. Pirmkārt jau Eiropas fondu pieejamība... Un nekur nav teikts, ka mazāka pašvaldība nevar piekļūt fondiem, ja vien valsts nerada tādus nosacījumus, jo neaizmirstiet, ka Eiropas fonda sadali Latvijā regulē Ministru kabineta noteikumi. Te es domāju programmas un noteikumus, kā var saņemt Eiropas fondu naudu.

A. Kučs.

Tad otrs saistībā ar šo, ko gan VARAM, gan arī citas pieaicinātās personas ir teikušas, ka, izveidojot lielākas pašvaldības, būs labākas iespējas pašvaldībām piesaistīt investīcijas. Vai šis secinājums, jūsuprāt, arī nav pamatots?

R. Karnīte.

Es to neuzskatītu par tādu absolūtu patiesību. Protams, ka pret lielāku ir lielāka uzticība, bet es esmu bijusi arī eksperte Eiropas fondu projektos Eiropas līmenī... Tur ir visdažādākie varianti, kā kombinē projektu pieteicējs... Tur ir gan mazas pašvaldības ap vienu lielu pašvaldību, gan daudzas mazas pašvaldības, bet... kā jau es teicu, nosacījumus formē šeit un ar tiem nosacījumiem arī var bīdīt to vai citu lietu virzību uz priekšu.

Es nevaru apgalvot, ka tikai un vienīgi lielāko... lielākas pašvaldības tad nu sekmēs šo fondu apguvi. Piemēram, Carnikavas pašvaldība, kurā es dzīvoju, ir ļoti daudz fondu projektu, tā nav tik liela pašvaldība un, kā zināms, ir paredzēta pievienošanai Ādažiem. Tad kā jūs saprotat, tad šis nav tas noteicošais faktors.

A. Kučs.

Tā... netiku pie runāšanas pats, kā saka, kamēr tiku atpakaļ...

Vēl viens jautājums. Vai jūs konsilija ietvaros, kad jūs veicāt to izpēti, jūs norādījāt, ka jūs nesaņēmtāt tās atbildes par reformas mērķiem, kā tie tiks sasniegti... Bet tagad skatoties uz šo lēmumu, kas jau ir pieņemts par reformu... vai jūs vērtējāt arī kaut kādus riskus, ko šī reforma varētu radīt? Teiksim tā... pat ja nav skaidrs mērķis, un, kā jūs sakāt, nav skaidrs, vai viņš tiks sasniegts, vai viņi var radīt arī kaut kādu negatīvu ietekmi uz iedzīvotāju labklājību... vai citiem ekonomiskiem rādītājiem?

R. Karnīte.

Nu, tas lielākais risks... man, protams, nav aprēķinu... es jau to teicu pašā sākumā, ka šajā periodā es neesmu rēķinājusi un arī tās domas, ko es apkopāju un jums ziņoju, es šajā gadījumā esmu tikai medijs, jo tās bija kopējās domas, ne manas personīgās...

Bet kā es personīgi domāju... tad es domāju, ka gandrīz neizbēgamas sekas ir šī nomaļu atpalcība un iztukšošanās... nu, man liekas, ka no tā būs ļoti grūti izvairīties lielā pašvaldībā. Un ja tā, tad tam seko... un patiesībā tas arī ir mērķis... par to liecina kaut vai tā transporta programma, jo, kā jau es teicu, ja nav iedzīvotāju, tad nevajag skolas un ja nav braucēju, tad nevajag arī ceļu, un ja nav ceļa, tad nav arī iedzīvotāju savukārt. To es redzu kā vislielāko risku.

Un tam seko turpinājums... uz kuriem tad tie cilvēki dodas? Ja viņi dodas uz centru, tad labi, bet ja viņi dodas uz Īriju, tad ir slikti.

A. Kučs.

Paldies.

Man vairāk jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies.

Ikšķiles novada pašvaldības pārstāvim? Vai jums būs jautājumi Karnītes kundzei?

M. Šķiņķis.

Jā, liels paldies, man tikai viens jautājums.

A. Laviņš.

Lūdzu!

M. Šķiņķis.

Un jautājums ir par pašvaldības profiliem.

Tādi izejas punkti mums ir reformas mērķis. Un tad ir konkrētajā gadījumā Ogres novads un izveidots pašvaldības profils.

Vai jūs kā ekonomiste varat dot tādu skaidrojumu, ko mēs no pašvaldības profila varam uzzināt? Un to uzzinot, vai tas mums kaut kā palīdz atbildēt uz jautājumu, vai šis reformas mērķis, piemēram, Ogres novada gadījumā kaut kā tiek sasniegts? Tātad pašvaldības profilos esošā informācija. Tāds ir jautājums.

R. Karnīte.

Jā, es esmu iepazinusies ar dažiem, piemēram, ar Valkas novada profilu, Cēsu novada profilu, gatavojot šo ziņojumu, bet nu man jāsaka, ka tie profili ir citam sadalījumam, tie profili ir sadalījumam ar 35 pašvaldībām. Tā kā patiesībā viņi neattiecas uz to jautājumu, uz to sadalījumu, par kuru mēs šodien te runājam.

Profili ir ļoti pamatīgi izstrādāti, ļoti pamatīgi. Bet tas ir konsultatīvs materiāls. Un turklāt, kā jau es teicu, viņi ir zinātniski, godīgi un ļoti pamatoti izstrādāti, bet kā viņi ir traktēti pēc tam, tas jau ir cits jautājums, jo šeit vairākās vietās ir godīgi parādīts, ka tas un tas ir tā un tā, bet tas traktējums turpmākai izmantošanai ir cits.

Tā kā par profiliem visu to labāko, bet ar skaitļiem var rīkoties visādi. Un turklāt viņi attiecas uz 35 pašvaldību modeļi.

M. Šķiņķis.

Tad man ir precizējošs jautājums, jo tieši Ogres novada gadījumā tas profils ir nemainīgs principā jau no sākotnējā posma.

Un ir jautājums, vai, izmantojot tātad Ogres profilā ietvertos datus, kur ir daudz datu un daudzi ir ļoti precīzi, un darbs ir ieguldīts, mēs varam gūt atbildi uz jautājumu, vai Ogres novads ir tātad tāds novads, kas spēs salīdzināmā kvalitātē ar citiem novadiem un kvalitatīvi par samērīgu cenu īstenot funkcijas un sniegt pakalpojumus?

Vai tā informācija, kas ir šajā profilā, labi izstrādātajā, palīdz atbildēt uz to strīdus jautājumu, vai Ikšķīle labāk ir patstāvīga, vai labāk Ogres novadā, vai labāk Salaspils novadā, vai atbildi tur mēs varam atrast?

R. Karnīte.

Nu, šajā gadījumā, Ogres un Ikšķīles gadījumā, es domāju, ka... es gan neesmu iepazinies ar tieši šiem konkrētajiem profiliem, bet es domāju, ka šajā gadījumā ir citi motīvi, nevis tie, ko pierāda šie profili, kādēļ pašvaldības tiek apvienotas. Tas nav saistīts ar to, ko mēs varam izlasīt profilos.

M. Šķiņķis.

Vai jūs varētu, lūdzu, precizēt savu viedokli, kādi tad, jūsuprāt, ir...

R. Karnīte.

Nu, es šobrīd nevaru precizēt, tad man ir... Vienkārši es jums varu kādā citā veidā sniegt šo savu vērtējumu, jo ar tiem diviem konkrētajiem profiliem neesmu iepazinies... Ogres un Ikšķīles... Es pētīju citus profilus tad, kad gatavoju ziņojumu.

Bet es vienkārši domāju, ka, ja Ikšķīle ir pietiekoši spēcīga pašvaldība, tad var būt jautājums, vai tā būtu kaut kam citam jāpievieno, vai tai ir jāpaliek kā patstāvīgai pašvaldībai.

A. Laviņš.

Karnītes kundze, paldies par godīgo atbildi... nebijāt pētījusi šos profilus un attiecīgi nevarat varbūt sniegt atbildi tādā apjomā, kā šobrīd Ikšķīles novada pašvaldības pārstāvis ir vēlējies.

Vai vēl ir citi jautājumi?

M. Šķiņķis.

Paldies. Man citu jautājumu nav.

A. Laviņš.

Paldies.

Lūdzu, Limbažu novada pašvaldības pārstāvim ir iespēja uzdot jautājumus, ja tādi ir.

A. Stucka.

Paldies par doto iespēju. Man ir viens jautājums.

A. Laviņš.

Lūdzu!

A. Stucka.

Karnītes kundze...

R. Karnīte.

Es jūs nedzirdu...

A. Laviņš.

Stuckas kungs, es jūs mēģināšu pārtraukt. Pievērsiet uzmanību sēdē notiekošajam... Tas, kas šobrīd notika...ne es, ne Karnītes kundze, ne arī tiesneši nedzirdēja... kaut kas ir jāneregulē ar skaņu jūsu pusē. Mēģiniet novērst tās tehniskās nepilnības.

A. Stucka.

Vai tagad var dzirdēt?

A. Laviņš.

Lieliski. Turpiniet!

A. Stucka.

Jā, paldies.

Tā tad jautājums man bija... kādai, jūsuprāt, Karnītes kundze, jābūt informācijai Saeimas deputātam, lai viņš atbildīgi varētu lemt par jauna novada izveidi?

Paldies.

R. Karnīte.

Man jāsaka, ka šajā... es tūlīt pateikšu kaut ko laikam galīgi nepareizi... bet man šķiet, ka šajā reformas lietā ir daudz tādu divdomību vai duālisma... Jo, no vienas puses tiek prasīta informācija un tā tālāk, bet no otras puses tiek apgalvots, ka tas ir politisks lēmums un kāda tad tur ir vajadzīga informācija vajadzīga...

Es domāju, ja valdība ir izvirzījusi un kaut vienā kādā juridiskā aktā... vai Saeima ir izvirzījusi un kaut vienā juridiskā aktā ir formulējusi kritērijus, pēc kuriem izveido pašvaldības, tad tie arī ir tie, pēc kuriem ir jāvadās, šīs pašvaldības izveidojot. Es neredzu cita iemesla.

Un šie profili kā tādi nav pamats izveidot vai neizveidot pašvaldību, pamats ir kritēriji, bet šie profili ir informācija par to, kāds tad tas... izveidojot pēc šiem

kritērijiem, kāds tas pašvaldības veidojums būs, cik stiprs... Un viņam ir jābūt stipram, jo uz to jau ir vērsti kritēriji.

A. Stucka.

Paldies jums par sniegto atbildi.

A. Laviņš.

Paldies.

Lūdzu, Saeimas pārstāvim vārds jautājumu uzdošanai.

L. Liepa.

Paldies, godātais priekšsēdētāj, šobrīd jautājumu uzaicinātajai personai nav.

A. Laviņš.

Karnītes kundze, teiksim jums paldies par dalību tiesas sēdē, par viedokļu sniegšanu un atbilžu sniegšanu. Novēlēšu arī jums jauku dienu un varat atslēgties no pieslēguma tiesas sēdei.

Paldies.

Turpinām lietas izskatīšanā uzklaust pieaicinātās personas.

Kā nākamo uzklausīsim ekspertu administratīvi teritoriālajos jautājumos doktoru Andri Miglava kungu.

Miglava kungs, vai jūs esat pieslēdzies tiesas sēdei? Redzu. Tātad personas apliecinošs dokuments jums ir iesniegts un par personas identitāti mēs varam pārlicināties. Paldies.

Lūdzu, Miglava kungs, jums vārds viedokļa sniegšanai!

A. Miglavs.

Paldies.

Godātā tiesa, cienījamie tiesas dalībnieki!

Vispirms ar lielu pateicības sajūtu izsaku atzinību par man visnotaļ negaidīti sniegto iespēju tik autoritatīvā formā vispār tikt uzklaustam pēc būtības šajā visas mūsu valsts un tās sabiedrības attīstībai tik nozīmīgajā jautājumā pirmo reizi kādā valsts struktūrā.

Neesmu jurists un tiesību nianšu eksperts. Neesmu atkarīgs ne dz finansiāli, ne dz jel kā citādi ne no vienas, ne dz valsts vai citādas publiskas institūcijas, ne dz sabiedriskas vai privātas organizācijas, neesmu arī atkarīgs vai citādi saistīts ne ar vienu politisko spēku vai interešu grupu. Esmu pārliecināts Latvijas Republikas pilsonis ar savu pilsonisko un profesionālo pozīciju un šis ir tikai mans privāts, neatkarīgs, profesionāls un tomēr pilsoņa viedoklis.

Uzskatu par pilsonisku tiesību un par pienākumu vērtēt sev nozīmīgu jebkuras personas, bet īpaši politiskas personas vai valsts pārvaldītas institūcijas rīcību gan profesionalitātes, gan pārstāvētās politiskās platformas atbilstību demokrātiskas Latvijas sabiedrības interesēm un noteiktajai tiesību videi, un darīt to neatkarīgi no personas amata vai hierarhiskās vietas valsts pārvaldības struktūrā.

Esmu ekonomists ar specializāciju plānošana, tautsaimniecības politikas analīze un modelēšana, teritorijas attīstības ekonomika. Pašlaik esmu partneris un aktīvi strādājošs ekonomikas analītiķis konsultāciju uzņēmumā.

Saņemot uzaicinājumu piedalīties tiesas sēdē kā pieaicinātā persona, sapratu, ka Satversmes tiesu varētu salīdzinoši mazāk interesēt manas kā ekonomista un plānotāja žēlabainās domas par to, ka būtu bijis jābūt, manuprāt, tā vai citādi... un ka manas un kolēģu idejas un darbs ir noraidīts, to pat neizskatot un nepieminot, bet gan konkrēti ar šī strīdus likuma pieņemšanu saistītajiem aspektiem. Un sapratu, ka nedrīkstu vienkārši atnākt uz tiesas sēdi ar vienkārši fragmentāri uzkrātas informācijas drumslās balstītu kritisku viedokli un tā pilsoniskās bezspēcības simulācijām, ka VARAM ir neprofesionāli, ja ne kaitnieciski virzījusi valstij nozīmīga likuma apstiprināšanu, liekot sabiedrībai turpmāko gadu desmitus dzīvot tās radītajā sabiedrības sociāli ekonomiskajā telpā.

Aizvadītās vairākas nedēļas veltīju rakstiska viedokļa sagatavošanai, tajā skaitā papildus informācijas ieguvei un analītiskai apstrādei, lai varētu argumentēti komentēt reformas procesā izmantoto argumentu atbalstam vai apstrīdēšanai aspektus, kas man šķita visnotaļ nozīmīgi, ja ne pat izšķiroši nozīmīgi.

Diemžēl, kā jau daudzi pētnieki pēc dabas, savlaicīgi nepaspēju viedokli sagatavot iesniegšanai rakstiskā formātā procesa noteiktajā termiņā. Tomēr šodien varu ar drošu, faktos balstītu pārlicību apgalvot visu tālāk sakāmo un domāju, ka spēšu atbildēt arī uz vairumu jautājumiem, pat ja tie iziet ārpus manis konkrēti pateiktajām tēzēm.

Visa šodien manis teiktā argumentācija ar atsaucēm uz izmantotajiem avotiem ir fiksēta manā tomēr sagatavotajā rakstiskajā analītiskajā materiālā, kuru pēc manas uzklaušanās esmu gatavs arī nodot godājamās tiesas un procesa dalībnieku lietošanai, ja tāda iespēja tiks dota un pieņemta.

Šodien es varu droši teikt... godātā tiesa, jums izšķirt, vai valdības, VARAM personā, neprofesionāli un melīgi sabiedrības izpratni mērķtiecīgi vai ar profesionālas nekompetences dezorientējot, vairākus likumus pārkāpjot pēc būtības un burta, vēl citus pārkāpjot pēc būtības, bet demagoģiski attaisnojoties ar likuma burta nepārkāpšanu, virzīta un Saeimas maldīgi apstiprināta reforma patiešām var būt par pamatu veselīgas, demokrātiskas sabiedrības augsmei nākamajās desmitgadēs. Ar uzsvāru „sabiedrības augsnei”, saprotot, ka runa ir arī par infrastruktūru, par ekonomikas adaptēšanu

jaunajiem izaicinājumiem. Latvijas sabiedrība vēl nav pilnībā pārvērtusies par bezdomu un spriest nespējīgu amēbu kopu, bet nolemtais reformas risinājums ir ceļš tajā virzienā.

Un tagad par to, kāpēc es drīkstu tā teikt un kāpēc man tas pat ir jādara gan no politiskā, gan pilsoniskā indivīda, bet galvenokārt ekonomista izpratnes aspekta, kur indivīda izvēlei ir nozīmīgs ekonomisks procesu faktors.

Latvijas pastāvēšanai nav svarīgāka izaicinājuma šodien, kā apturēt depopulāciju, kas ir visas Eiropas mērogā visā pēckara vēsturē straujākā un ilgstošākā, ar straujāko un polerālāko teritoriālās depopulācijas specifisko iezīmi.

Vēl pirms diviem gadiem mēs Eiropas telpā bijām priekšpēdējie ar 22,6 procentiem iedzīvotāju sarukumu 28 gadu laikā ar Lietuvu kā pēdējo šajā skumjajā rangā. Bet arī Lietuvas iedzīvotāju sarukšana pēdējos gados praktiski ir apturēta, 2020. gadā tā saruka vairs tikai par 94 cilvēkiem, Latvijā sarukums par 12 300 cilvēkiem. 130 reizes vairāk nekā Lietuvā. Latvija ir zaudējusi 0,7 procentus no saviem iedzīvotājiem katrā no gadiem, kopš ministra Jura Pūces vadībā tika uzsākta un pabeigta strīdus likuma pieņemšanas procedūra. Šobrīd Latvija atkal ir Eiropas valsts ar straujāko iedzīvotāju skaita sarukumu šajā aizvadītajā periodā. Mūsu ir par 24 procentiem mazāk, kā mēs bijām 1995. gadā.

Bet šī izaicinājuma risināšanas vietā visa sabiedrība jau divus gadus nodarbojas ar šim uzdevumam pilnīgi neizšķirošas parādības – vietējo pašvaldību reformas īstenošanu, principā neskarot vispārējo teritoriju attīstības pārvaldības daudz svarīgākos aspektus.

Mani kā pilsoni var vienīgi izbrīnīt, ka valsts politiskā valdība šos aspektus neliekas redzam un vispār neveic darbības, kas patiešām varētu mainīt valsts un sabiedrības attīstības vektoru un šis strīdus process ir vienkārši raksturīga šās parādības daļa.

Ir pierādījies, ka pat finansiāli visnotaļ ietilpīgās Eiropas Savienības vismaz 15 gadus ilgi sniegtā palīdzība attīstības nevienlīdzības mazināšanai nav spējusi mainīt mūsu attīstības relatīvi atpaliekošo vektoru gan starptautiskajā kontekstā, agrāk tikai salīdzinājumā ar Igauniju, bet tagad arī salīdzinājumā ar Poliju un Lietuvu, gan iekšējās reģionālās atšķirības tālākās palielināšanas kontekstā. Kaut ko mēs darām pilnīgi nepareizi. Galvenokārt tieši caur šo prizmu es vērtēju arī Saeimas nolemto teritoriju administratīvās pārvaldības turpmāko modeli un tā izlemšanas procesu kā raksturīgu tā sastāvdaļu.

Es negribu apstrīdēt nedz valdības tiesības virzīt tādu reformu un tās koncepciju, tāpat negribu apstrīdēt Saeimas tiesības izdot to vai citu likumu, tajā skaitā, piemēram, nolemt par grozījumiem Satversmē, kas noteiktu, ka Latvijā vispār ir tikai divas pašvaldības – Rīga un lauki. Kā saka, kas tur ko atbildēt, runas vīriem ir spēks rokā un ko tie nospriež, tas paliek, vairāk nekā.

Man kā pilsonim un profesijā vairāk kā trīs gadu desmitus nostrādājušam ekonomiskās politikas analīzes plānošanas un attīstības jomā, es pat gribētu tomēr atļauties teikt, ekspertam, tomēr nav pieņemami, ja politiķi savā rīcībā maldina sabiedrību un vai melo, uzsākot rīcības, kas apzināti nevar sasniegt vai pat nevar palīdzēt sasniegt svarīgus tās politikā definētos mērķus, vienlaikus nodarot zaudējumus citās sabiedrības darbības jomās.

Jau iepriekš lūdzu piedot, ja es... kaut kas no mana redzējuma šķitīs konkrētajai izskatāmajai lietai neatbilstīgs, tomēr manā ieskatā neiespējami runāt par administratīvi teritoriālo iekārtojumu atrauti no teritorijas pārvaldības kopumā un valsts kopējiem sociāli ekonomiskās attīstības procesiem, ievērojot, ka teritorijas attīstības pārvaldības organizācija ir viens no izšķirošajiem visas sabiedrības attīstības vadības faktoriem. Un vienlaikus tas ir arī attīstības politikas instruments.

Profesionālās intereses un pilsoniskās pārliecības dēļ nu jau 28 gadus esmu sekojis un iespēju ietvaros esmu centies palīdzēt teritoriju attīstības procesu un politikas analīzes un attīstības procesā.

Šajā konkrētajā gadījumā procesa norisē iesaistījos divu iemeslu pēc, pirmkārt, neatkarīgi no citām metodēm, mēs nonācām pie līdzīga kā Latvijas Bankas ekselentajā pētījumā argumentētie izaicinājumi Latvijas sarukšanas kontekstā. Latvija sarūk un mums ir jāadaptējas šim sarukšanas rezultātam, aptverot pat vēl izšķirošākus aspektus – komunikāciju tīklu, lielās infrastruktūras tīkls, adaptācijas izaicinājumi, energotīklu un citu lielās infrastruktūras objektu adaptāciju mainītai apdzīvotības struktūrai, bet vēlāk saduroties un no profesionālā viedokļa vērtējot pilnīgi absurdu... gan satura, gan formas ziņā uzsāktās jaunās teritoriju pārvaldības reformas posmu, kas manā ieskatā var novest pie patiešām katastrofālām sekām valsts attīstībā vispār.

Jau sākotnēji konkrēti 2019. gada 12. aprīlī publiskā pasākumā novadu dienā, kas notika Gulbenē, trīs nedēļas pēc Saeimas paziņojuma par savu nolēmumu, un dienu vai divas pēc VARAM prezentētās jaunās kartes, publiski un nepārprotami norādīju toreizējam ministram Jurim Pūcem, ka uzsāktais ceļš ir politiski melīgs un sabiedrību maldinošs, jo ar izvēlēto instrumentu vispār un principā nav iespējams sasniegt Saeimas marta nolēmumā noteikto mērķi. Tad vēlāk, redzot, ka ir notikusi principiāla atteikšanās no 2008. gada likumā noteiktās reformas, kas nepārprotami balstījās uz funkciju segmentāciju un ievērojot subsidiaritātes principu, paredzēja divu līmeņu pašvaldības sistēmas izveidošanu, kas faktiski mēģināja to maskēt ar deklaratīvo tēmu, ka Saeima ir nolēmusi turpināt 1998. gadā iesākto teritoriālo reformu, patiesībā ir uzsākta pilnīgi jauna reforma.

Kā arī procesa turpmākā forma notiek arvien... turpmākais process notiek arvien graužošākā formā un es tāpēc centos pieturēties vienkārši pie senā principa: nevajag kritizēt, vajag piedāvāt un iesaistījos konstruktīvos reformas blakus procesos ar laiku tam izkristalizējoties jau par konkrēti cita risinājuma projekta sagatavošanu.

Tāpēc līdz pat uzaicinājumam kļūt par pieaicināto personu šajā tiesas sēdē, oficiālā procesa norisi pat nebiju detāli vērtējis, tik absurds un pat Latvijas tiesību videi esošām normām vispār neatbilstošs tas bija pat tajā laikā... vienkārši no fragmentāri uzceltajām informācijas drumslām. Šobrīd, izpētījis šī procesa norisi, varu argumentēt, ne tikai izklāstīt savu redzējumu par pareizāko risinājumu, bet arī korekti dokumentos balstoties, vērtējot reformas procesa ietvaros vērojamās parādības un pat to likumsakarības.

Es vērtēju šo procesu no šādiem trijiem principiāliem aspektiem.

Pirmkārt, vispār ekonomiskais izaicinājums un administratīvi teritoriālās reformas vieta tajā, ekonomisko argumentu un lietojuma interpretācija.

Otrs. No procesa organizācijas.

Un trešais – izaicinājuma risināšanas mēroga un vietvaru demokrātiskās stiprināšanas aspekta, ievērojot, ka strīdus likums nosaka līmeni, kurā ir vieta vietējām pašvaldībām.

Ko esmu darījis? Tātad, pirmkārt, gribu informēt, ka kopā ar diviem citiem cienījamiem ekspertiem, balstoties uz lielo pilsētu asociācijas un Latvijas Pašvaldību savienības un Rektoru padomes organizētās reģionālās konferences izteiktajiem viedokļiem, vērtējumiem un izaicinājumiem, kā arī profesionālajām zināšanām, sagatavojām viedokli sabiedriskajai diskusijai, ar kuru vēlāk Latvijas Pašvaldību savienības Reģionālās attīstības un sadarbības komiteja pēc visai ilgstoša viedokļa veidošanas procesa tomēr vienojās aicināt Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju konceptuālajā ziņojumā par administratīvi teritoriālo iedalījumu iekļaut Latvijas Pašvaldību savienības atbalstītos zinātnieku – Miglava, Pūķa, Šķiņķa – izstrādātos Latvijas teritorijas attīstības pārvaldības reformas piedāvājuma priekšlikumus, primāri veidojot reģionālās pārvaldības modeli, tam pārdaļot funkcijas starp valsti un pašvaldībām un vienlaikus veidot valsts pārvaldes reformu.

Šis Latvijas Pašvaldību savienības oficiālais rosinājums tika pilnībā ignorēts, šāda priekšlikuma aicinājuma esamību konceptuālajā dokumentā, kas tika iesniegts Ministru kabinetā un tā tālāk evolūcijā, pat vispār nepieminot.

No dažiem šajā materiālā iekļautajiem secinājumiem un piedāvājuma risinājumu ceļiem, rēķinoties, ka viss šis materiāls visu šo laiku ir nemainīgi bijis publiski pieejams, un ir bijis iespējams nokļūt arī tiesas rīcībā, vēlētos izcelt tikai dažas lietas.

Viens no iespējams, galvenajiem sarūkšanas cēloņiem, ir centralizēta un sektoriāli organizēta valsts pārvaldība ar neveiksmīgu, fragmentētu teritoriālās pārvaldības reformas virzīšanu bez teritoriju kompleksa pārvaldīšanas prakses ar funkcionālo un finansiāli vāju pašvaldību sistēmu uzturēšanu. Nepieciešamie pārmaiņu mērogi būtiski pārsniedz jebkuras vietējās pašvaldības robežas. Ārpus Rīgas teritoriju nepieciešamās adaptācijas mērogi varētu būt vērtējami apmēram šādi: tas vērtējums nav

nevienā konkrētā pasaules rekomendācijā, zinātniskā literatūrā detāli ar rekomendācijas absolūti fiksēts... Bet kopējais vērtējums ir, ka šodienas mēroga jauna ražošanas investīciju piesaistes teritorijās iedzīvotāju telpai vajadzētu būt ap 150-200 tūkstošiem iedzīvotāju, bet savukārt teritorijas rādiuss, kas būtu mērogs transporta infrastruktūras mobilitātes un pakalpojumu pieejamības risinājuma attīstībai, būtu teritorijas rādiusā tātad ap 50-100 kilometriem.

A. Laviņš.

Miglava kungs...

A. Miglavs.

Jā...

A. Laviņš.

Es labprāt aicinātu jūs šīs vispārīgās tēzes, ja jums izdotos tās projicēt uz diviem šajā lietā aplūkojamiem gadījumiem, kas ir Ogres novada izveidošana un Saulkrastu novada izveidošana, kas ir tie strīdus āboli, mēs būtu pateicīgi jums. Paldies.

A. Miglavs.

Es varu to mēģināt, bet man ir grūti to attiecināt tieši uz šo tāpēc, ka principā šo divu piemēru esamība raksturo pēc būtības šīs reformas izvēlēta un akceptētā risinājuma principiālā neatbilstība demokrātijas procesu veicināšanai un tālākai sekmēšanai, kā arī neatbilst valsts ekonomiskās attīstības kopējām interesēm.

Un tāpēc es tomēr gribēju šos dažus aspektus, kāpēc tas ir tā... es labprāt tomēr ar jums padalītos, ja jūs man atļautu. Ja nē, protams, es to respektēju.

A. Laviņš.

Nē, mēs jūs esam aicinājuši un noteikti veltīsim laiku, lai uzklautu to, ko jūs gribējāt teikt, bet mēģiniet, iespējams, tā lakoniskāk izteikt savu domu... Paldies.

A. Miglavs.

Es mēģināšu.

Es mēģināju ievērtēt reformā definētā mērķa sasniedzamības iespējamību ar... līdzekļiem vispār teorētisko iespējamību, jo visas reformas tālākā publiskā diskusija ir bijusi argumentēta ar marta nolēmumā identificēto uzdevumu izveidot ekonomiski attīstīties spējīgas administratīvas teritorijas ar vietējām pašvaldībām.

Tajā pašā laikā nekur nevienā dokumentā, nevienā diskusiju materiālā tas nav pat pieminēts, kāda bija diskutējamā kritēriju kopa, kas demonstrētu attīstīties pat spējīgu teritoriju esamību. Un no trijiem aspektiem raugoties, ārpus tuvējās Pierīgas,

kas patiesībā beidzas kā reiz ar Ikšķili, kas beidzas otrā virzienā ar Ozolniekiem un kas beidzas vēl citā virzienā ar Mārupi un Babīti, principā Latvijas teritorija no šāda viedokļa raugoties, ir attīstīties nespējīga. Nedz iedzīvotāju skaita pārmaiņu ziņā, nedz ekonomikas spējā, nedz finanšu pietiekamībā. Pēc būtības šodienas apstākļos nemainoties visai valsts politikai kā tādai, Latvijas teritoriālā ārpus Pierīgas teritorija ir ar skaidri izteiktām sadīšanas turpmākajām tendencēm.

Es to saku ar visu atbildību. Vēlreiz uzsverot, ka nemainoties un nepiemērojot citus politiski ietekmētās attīstības faktoros.

Es pārbaudīju arī vairākas tēzes, kas tika izmantotas reformas šajā procesā, vai vispār ir pareiza otra tēze, kas bieži tiek lietota pēc tam, kad nevar atbildēt uz šo jautājumu, tiek lietots arguments, ka lielākas teritorijas ir attīstīties spējīgākas. Jau vakar Latvijas Bankas kolēģi to teica tieši tāpatās, kā šodien Valsts kontroles kolēģis teica, ka principā tāda likumsakarība nav novērota, es veicu vēl speciālas papildus analīzes un ar visu atbildību varu atbildēt... ka konceptuāli kā reiz Latvijas apstākļos noteicošais faktors ir teritorialitāte un tikai sekundārais faktors bez īpašas nozīmes ir pašvaldības lielums.

Vienkāršoti runājot, tā ir aptuveni simts kilometru robeža no Rīgas attālumā, no kura pēc būtības mainās... protams, šī robeža nav viens kilometrs, bet tie ir desmit kilometri, bet tas ir tas galvenais faktors, kas patiesībā nosaka pašvaldību darbību, tajā skaitā apjomu, šķietamo efektivitāti un citus blakus apstākļus.

Es varētu jums demonstrēt skaitļus, kas par to liecina, bet ja jūs būtu ar mieru, tad es varētu viņus tiešām iesniegt kā izmantojamu ilustratīvo materiālu.

Un tāpēc runājot par to kopējo būtību, es noteikti neapstrīdu, kā pirmo jau teicu, teritoriālās pārvaldības reformas vajadzību... kā reiz noteikt teritoriālās pārvaldības reforma ir nepieciešama, tas ir mūsu izaicinājums.

Es neapstrīdu vietējo pašvaldību struktūru un to robežu pārmaiņu vispār principiālu iespējamību, iespējams, ka vairākos gadījumos tas ir pat nepieciešams. Bet es apstrīdu VARAM bezatbildīgi iniciēto, sabiedrību tajā skaitā, valdības kolēģus dezorientējošo un manā ieskatā Saeimas maldīgi akceptēto reformas īstenošanas būtību un veidu.

Tāpēc... un pat nediskutējot par konsultāciju pareizību vai nepareizību 5. panta ietvaros, Eiropas Hartas... bet pieskaroties pilnīgi citam būtiskam aspektam, tas ir, par Eiropas vietējo pašvaldību hartas un tās 3. pantā formulēto vietējās pašvaldības būtību, kas skaidri un nepārprotami saka, ka vietējā pašvaldība nozīmē vietējās varas tiesības un spēju likumā noteiktajās robežās regulēt un vadīt nozīmīgu valsts lietu daļu uz savu atbildību un vietējo iedzīvotāju interesēs, kā arī valsts un tās demokrātiskās sabiedrības interesēs vispār.

Vietējās pašvaldības nav pakalpojumu sniegšanas kombināti un vietējām pašvaldībām principā pēc savas būtības nav saviem spēkiem jāsniedz tie vai citi

pakalpojumi, viņām ir situācijas konstatējoši mērķi, vienošanās par mērķi, iespējamo sasniegšanas ceļu identificēšana, priekšnovērtēšana, risinājumu izvēle un tad tālāk izvēlētajā risinājumu iešana.

Šodien, uzsākot jaunu reformu, nekas no šī dokumenta attīstības procesā nav novērojams.

Pārkāpjot valstī noteiktos spēkā esošos likumdošanas aktus, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, kura no 2008. gada spītīgi nepildīja likumā noteikto prasību līdz 2013. gadam iesniegt likumā noteikto likumprojektu „Par apriņķu izveidošanu”, jo iepriekšējā reformas būtība, tāpat 2008. gada likumā iekļautā, nozīmēja to, ka Latvija ir izvēlējusies sev ceļu iet divu līmeņu pašvaldībās.

Neatbilstība pašvaldību organizēšanas mēroga noteikšanas procesa organizāciju loģikai, neizprotot un neievērtējot vietējo pašvaldību ar to vēlētajām varas institūcijām sava budžeta un prognozējamiem tā avotiem un vietējo kontroli par tā izmantošanu vietējo teritoriju attīstībā, nozīmīgu vietējo kopienu attīstībā un darbībā. Visā šajā apspriešanas loģikā vietējās kopienas, vietējo kopienu intereses vispār nav pieminētas. Ir runāts tikai un vienīgi par pakalpojumu pieejamību, par pakalpojumu sniegšanas efektivitāti, bet nevienā brīdī par iedzīvotāju pārstāvniecību, iedzīvotāju interešu organizēšanu, diskusijām un iesaisti iedzīvotāju teritorijas attīstības procesos un tamlīdzīgi.

Vēl jo vairāk. Šajā procesā ir ierobežotas, par tām jau vairākkārt citi procesa dalībnieki informēja, iedzīvotāju vispār nemateriālistiskās tiesības uz viedokļa izteikšanu un principā atstumjot vietējo teritoriju cilvēkus no iesaistes šajā procesā.

Bija diskusijas, bet tās nebija diskusijas pēc būtības, bet tā bija formāla to imitācija un konsultatīvo procesu ... skaidri un nepārprotami pēc vienkāršas loģikas viedokļa raugoties, viņa norises forma nav vērtējama kā konsultāciju process. Ja konsultāciju procesa laikā pat netiek fiksēti izteiktie viedokļi, nerunājot par viņu tālāko apstrādi, to nevar uzskatīt par konsultāciju procesu labas pārvaldības prakses ietvaros.

Jā, es kaut ko ne tā izteicu...

A. Laviņš.

Nē, nē...

Miglava kungs, varbūtās, lai efektīvizētu šī tiesvedības procesa sadaļu, organizēsīm darbu tā, ka uzdosim jautājumus un jūs varēsiet atbildēt... nu, tas jau būs jūsu ziņā, cik detalizēti vai cik vispārīgi.

Dosim vārdu jautājumu uzdošanai tiesnesei Sanitai Osipovai. Lūdzu!

S. Osipova.

Paldies, Miglava kungs, par jūsu viedokli. Diemžēl vai par laimi Satversmes tiesai kompetence ir visai šaura un mēs nevaram skatīt visus šos ekonomiskos procesus Latvijā, bet tikai konkrēto lietu, ko mēs šobrīd izskatām.

Un tāpēc, lai pēc iespējas jēgpilni jūsu viedokli varētu izmantot lietā, jūs kā cilvēks ar tātad atpazīstamību, ekspertīzi šajā jomā un arī jūs ņemāt dalību reformas gaitā apspriešanās... kā tika prezentēts šis reformas mērķis... mērķi apspriešanās un cik, jūsuprāt, sasniedzami šie reformas mērķi ir?

A. Miglavs.

Es varu vēlreiz atkārtot precīzi un konkrēti.

Reformas mērķis apspriests vispār nav ticis publiski pieejamā un redzamā formā. Definētais reformas mērķis ar izvēlēto instrumentu – robežu grozīšana – nav sasniedzams principā.

A. Osipova.

Paldies.

Vai reformas gaitā bija skaidri tie kritēriji... nu, Ministru kabinetam un VARAM viņi bija skaidri, viņi bija iestrādāti likumprojektā, bet šajās diskusijās un publiskajās apspriešanās arī bija pilnīgi skaidri tie kritēriji, pēc kuriem tiek veidots jaunais administratīvi teritoriālais iedalījums?

A. Miglavs.

Kritēriji kā tādi principā bija formulēti skaidri. Tajā pašā laikā apspriešanas process demonstrēja to, ka viņi tādā formātā, kā viņi ir definēti, praktiskajā Latvijas sabiedrības un teritorijas modelī nav īstenojami.

S. Osipova.

Paldies.

Vai jūs piekrītat, ka iepriekšējā administratīvi teritoriālā reforma bija jāturpina, jo tā sistēma, kas bija izveidota Latvijā, nebija pietiekami ekonomiski ilgtspējīga un nesekmēja Latvijas ekonomisko attīstību? Tātad, vai iepriekšējā administratīvi teritoriālā reforma bija jāturpina vai jāveic kādi grozījumi?

A. Miglavs.

Jā, viņa bija jāturpina, vienkārši jāspēj atbilstoši tai koncepcijai, kas bija ielikta pamatā 2008. gadā pieņemtajos lēmumos, izveidojot otrā līmeņa pašvaldību sistēmu, ar uzsvaru „pašvaldību”, nevis administratīvo sistēmu, līdz ar to tas nozīmēja, ka ar vietējo

iedzīvotāju iesaisti šajā plašākas teritorijas aptverošu pārmaiņu īstenošanai un attīstības procesa vadībai.

S. Osipova.

Jā, jūs jau teicāt, ka, jūsuprāt, šī ir jauna reforma, nevis iepriekšējās reformas turpinājums un šis papildus paskaidrojums arī ļāva saprast, kāpēc jūs tā uzskatāt.

Kā jūs uzskatāt, kādas būs īstenotās administratīvi teritoriālās reformas finansiālās sekas? Vai tātad pašvaldības... jūs jau sākāt runāt par to, ka lielāks ne vienmēr ir ekonomiski izdevīgāks... vai Latvija ekonomiski atveseļosies šīs administratīvi teritoriālās reformas rezultātā?

A. Miglavs.

Es atbildēju uz šo jautājumu divās daļās.

Tātad par finansiālajām sekām savā būtībā daļēji to aizskāra jau Latvijas Bankas kolēģi vakar, ka principā viņas tādā izpratnē un formātā kā vienkārši no lieluma palielināšanas kā tādas faktiski vērtēt nevar. Var runāt pēc būtības tikai un vienīgi par zināmu vispārējo izmaksu, teiksim, samazināšanas potenciālu iespēju, pieaugot mērogam. Bet tas ir runa tikai par tā saucamajiem vispārējās valdības izmaksām, kas kopējā apjomā, pie, teiksim, īstenojot pārvaldības mēroga absolūtajā maksimumā manā vērtējumā Latvijas kontekstā varētu sasniegt visā Latvijas kontekstā kopā apmēram 20 miljonus eiro gadā, nu, pie visas tiešām pilnvērtīgas optimizācijas, ja visi šie procesi savlaicīgi ir darīti un pēc labākās prakses un tamlīdzīgi...

Tas ir šķietamais ieguvums. Tajā pašā laikā daudzu apvienošanās procesu pieredze liecina, ka šādi ieguvumi netiek iegūti un šajā vērtējumā noteikti nav iekļautas tās izmaksas, tas resursu patēriņš un zaudētais laiks, kas tiek iegūts pilnīgi pārstrādājot un veidojot jaunas stratēģijas, kas izriet no jauno kopienu interesēm, un izpratnes par attīstības loģiku.

Ja mēs runājam par šo otro sadaļu, kas ir lielākā budžeta daļa, lielākā pašvaldību izmaksu daļa, tad tās ir jau citas funkcijas, kas patiesībā ir veselības aprūpe, sociālā aizsardzība, izglītība, drošība un citas lietas, kas patiesībā iziet ārpus konkrētā robežu grozīšanas plāna, kas ir sistēmisks un kas ir optimizējams pēc pašvaldību robežu grozīšanas.

Ja mēs runājam par to, vai šīs reformas rezultātā teritorija iegūst dzīvotspēju, tad nē. Uz to es atbildu viennozīmīgi tāpēc, ka tāpat hipotētiski iegūstami ietaupījumi no pārvaldības, vispār izmaksu samazināšana nekādā formā vai veidā nav pietiekami attīstības sektora pārmaiņām.

S. Osipova.

Liels paldies par jūsu atbildi.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien! Paldies par jūsu viedokli. Jūs, jāsaka... nu, es lietošu vārdus... diezgan graužoši... noraksturojāt to gaidāmo reformu...

Un man varbūt ne tik daudz jautājums par to, sasniegs vai nesasniegs mērķi, bet ko es arī Karnītes kundzei prasīju, jūs teicāt, ka arī šī reforma radīs kaitējumu Latvijas iedzīvotājiem, Latvijas attīstībai. Un gribētu tad precizēt, kādu... kas jums... kādi varbūt argumenti... kāds ir tas pamatojums šādam jūsu viedoklim?

A. Miglavs.

Arguments ir trīs aspektos.

Tātad, pirmais aspekts. Tiek dramatiski mazināta... es tik tiešām lietu vārdu „dramatiski” mazināta Latvijas iedzīvotāju iesaiste vietējās pārvaldības un vispār teritorijas pārvaldības attīstības procesos.

Manā izpratnē un uztverē deputātu skaita samazinājums vairāk, kā divarpus reizes nav reformas ieguvums, tas ir reformas izteikts un skaidrs zaudējums, jo tas parāda to, ka iedzīvotāju iesaistes iespēja tuvējās un tālākās teritorijas attīstībā būtiski samazinās.

Otrs aspekts ir tas, ka īstenojot šo reformu, viss tiek fokusēts uz vietējām pašvaldībām, bet patiesībā mūsu pārmaiņu, nepieciešamo pārmaiņu dziļums un mērogs ir daudz lielāks un plašāks. Tas ir risināms, maksimums Latvijā izveidojot deviņu reģionu griezumam, ja mēs orientējamies uz lielajām pilsētām, vai pat vispār paliecot piecu plānošanas reģionu robežās. Un tikai šādā apjomā varētu būt iespējams īstenot tās pārmaiņas, par ko es runāju, tātad izveidot ekonomisko telpu ar patiešām lielu nozīmīgu ekonomiski un sabiedriski nozīmīgu investīciju projektu īstenošanai, un otrs ir svarīgākais – tātad izveidot un adaptēt lielo publisko infrastruktūru.

Un par šo pārmaiņu mēroga, teiksim, piemērotību liecina, visnotaļ labi liecina, kaut vai tā pati tiesu sistēmas organizācija, par to liecina veselības aprūpes sistēmas organizācija, kas saka, ka reģions principā nav mazāks par Latvijas devīto daļu, drīzāk pat piekto daļu.

Un trešā lieta ir tā, ka principā runājot un fokusējoties uz šo pašvaldību, vietējo pašvaldību reformu, tā robežu maiņu, pilnīgi netiek aizskarti citi jautājumi, kas patiesībā ir svarīgāki un par kuriem mēs ar kolēģiem runājam, un to Ministru kabinets, VARAM ietekmēts, vispār, pat iespējams, neuzzināja. Tas ir, ka svarīgāks jautājums, un par to runāja arī iepriekš kolēģe Karnīte, tas ir, par finanšu pārvaldības pilnveidošanu un tas runāja arī par funkciju pārdali un decentralizāciju, un kopīgošanu.

Tātad, ejot šo reformas ceļu, tās lietas principā netiek darītas. Bet valsts centrālā vara šajos aizvadītajos 15 gados ir demonstrējusi, ka viņa neprot, negrib vai mērķtiecīgi to nedara.

Tie ir tie trīs aspekti, kāpēc ir kaitējums.

A. Kučs.

Paldies. Bet tad man precizējošs jautājums. Vai šī reforma... Nu, to pirmo varbūt, kā jūs sakāt, mazināt tur iedzīvotāju iesaisti, tur VARAM teica, ka viņi veidos iedzīvotāju padomes. Bet par, pieņemsim, piecu plānošanas reģionu izveidi, mums šī reforma jau neizslēdz, ka valdība varētu nākotnē arī turpināt to un to arī veidot...

A. Miglavs.

Jā, ļoti teorētiski tas ir iespējams. Un pat kaut kādā mērā tas ir ieskicēts tajā izpratnē, ka varētu būt hipotētiski administratīvie reģioni vai administratīvie rajoni... nu... precīzi nepateikšu to tagad, kā likuma 14. pantā kā viņš bija nosaukts...

Bet vēršu atkal jūsu uzmanību. Šodien mums ir jau 21. janvāris, likuma pārejas noteikumi pateica, ka līdz pagājušā gada decembrim tam jau ir jābūt iesniegtam kā likumprojektam Saeimā. Šodien, 2021. gada 21. janvārī, ir iesniegta tikai koncepcija Ministru kabinetā, un viņa pat nav izskatīta pirmajā lasījumā Ministru kabineta procedūras ietvaros.

Tas liecina vienkārši par to, ka kārtējo reizi Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas personā valdība nepilda uzņemtās saistības un tās, kuras ir noteiktas ar likumu.

Tas liecina par to, ka, teiksim, šajā procesā virzība ir lēna un nepiedodami lēna, un otrkārt, kas ir svarīgākais šoreiz, ka caur šo tiek sajauktas vietējās kopienas, tiek atņemta vietējo kopienu teritoriju identitāte un mazināta cilvēku vēl palikusī lojalitāte gan savai teritorijai, gan valstij kopumā.

A. Kučs.

Paldies. Man vairāk jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies Vārds jautājumiem tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Labvakar, Miglava kungs! Es ceru, ka mani var dzirdēt un redzēt.

A. Miglavs.

Ekselenti...

G. Kusiņš.

Jā... Man jums būtu divi jautājumi tikai tāpēc, lai būtu nepārprotami skaidra jūsu pozīcija.

Pirmais no tiem. Sakiet, lūdzu, vai es pareizi jūs sapratu, ka jūsu viedoklis ir, ka reformai nav definēta mērķa.

A. Miglavs.

Jā. Pēc būtības nav. Tāpēc, ja tiek definēts kādai parādībai nerasniedzams, principiāli nerasniedzams mērķis, tas nozīmē, ka viņai patiesībā nav mērķa un līdz ar to nav iespējama īstenībā nedz korekta debate par šo procesu, nedz vispār arī sabiedrības korekta organizācija šī mērķa sasniegšanai.

G. Kusiņš.

Paldies.

Un otrs jautājums. Sakiet, lūdzu, kāpēc...

A. Miglavs.

Ja drīkstētu, es vēl vienu aspektu gribētu papildināt, par ko es šajā brīdī piemirsu un nepateicu.

Un vēlreiz uzsvērt, ka šī reforma vispār arī šajā mērķī identificēja nevis pašvaldību galveno uzdevumu, tas ir, iedzīvotāju iesaisti, pilnvērtīgāku iesaisti teritorijas pārvaldības procesos, bet identificēja pašvaldības kā pakalpojumu saņemšanas vietas, kaut patiesībā pašvaldības pakalpojumu saņemšana daudziem cilvēkiem principā nav svarīga un nozīmīga, un viņi tiešām ikdienas dzīvē pašvaldība fiziski neapmierina.

Tā, piemēram, es iepriekšējo 15 gadu laikā vispār domē savā esmu bijis tikai vēlēšanu dienās, bet es zināju, ka manis ievēlētie deputāti, domes deputāti, principā risina jautājumus man pieņemamā un saprātīgā formātā.

G. Kusiņš.

Jā... Paldies.

Un otrs jautājums. Sakiet, lūdzu, kāpēc, jūsuprāt, par likuma mērķi nav uzskatāms Saeimas 2019. gada 21. martā pieņemtais lēmums?

A. Miglavs.

Es jau mēģināju to pateikt... varbūt citiem vārdiem.

Tātad, lai vispār ar zināmu... teiksim tā... atkāpi no armijas organizācijas laikiem.

Ir vispārējs princips: ja grib vienoties par kaut kādas lielas operācijas sekmīgu norisi, tad komandas devējam un komandas izpildītājam ir savstarpēji jāatbild divām prasībām – mērķim ir jābūt sasniedzamam un komandai ir jāsaprot šī mērķa sasniegšanas iespējamība un iespējamie ceļi.

Šajā gadījumā, definējot principā nerasniedzamu mērķi, ir dezorientēts viss pārējais nākamais process un mēs nevaram runāt līdz ar to par mērķa definējumu.

G Kusiņš.

Es īsti nesapratu, kurā vietā tad 2019. gada 21. martā kāds mērķis ir tas, kas dezorientē? Vai jūs varētu norādīt, lūdzu?

A. Miglavs.

Es mēģināšu burtiski tūlītās atvērt vēlreiz... lai es nekļūdītos... Tātad te ir teikts: izveidot ekonomiski attīstīties spējīgas administratīvas teritorijas ar vietējām pašvaldībām, ar reformas palīdzību veikto robežu grozīšanu nevar izveidot ekonomiski attīstīties spējīgas administratīvas teritorijas visā Latvijas teritorijā, kas iziet ārpus tuvējās Pierīgas teritorijas. Ir... šajā tuvējā Pierīgā tikai apmēram desmit esošos novadus plus Ozolniekus Jelgavas novadā.

Un arī šajos novados no tiem tikai trīs atbilst vispārējiem principiem.

G. Kusiņš,

Jā, skaidra jūsu pozīcija. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumiem Ikšķiles novada pašvaldības pārstāvim. Lūdzu, ja ir jautājumi, uzdodiet!

M. Šķiņķis.

Liels paldies. Man ir jautājumi tādi diezgan precīzi un specifiski.

Pirmkārt, es gribēju jautāt... Karnītes kundze nebija iepazinusies ar Ogres novada profilu. Vai jums ir izdevies iepazīties tieši ar Ogres novada pašvaldības profilu izveidoto?

A. Miglavs.

Jā, es diezgan uzmanīgi ar to iepazīnos.

M. Šķiņķis.

Skaidrs. Tad man ir nākamais jautājums.

Latvijas Bankas pārstāvis vakar teica, ka, veidojot jaunus novadus, būtu jāatrod līdzsvars starp demokrātiju vietējo un finansiālajiem aspektiem, ekonomiku un ka ekonomiskos apsvērumus vai ieguvumus var aprēķināt.

Tad man ir jautājums, vai šis Ogres profils dod atbildes uz ekonomisko sadaļu? Tātad, vai informācija, kas ir šajā profilā, palīdz jums atbildēt uz jautājumu, vai ekonomiski šis te jaunveidojamais Ogres novads būs veiksmīgāks kā līdzšinējie mazākie novadi?

A. Miglavs.

Nē. Pirmkārt, šajā profilā šādas informācijas principā nav. Šis profils ir uzskatāms par ļoti... es pilnīgi piekrītu Karnītes kundzei, kā ļoti ekselenti izstrādāta novada vizītkarte, kas raksturo viņas vēsturi, viņas struktūru, viņas finanšu veidošanās spēju un visu pārējo, bet šī informācija pēc būtības ir neizmantota un ne ļoti izmantojama ekonomisko ieguvumu novērtēšanai tāpēc, ka principā nav pat ieskicēts, kas būtu tās virzības un kustības, caur kuru šis ieguvums varētu tikt iegūts.

M. Šķiņķis.

Skaidrs.

Tad man ir vēl viens precizējošs jautājums.

Latvijas Bankas pārstāvis arī teica, ka, vērtējot ekonomiskas dimensijas, tātad novadu spēju nākotnē būt vēl veiksmīgākam, ir ļoti svarīgi piemērot ekonometriskas metodes, tādējādi datus kaut kā precizējot, lai mums nebūtu kļūdu.

Vai jūs esat kā ekonomists manījis, ka kopumā, izveidojot vai cenšoties veidot jaunus novadus, un tieši Ogres novada gadījumā, ir izmantotas ekonometriskās metodes, lai kādu vērtējumu izdarītu par jaunveidojamajiem novadiem no ekonomikas skatpunkta?

A. Miglavs.

Es teiktu, ka drīzāk nē nekā jā. Un es mēģināšu motivēt, kāpēc.

Tāpēc, ka visa šī profila struktūra un rezultāts ir veidots uz to, ka parādīt, ka principā Ogres novadā būs lielāks apjoms, lielāka teritorija, lielāks iedzīvotāju skaits, lielāks kopbudžets... vairāk summāri iespējams īstenoti projekti vai citi šie aspekti. Bet šajā kontekstā nav principā vērtēta tāda vai citāda sinerģija, nav vērtētas tādas vai citādas nepieciešamās pārmaiņas, nav vērtētas tādas vai citādas kopējās intereses un, pats svarīgākais, ka šajos profilos principā, arī tajā skaitā Ogres profilā, bet līdzīgi tas ir arī citos profilos, nav ievērtēta vietējo kopienu līdzšinējais identificētais attīstības

virziens un redzējums par to un vērtības, pamatojoties uz kurām, teiksim, kopiena šo teritoriju attīstību līdz šim ir virzījusi un veidojusi.

Un tāpēc no šī viedokļa raugoties, teiksim, šādu no šī profila kā tāda, šādus secinājumus principā izdarīt nevar. Ja mēs saprotam to, ka patiesībā tas prasa dziļāku novērtējumu un ka būtība nav tikai apjoms.

M. Šķiņķis.

Sapratu. Man šobrīd nav vairāk citu jautājumu. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Un Limbažu novada pašvaldības pārstāvim būs jautājumi? Ja ir, uzdodiet, lūdzu!

A. Stucka.

Jā, man būs viens jautājums Miglava kungam.

Sakiet, kādai būtu jābūt informācijai Saeimas deputātu rīcībā, lai viņi varētu pieņemt atbildīgu politisku lēmumu par jauna novada izveidošanu? Paldies.

A. Miglavs.

Manā skatījumā, ja mēs sekojam jau šodien vairākkārt pieminētajai Eiropas hartai, tad absolūti primārais, kas būtu nepieciešams, tad būtu nepieciešams iedzīvotāju viedoklis par to, ka vietējās kopienas, lielāka vai mazāka mēroga vietējās kopienas, redzējums, intereses un sasniedzamie vai definētie sasniedzamie mērķi viņus nav iespējams īstenot esošo robežu ietvarā.

Un tad nāk tikai sekundāri viss pārējais... bet pirmais un primārais būtu iedzīvotāju kopienas viedoklis.

Jo vēlreiz... pašvaldību hartas 3. pants saka, ka tas ir vietējo iedzīvotāju interesēs strādājoša vietējā vara. Primārais ir vietējie iedzīvotāji.

A. Stucka.

Paldies.

A. Laviņš.

Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi?

L. Liepa.

Godātais sēdes priekšsēdētāj, liels paldies par iespēju. Šobrīd jautājumu nav. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Miglava kungs, teiksim jums paldies par viedokļa sniegšanu un dalību Satversmes tiesas lietā. Novēlēšu jums jauku vakaru un varat atslēgties no pieslēguma tiesas sēdei. Paldies jums!

A. Miglavs.

Paldies jums par iespēju runāt.

A. Laviņš.

Tā... cienījamie lietas dalībnieki... esam izsmēluši šodien paredzamo darba apjomu. Tās pieaicinātās personas, kuras bijām ieplānojuši uz klausīt, esam uz klausījuši un īsumā ieskicēju tālāko šīs lietas izskatīšanas gaitu.

Šobrīd ir ieplānots izsludināt pārtraukumu līdz nākošās nedēļas otrdienai, 26. janvārim, pulksten 10.00 atsāksim šīs lietas izskatīšanu un dienas kārtībā būs vairāku lietpratēju uz klausīšana – Jāņa Vanaga, Edgara Pastara, Jāņa Plepa un arī ir Tieslietu ministrija, kas mums ir jā uz klausā. Un vēl mēs esam ieplānojuši uz klausīt Pūces kungu, lai sniegtu atbildes uz pirmajā reizē ne līdz galam atbildētajiem uz dotajiem jautājumiem.

Tā... vēl kādi jautājumi. Nav.

Pirms izsludinā pārtraukumu, Šķiņķa kungs, jums došu vārdu. Jūs vēlējāties viest skaidrību saistībā ar to jautājumu, ko es biju uz devis. Jūs vēlējāties darīt šo lietu skaidrāku... šo aspektu skaidrāku... Lūdzu, varat izmantot.

M. Šķiņķis.

Es pateicos.

Man šķiet, ka ir radies neliels pārpratums ar to, ko es biju domājis, sniedzot atbildi uz jūsu jautājumu.

Tātad tā ir joprojām... atbilde atspoguļo mūsu izpratni par subsidiaritātes principu. Un, tātad, ko es vēlos uzsvērt, atbildot arī uz jūsu jautājumu par Eiropas Savienības finansējumu ir, ka satraukums jau nav par to, ka finansējums tiks izmantots tikai pašvaldības centrā vai attīstības centrā, bet ir satraukums vai bažas no subsidiaritātes principa skatpunkta, ka lielākā komūnā, lielākā novadā nav iespējams tik efektīvi izprast katra mazākā novada vietas problemātiku un tieši tādēļ subsidiaritātes princips prasa bieži vien daudzus jautājumus risināt mazākās kopienās.

Un tātad attiecībā uz Eiropas Savienības finansējumu es gribēju to teikt tā, ka finansējumu piesaistīt jau var, bet jautājums ir, cik labi šo finansējumu var vēlāk iztērēt, lai tam būtu kāda pievienotā vērtība Un ļoti bieži arī Eiropas Savienības finansējumu

daudz efektīvāk un veiksmīgāk var izmantot un realizēt mazākās pašvaldībās, jo tās precīzāk zina, kā vislabāk šo finansējumu iztērēt.

Tā ir tā atbildes būtība un to mēs caur subsidiaritātes principu analizējam.

Paldies.

Tas ir tikai mans precizējums.

A. Laviņš.

Paldies par skaidrojumu.

Labi, cienījamie lietas dalībnieki... Tiek izsludināts pārtraukums līdz 26. janvārim un pulksten 10.00 atsāksim lietas izskatīšanu.

(Pārtraukums)